ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม

ISSN 0857-2909

ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๓๔

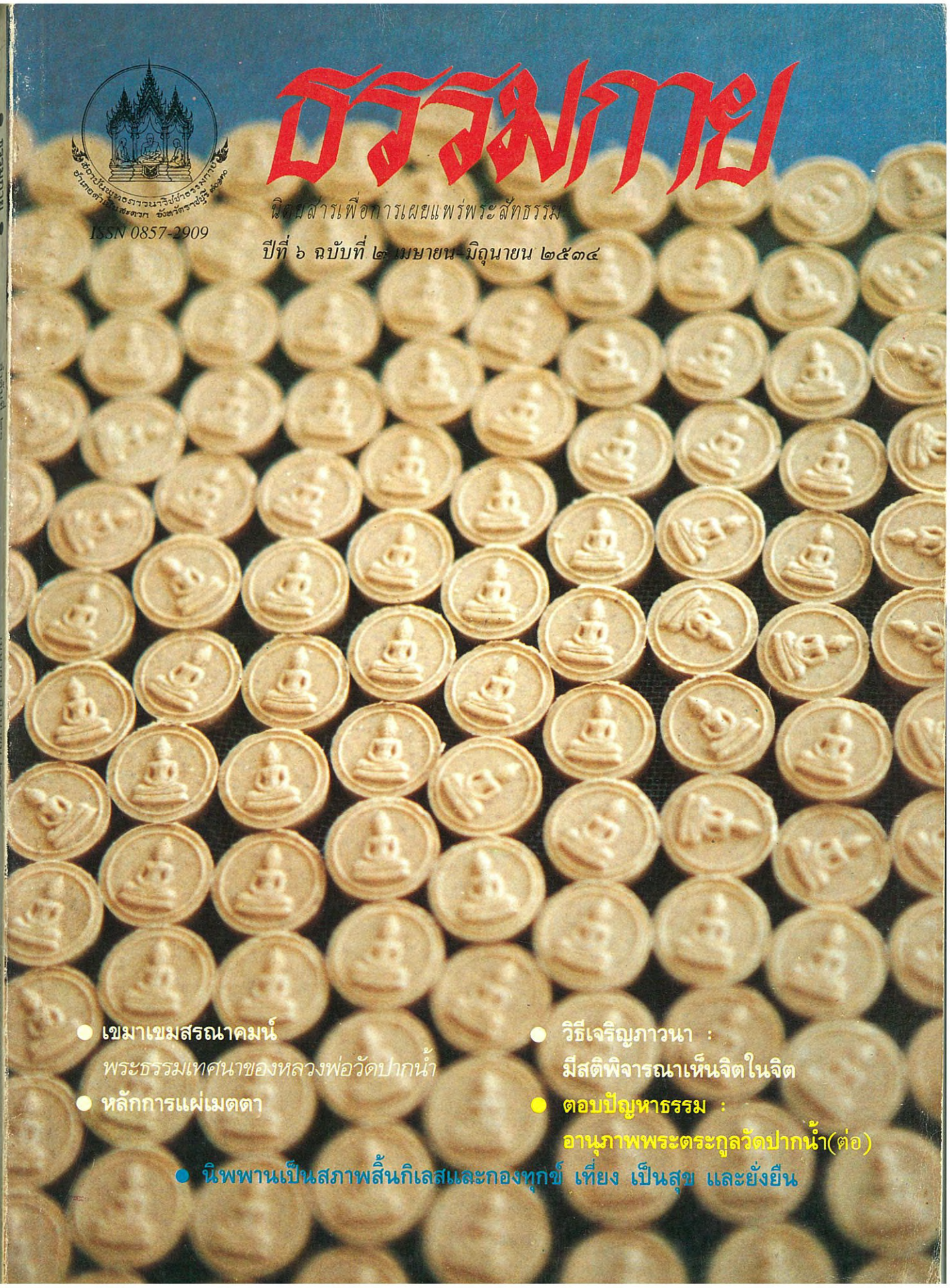

- เขมาเขมสรณาคมน์
  พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- หลักการแผ่เมตตา
- วิธีเจริญภาวนา : มีสติพิจารณาเห็นจิตในจิต
- ตอบปัญหาธรรม : อานุภาพพระตระกูลวัดปากน้ำ(ต่อ)
- นิพพานเป็นสภาพสิ้นกิเลสและกองทุกข์ เที่ยง เป็นสุข และยั่งยืน

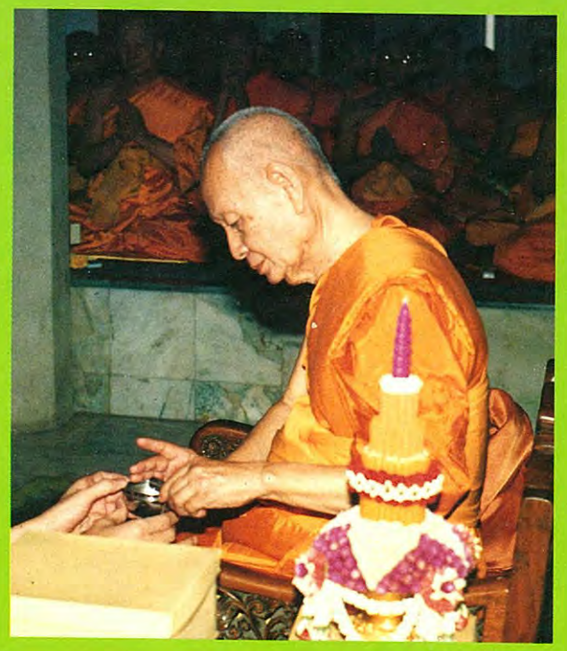

๑๖ ก.พ. ๒๕๓๔ พระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดี เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ พร้อมด้วยคณะสงฆ์ ได้ร่วมกันเจริญพระพุทธมนต์ ถวายเนื่องในโอกาสคล้ายวันเกิดของพระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ทั้งนี้ได้มีสาธุชนจำนวนมากเข้ากราบถวายมุทิตาสักการะในโอกาสนี้ด้วย

๖ มี.ค. ๒๕๓๔ ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย จ.ราชบุรี พระครูพิศาลสังฆโสภณ และพระสงฆ์รวม ๑๕ รูป จากวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้เจริญพระพุทธมนต์ เนื่องในงานทำบุญเลี้ยงพระในวันคล้ายวันเกิดของพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ผู้อำนวยการสถาบันฯ

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์
(อุปเสณมหาเถร ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี
(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติโมลี
(ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระราชปริยัติกวี
(วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร
(วีระ คณฺตุตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม
(อำนวย ปญฺญาวุฑฺโฒ ป.ธ. ๗)
พระมหาบุญธรรม ปญฺญาวชิโร ป.ธ.๙
พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล
(มงคลบุตร) รป.ม.(ม.ธ.) ป.ธ. ๓
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ L.L.B. of Gray's Inn. (London) (อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร Hons. Ph.D., M.A. (Labour Econ., SSA)

ผู้จัดการ :
รศ.ดร.พัฒนะ ภวะนันท์ Ph.D., D.I.C., B.Sc.(Hons.)

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ.ดร. ธีระ เกรอต Ph.D., M.Eng., B.Eng.(Hons.)

กองบรรณาธิการ
พระมหาสุเนตร สุนีโต ป.ธ. ๗
พระมหาวิมล วิมโล ป.ธ. ๗
พระมหาปราโมทย์ ปโมทิโต ป.ธ. ๔
พระมหามนัสชัย สุมโน ป.ธ. ๔
พระมหาประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ ป.ธ. ๔
พระสุรพล ธมฺมวฑฺฒโน ประโยค ๑-๒
ผศ.เบญจา พงศ์พยัคฆ์
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์ ภ.บ. (จุฬาฯ)
คุณสุนีรัตน์ ชลสายพันธ์ อ.บ. (จุฬาฯ)

ฝ่ายภาพ :
คุณสง่า สัจพันโรจน์
คุณคนัยเทพ ณ นคร

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณพจมาน ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณเพ็ชรา อัมระเกตุ
คุณอมรรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล
คุณอรัญญา ชัยบุตร

ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฌานวังศะ

รูปเล่ม/เรียงตัวอักษร :
บริษัท วีชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด
โทร ๒๕๓-๒๕๖๕

พิมพ์ที่ :
โรงพิมพ์ประชาชน ๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กทม.
โทร. ๒๓๕-๐๓๘๙, ๒๓๔-๒๐๖๒ , ๒๓๔-๒๘๖๐
แฟ็กซ์ ๒๓๘-๑๐๗๔

อธิบายปก:
พระสมเด็จธรรมกาย เนื้อผง พิมพ์เหรียญกลม
หนึ่งในพระอันศักดิ์สิทธิ์
ของตระกูลวัดปากน้ำ

นิตยสาร ***"ธรรมกาย"*** ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๓๔

สารบัญ

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
เขมาเขมสรณาคมน์ ..... พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๕

มหาสติปัฏฐาน ๔ : ธรรมกาย
วัตถุประสงค์หลักประการที่สามฯ ..... ชยมงฺคโล ภิกฺขุ ๒๘

ธรรมปฏิบัติ
วิธีเจริญภาวนา : มีสติพิจารณาเห็นจิตในจิต ..... พระเสริมชัย ชยมงฺคโล ๑๘

จากพระไตรปิฎก ๔

ธรรมะสำหรับเยาวชน
รักษ์ให้ถูก ปลูกให้งาม ..... ศศิประภา ศากยะบุตร ๘๖

ตอบปัญหาธรรม ..... ชยมงฺคโล ภิกฺขุ ๑๐๖

ธรรมสภา ..... วิมังสา ๕๒

แวดวงธรรมกาย ..... วิชชาธร ๘๘

เสียงจากผู้ปฏิบัติ ..... บ.ก. ๔๒

ปกิณกะ
เมื่ออายุ ๘๔ ปี บริบูรณ์ ..... สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ๒๔
ระเบียบปฏิบัติฯ ..... พระเสริมชัย ชยมงฺคโล ๖๑
หลักการแผ่เมตตา ..... พระราชปริยัติกวี ๖๗
ฯ นิพพานเป็นสภาพสิ้นกิเลสและกองทุกข์ ฯ ..... บ.ก. ๙๓

ท้ายเล่ม
วจีสุจริต ..... ญาณรัตนะ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ใน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ**มูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

อัตราค่าสมาชิก : ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๒๐ บาท เล่มละ ๓๐ บาท

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย **อุชุงกายัง ปะนิธายะ** ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนตาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า "**สัมมาอะระหัง**" พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรง**ศูนย์กลางกาย**เหนือสะดือสองนิ้วมือเป็น**ดวงแก้วกลมใส** เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของตาดำใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีตำหนิเรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอในอิริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอย ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้**เดินดวงเดินกาย**คือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงฺคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก

แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๑ ถึงฐานที่ ๗

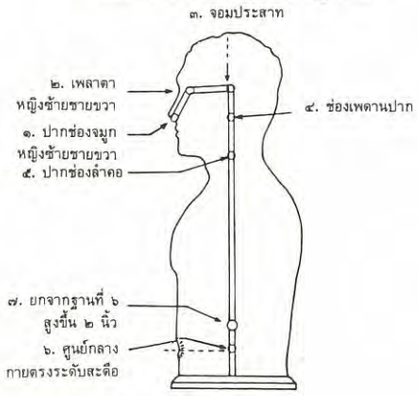

ถ้อยแถลง

"ถ้าเข้าถึงทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจไม่ได้ ไม่เห็นทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจดังแสดงมาแล้วนี้ จะปฏิบัติศาสนาเอาเรื่องเอาราวไม่ได้ ถ้าว่าคนละ แก่เปล่า เอาอะไรไม่ได้" นี้มีใน**พระธรรมเทศนา ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** เรื่องเขมาเขมสรณาคมณ์ นี้เป็นคำยืนยันของพระเดชพระคุณหลวงพ่อว่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นจะต้องเข้าถึงจะต้องเห็น จึงจะเอาเรื่องได้

ทางวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ปัญหาอะไรก็ตามที่มีจะต้องพิสูจน์กันด้วยการทดสอบทดลองจนเห็นผลชัดเจนแล้วจึงนำมาปฏิบัติ ดังนั้นการถกเถียงแบบไม่รู้จบจึงไม่มี อย่างมากก็จูงมือกันไปทดลองให้เห็นดำเห็นแดงออกมาก็จบ เพราะความจริงเป็นอย่างไรไม่ได้ขึ้นอยู่กับการถกเถียงแพ้-ชนะ แต่ขึ้นอยู่กับว่าเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วผลเป็นอย่างไร ผู้ที่ต้องการหาแก่นสารความจริงจะหาจากการปฏิบัติไม่ใช่จากการถกเถียง วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์เป็นอย่างนี้

ธรรมของพระพุทธองค์เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติจริง ให้เข้าถึงผลจริงทั้งสิ้น มิได้มีไว้เพื่ออ่าน ฟัง คิด แล้วมาถกกันด้วยโวหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิพพานเป็นธรรมที่ละเอียด สุขุม ลุ่มลึก เป็นธรรมที่พุทธศาสนิกชนต้องการเข้าถึง รู้เห็นเป็นอย่างยิ่ง การอ่าน ฟัง คิด ทำให้เกิดแต่เพียงความรู้เบื้องต้นเท่านั้น ยังไม่เพียงพอ ยังต้องระวังอย่างมาก เพราะถ้าพูดผิดพลาดก็เป็นการตู่พระพุทธวจนะ เป็นการทำลายตนเอง และผู้ที่คล้อยตาม ทำให้ห่างจากมรรค ผลนิพพาน ความรู้ที่เกิดจากการอ่าน ฟัง คิด ควรอาศัยเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติ ให้เข้าถึงภาวนามัยปัญญา ถ้าทำได้ครบคือ อ่าน ฟัง คิด ทำ จนได้ผล พูด ก็ประเสริฐ

ในฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจสำหรับผู้ที่ใส่ใจในการปฏิบัติ คอลัมน์ประจำมีมหาสติปัฏฐานสี่ ธรรมปฏิบัติ ตอบปัญหาธรรม ฯลฯ เต็มไปด้วยเนื้อหา โปรดติดตาม

บ.ก.

"ไม่หลงโลกแล้วอย่าหลงธรรม จงรู้โลกและรู้ธรรม"

น มุณฺฑเกน สมโณ อพฺพโต อลิกํ ภณํ,
อิจฺฉาโลภสมาปนฺโน สมโณ กึ ภวิสฺสติ:
โย จ สเมติ ปาปานิ อณุํถูลานิ สพฺพโส,
สมิตตฺตา หิ ปาปานํ สมโณติ ปวุจฺจติ

บุคคลไม่ชื่อว่าสมณะ เพราะความเป็นผู้มีศีรษะโล้น ผู้ไม่มีวัตร(คือศีลและธุดงค์) พูดพล่อย ๆ อยู่ ประกอบด้วยอิจฉาและโลภะ จักชื่อว่าเป็นสมณะ อย่างไรได้

ส่วนว่าชนใดย่อมระงับบาปทั้งหลายน้อยและใหญ่ทั้งปวงได้, ชนนั้นเราเรียกว่า สมณะ เพราะความที่บาปทั้งหลาย เป็นกิเลสอันเขาระงับเสียแล้วนั่นเทียว

(มีมาในพระธัมมปทัฏฐกถา ธัมมัฏฐวรรคที่ ๑๙ ข้อ ๑๙๘ เรื่องหัตถกภิกขุ)

เขมาเขมสรณาคมน์

แสดงโดย พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๗

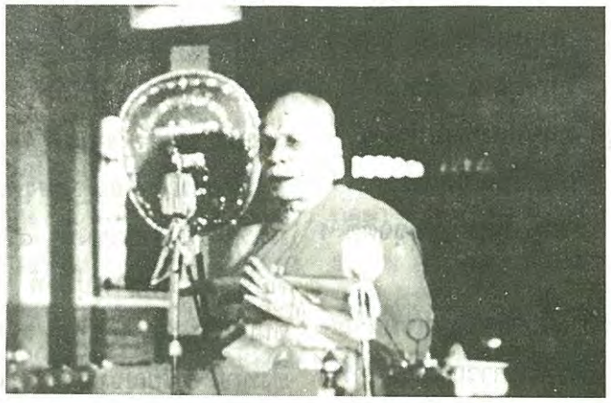

...ผู้ที่เห็นอารมณ์อันไม่งาม สำรวมดีในอินทรีย์ทั้งหลาย รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร หรือโภชนาหาร มีความเชื่อ ปรารภความเพียรอยู่ มารย่อมประหารบุคคลผู้นั้นไม่ได้ เหมือนอย่างลม ประหารภูเขาอันล้วนแล้วด้วยศิลาเขยื้อนไม่ได้ฉันนั้น...

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

พหุํ เว สรณํ ยนฺติ ปพฺพตานิ วนานิ จ
อารามรุกฺขเจตฺยานิ มนุสฺสา ภยตชฺชิตา
เนตํ โข สรณํ เขมํ เนตํ สรณมุตฺตมํ
เนตํ สรณมาคมฺม สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจติ
โย พุทฺธญฺจ ธมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ สรณํ คโต
จตฺตาริ อริยสจฺจานิ สมฺมปฺปญฺญาย ปสฺสติ
ทุกฺขํ ทุกฺขสมุปฺปาทํ ทุกฺขสฺส จ อติกฺกมํ
อริยญฺจฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ ทุกฺขูปสมคามินํ
เอตํ โข สรณํ เขมํ เอตํ สรณมุตฺตมํ
เอตํ สรณมาคมฺม สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจตีติ ฯ

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดง **เขมาเขมสรณ-คีติคาถา** วาจาเครื่องกล่าวแสดงซึ่งที่พึ่งอันเกษมและไม่เกษมทั้งสองอย่าง จะชี้แจงแสดงตามวาระพระบาลี คลี่ความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบาย จะชี้แจงแสดงเป็นทางปริยัติ เป็นทางปฏิบัติ เป็นทางปฏิเวธ ให้เป็นเหตุสอดคล้องต้องด้วยพุทธศาสนา เริ่มต้นจะแสดงทางปริยัติก่อน ในตอนหลังจะได้แสดงทางปฏิบัติต่อไป แล้วปฏิเวธก็จะรู้คู่กันไปในทางปฏิบัติ พุทธบริษัททั้งคฤหัสถ์บรรพชิตทุกถ้วนหน้า จงเงี่ยโสตทั้งสองลงรองรับรสพระสัทธรรมเทศนา ดังอาตมาจะได้ชี้แจงแสดงต่อไป ณ บัดนี้

เริ่มต้นแห่งวาระพระบาลีว่า **พหุํ เว สรณํ ยนฺติ** เป็นอาทิ ว่ามนุษย์ทั้งหลายเป็นอันมาก อันภัยคุกคามเข้าแล้ว ย่อมถึงภูเขาทั้งหลายบ้าง ถึงป่าทั้งหลายบ้าง ถึงอารามและต้นไม้และเจดีย์ทั้งหลายบ้าง ว่าเป็นที่พึ่ง **เนตํ โข สรณํ เขมํ** นั่นหาใช่ที่พึ่งอันเกษมไม่ **เนตํ สรณมุตฺตมํ** นั่นหาใช่ที่พึ่งอันอุดมไม่ **เนตํ สรณมาคมฺม** ถ้าอาศัยอันนั้นเป็นที่พึ่งแล้ว **สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจติ** ย่อมหาหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงไปได้ไม่ **โย พุทฺธญฺจ ธมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ สรณํ คโต** ผู้ใดถึงแล้วซึ่งพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า และพระสงฆ์เจ้า ว่าเป็นที่พึ่งแล้ว **จตฺตาริ อริยสจฺจานิ สมฺมปฺปญฺญาย ปสฺสติ ทุกฺขํ ทุกฺขสมุปฺปาทํ ทุกฺขสฺส จ อติกฺกมํ อริยญฺจฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ ทุกฺขูปสมคามินํ** มาเห็นอริยสัจธรรมทั้ง ๔ ตามปัญญาอันชอบ **ทุกฺขํ** คือทุกข์ **ทุกฺขสมุปฺปาทํ** คือตัณหาเป็นแดนให้เกิดขึ้นแห่งทุกข์ **ทุกฺขสฺส จ อติกฺกมํ** การก้าวล่วงเสียซึ่งทุกข์ **อริยญฺจฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ** คือหนทางมีองค์ ๘ ไปจากข้าศึก **ทุกฺขูปสมคามินํ** ให้ถึงพระนิพพานเป็นที่สงบระงับทุกข์ **เอตํ โข สรณํ เขมํ** นี้เป็นที่พึ่งอันเกษม **เอตํ สรณมุตฺตมํ** นี้เป็นที่พึ่งอันอุดม **เอตํ สรณมาคมฺม** มาถึงอันนี้เป็นที่พึ่งได้แล้ว **สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจตีติ** ย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ด้วยประการดังนี้ นี้เนื้อความของพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษา

ต่อแต่นี้จะแสดงเป็นปริยัติเทศนา ในเขมาเขมสรณาคมน์ต่อไป ปริยัติเทศนาว่า มนุษย์ทั้งหลายเป็นอันมาก ไม่ใช่น้อย หมดทั้งสากลโลก ชมพูทวีปแสนโกฏิจักรวาล อนันตจักรวาล นิพพานถอดกายมีเท่าไรที่เป็นมนุษย์หรือทิพย์ก็ช่าง หรือรูปพรหม

อรูปพรหมก็ช่าง เมื่อพากันมาฟังธรรมเทศนาแล้ว นั่นแหละก็อยู่ในพวกมนุษย์นั่นทั้งนั้น มีมากน้อยเท่าใดมนุษย์ทั้งหลายมากด้วยกัน อันภัยคุกคามเข้าแล้ว **ภยตชฺชิตา** อันภัยคุกคามเข้าแล้ว เมื่อคุกคามเข้าเช่นนั้นแล้วทำไง บางพวกไปถึงภูเขาใหญ่ ๆ ที่เขานับถือเชิดชูบูชากันว่าเป็นที่พึ่งบ้าง บางพวกไปถึงป่าใหญ่ ๆ ที่เขานับถือเชิดชูบูชากันว่าเป็นที่พึ่งบ้าง บางพวกไปถึงอารามใหญ่ ๆ เช่น เชตวนาราม หรืออารามใหญ่ ๆ กว่านั้นก็ช่าง หรือเล็กกว่านั้นก็ช่างที่ศักดิ์สิทธิ์เช่นอย่างวัดโสธรอย่างนี้ พอถึงวัดเข้าไหว้แล้ว แต่ว่าไหว้กลัวฤทธิ์กลัวเดชพระยามาร อ้ายที่มีฤทธิ์มีเดชอยู่ที่นั่น ไม่ใช่เคารพต่อพระพุทธ-เจ้าโดยตรง เคารพในฤทธิ์เดชของพระยามารมันกลัวพระยามารมัน อารามหรือต้นไม้เป็นเจดีย์บัดนี้ก็ยังปรากฏอยู่นั่นแน่ เจริญพาสนั่นแน่ ต้นมะขามใหญ่นั่นแน่ ไปถึงก็ต้องไหว้เชียว ต้องไหว้กลัว! กลัวใครละ? กลัวฤทธิ์พระยามาร มันมีฤทธิ์มีเดช มันสิงมันทรงได้ มันบอกไหว้นบเคารพเสียมันให้ความสุขความเจริญ ถ้าว่าไม่ไหว้นบเคารพบูชาแล้ว ก็ลงโทษต่าง ๆ นานา กลัวมัน ต้องไหว้มันอย่างนี้ ไปถึงอารามหรือต้นไม้ เจดีย์เช่นนั้นเข้าแล้วก็ต้องไหว้ กลัวต้องภัยได้ทุกข์ ถึงอ้ายสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ว่าเป็นที่พึ่งทีเดียว

นั่นพระพุทธเจ้าปฏิเสธแล้ว **เนตํ โข สรณํ เขมํ** ภูเขาก็ดี ป่าก็ดี อารามก็ดี ต้นไม้ก็ดี นั่นไม่ใช่ที่พึ่งอันผ่องใส ไม่ใช่ที่พึ่งอันเกษม **เนตํ สรณมุตฺตมํ** นั่นไม่ใช่ที่พึ่งอันสูงสุดหรืออันอุดม ไม่ใช่ที่พึ่งอันอุดมอันสูงสุด **เนตํ สรณมาคมฺม** ก็มาอาศัยอันนั้นว่าเป็นที่พึ่งแล้ว **น ปมุจฺจติ** ย่อมไม่หลุดพ้นไป **สพฺพ-ทุกฺขา** จากทุกข์ทั้งปวงได้ เพราะต้องติดอยู่ในกามภพ รูปภพ อรูปภพ อยู่นี่เองจนไปนิพพานไม่ได้ เพราะเข้าถึงที่พึ่งไม่ถูก พลาดไปเรื่องนี้ เราเห็นอยู่ต่อตาทั่ว ๆ กันในประเทศไทยนี่ อะไรต่อมิอะไรกันไขว่เชียว เพราะเหตุอะไร เพราะเหตุว่าไม่รู้จัก **พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ** นะซี **พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ** ไม่ได้อยู่เรี่ยราดเช่นนั้น **พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ** อยู่ในตัวทุกคน กายเป็นชั้นๆเข้าไป กายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม กายอรูปพรหมละเอียด กายธรรม กายธรรมละเอียด นั่นแน่ **พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ** นั่นแน่ กายธรรม กายธรรมละเอียด **กายธรรม** นั่นแหละเป็น **พุทฺโธ** เป็นเนมิตกนามเกิดขึ้นเป็นพุทโธ **ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรม** นั่นแหละ เส้นผ่าศูนย์กลางเท่าหน้าตักธรรมกายกลมรอบตัว ดวงนั้นแหละเป็นเนมิตกนามเกิดขึ้น

*..ความเกิดน่ะซีเป็นทุกขสัจ **สมุทัยสัจ**ล่ะ เหตุให้เกิดนั่นแหละเป็นสมุทัยสัจ **นิโรธสัจ**ล่ะ ความดับเหตุให้เกิดนั่นแหละเป็นนิโรธสัจ **มรรคสัจ** ข้อปฏิบัติหนทางมีองค์ ๘ ไปจากข้าศึกให้ถึงพระนิพพานที่เป็นที่สงบระงับนั่นแหละเป็นมรรคสัจ...*

เรียกว่า **ธมฺโม กายธรรมละเอียดอยู่ในดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย** แต่ว่า**ใหญ่กว่ากายธรรม** นั่นแหละ เรียกว่า **สงฺโฆ** เป็นเนมิตกนามเกิดขึ้นเรียกว่า สงฺโฆ ถ้าตัวจริงละก็ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ นั่นแหละเป็นตัวจริงที่เราจะถึง จะไปถึงสิ่งอื่นไม่ได้ **โย พุทฺธญฺจ ธมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ สรณํ คโต** ถึงพระพุทธเจ้าว่าเป็นที่พึ่ง ถึงพระธรรมว่าเป็นที่พึ่ง ถึงพระสงฆ์ว่าเป็นที่พึ่ง หรือถึงพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ทั้ง ๓ นั้นว่าเป็นที่พึ่ง

เมื่อถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งแล้ว **จตฺตาริ อริยสจฺจานิ สมฺมปฺปญฺญาย ปสฺสติ** ต้องเห็น **อริยสัจธรรมทั้ง ๔** เห็นอริยสัจทั้ง ๔ ตามปัญญาอันชอบที่ถูก ไม่ให้ผิดจากอริยสัจธรรมทั้ง ๔ อริยสัจธรรมทั้ง ๔ เป็นธรรมสำคัญในทางพระพุทธศาสนา แต่เราไม่เดียงสาทีเดียว ว่าอะไรเป็นทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ เราไม่เดียงสาทีเดียว ไม่เดียงสาอย่างไร **ทุกขสัจ**น่ะ คืออะไรล่ะ ความเกิดน่ะซีเป็นทุกขสัจ **สมุทัยสัจ**ล่ะ เหตุให้เกิดนั่นแหละเป็นสมุทัยสัจ **นิโรธสัจ**ล่ะ ความดับเหตุให้เกิดนั่นแหละเป็นนิโรธสัจ **มรรคสัจ** ข้อปฏิบัติหนทางมีองค์ ๘ ไปจากข้าศึกให้ถึงพระนิพพานที่เป็นที่สงบระงับนั่นแหละเป็นมรรคสัจ นี้เป็นตัวสำคัญนัก วันนี้มุ่งมาดปรารถนาจะแสดงในทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ นี้ ให้เข้าเนื้อเข้าใจ จะแสดงทางปริยัติก่อน แล้วจึงย้อนไปแสดงทางปฏิบัติ ให้เข้าเนื้อเข้าใจชัดว่า ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ น่ะ อยู่ที่ไหน อะไรให้รู้กันเสียที

เมื่อเห็นสัจธรรมทั้ง ๔ เป็นที่พึ่งดีเช่นนี้แล้ว พระองค์ก็ทรงรับสั่ง **เอตํ โข สรณํ เขมํ** นี้เป็นที่พึ่งอันเกษม อันผ่องใส **เอตํ สรณมุตฺตมํ** นี้เป็นที่พึ่งอันอุดมสูงสุด **เอตํ สรณมาคมฺม สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจติ** มาอาศัยอันนี้เป็นที่พึ่งแล้ว ย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ นี่ท่านแสดงย่อย่นสกลพุทธศาสนา ธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าขึ้นที่ควงไม้ศรีมหาโพธิ์ คือสัจธรรมทั้ง ๔ รู้จริง รู้แท้ทีเดียวในสัจธรรมทั้ง ๔ นี้ **ถ้าไม่รู้จริงรู้แท้ในสัจธรรมทั้ง ๔ เป็นพระอรหันต์ก็ไม่ได้ เป็นพระพุทธเจ้าก็ไม่ได้** เป็นไม่ได้ทีเดียว นี่ธรรมสำหรับทำให้เป็นพระพุทธเจ้าทีเดียว สัจธรรมทั้ง ๔ น่ะ เพราะฉะนั้นวันนี้เราควรฟัง ที่แสดงมาแล้วนี้เป็นทางปริยัติ

ถ้าจะแสดงโดยปฏิบัติให้แน่ชัดลงไปแล้วละก็ ในสัจธรรม ๔ นี่น่ะ คือใคร ถ้ารู้จักพระพุทธเจ้าเสียก่อน พระพุทธเจ้าน่ะคือใคร ที่ไปเห็นสัจธรรมทั้ง ๔ น่ะ เห็นด้วยพระสิทธัตถกุมารหรือ ด้วยตาของพระสิทธัตถราชกุมาร ความเห็น ความรู้ของพระสิทธัตถราชกุมารหรือ ไม่ใช่ หรือเห็นด้วยกายละเอียดของพระสิทธัตถราชกุมาร กายที่นอนฝันออกไปน่ะ ไม่ใช่ ไม่ได้เห็นด้วยตานั้นกายนั้น เห็นด้วยตากายทิพย์ของพระสิทธัตถราชกุมารหรือกายที่ฝันในฝันออกไปน่ะ ไม่ใช่ เห็นด้วยกายนั้นเป็นพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ไม่ได้ เห็นด้วยตากายทิพย์ละเอียดของพระสิทธัตถราชกุมารอย่างนั้นหรือ ถึงจะเป็นพระพุทธเจ้าได้ ไม่ใช่ไม่เห็นเช่นนั้น เพราะสัจธรรมนี่เห็นขั้นท้ายไม่ใช่เห็นขั้นต้น เห็นด้วยตากายรูปพรหม หรือ รูปพรหมละเอียดของพระสิทธัตถราชกุมารอย่างนั้นหรือ เห็นทุกข์ เห็นเหตุเกิดทุกข์ ความดับทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ไม่ใช่เห็นด้วยตากายอรูปพรหมอรูปพรหมละเอียดของพระสิทธัตถราชกุมาร เป็นกายที่ ๗ ที่ ๘ กระนั้นหรือ ไม่ใช่ เห็นด้วยตากายนั้น มันอยู่ในภพ มันทะลุหลุดสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าไม่ได้ มันยังติดภพอยู่ **ท่านเห็นด้วยตาธรรมกาย ธรรมกายที่เป็นโคตรภู**น่ะ ยังหาได้เป็นพระโสดา สกทาคาไม่ ยังหาได้เป็นโสดามรรคผล สกทาคามรรคผล อนาคามรรคผล อรหัตมรรคผลไม่ **เห็นด้วยตากายธรรม รู้ด้วยญาณของกายธรรม** ไม่ใช่รู้ด้วยดวงวิญญาณ เพราะกายมนุษย์มีดวงวิญญาณ ญาณไม่มี กายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด มีดวงวิญญาณทั้งนั้น ดวงญาณไม่มี กายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด มีแต่ดวงวิญญาณ ดวงญาณไม่มี กายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียดมีแต่ดวงวิญญาณ ดวงญาณไม่มี พอถึงกายธรรมเข้ามีญาณทีเดียว

ญาณน่ะเป็นอย่างไร รูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไร ตาธรรมกายก็เหมือนรูปพระปฏิมา อย่างนี้แหละ เหมือนมนุษย์อย่างนี้แหละ แบบเดียวกันแต่ทว่าละเอียด แล้วมีญาณของกายธรรม ญาณน่ะเป็นอย่างไร ดวงวิญญาณอยู่ในกลางกายมนุษย์นี่เท่าดวงตาดำข้างใน อยู่ในกลางกายทิพย์ก็เท่าดวงตาดำข้างใน อยู่ในกลางกายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ละเอียดก็แบบเดียวกัน หรือกายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด อรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด ก็มีดวงวิญญาณแบบเดียวกัน **ดวงวิญญาณเท่านั้นไม่อาจจะเห็นอริยสัจได้** ต่อเมื่อใดไปถึงกายธรรมเข้า **ดวงวิญญาณจะขยายส่วนออกไปเป็นดวงญาณ** หน้าตักธรรมกายโตเท่าไหนก็กว้างแค่นั้น ถ้าหน้าตักศอกหนึ่งดวงญาณก็วัดผ่าเส้นศูนย์กลางศอกหนึ่ง หน้าตักวาหนึ่งดวงญาณก็วัดผ่าเส้นศูนย์กลางวาหนึ่ง

กลมรอบตัว ถ้าว่าหน้าตักธรรมกายนั้น ๒ วา ดวงญาณก็วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๒ วากลมรอบตัว ขยายอย่างนั้น ถ้าหน้าตัก ๔ วา ดวงญาณก็วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๔ วา กลมรอบตัว แล้วแต่หน้าตักธรรมกาย หน้าตักธรรมกายโคตรภูนั่นไม่ถึง ๕ วาหย่อน ๕ วาเล็กน้อย ถ้าเป็นพระโสดาจึงจะเต็ม ๕ วา ถ้ายังไม่ถึงพระโสดาหย่อนกว่า ๕ วา หน้าตักของธรรมกายนั่นโตเท่าไหนดวงญาณก็โตเท่านั้น **ดวงญาณนั้นแหละสำหรับรู้** นั่นแหละ **สมฺมปฺปญฺญายปสฺสติ** เห็นตามปัญญาอันชอบเห็นชัด ๆ ทีเดียว ดวงญาณของธรรมกายขยายออกไป ดังนั้นเมื่อเข้าถึงธรรมกายแล้ว **ธรรมกายจะเห็นทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ต้องเข้าสมาบัติ** ธรรมกายต้องเข้าสมาบัติ ธรรมกายนั่งนิ่งเพ่งฌานทีเดียว ใจหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายหยุดนิ่ง เมื่อนิ่งถูกส่วนเข้าแล้ว ที่ธรรมกายนั่งนั่นแหละเกิดเป็นดวงฌานขึ้น วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๒ วา ๘ ศอก กลมเป็นวงเวียนเป็นกงจักร กลมเป็นกงเกวียนทีเดียว เหมือนแผ่นกระจกหนาคืบหนึ่ง วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๒ วาหนาคืบหนึ่ง รองนั่งของธรรมกายนั้นมาจากไหน ดวงฌานที่เกิดขึ้นน่ะมาจากไหน ที่มาของดวงฌานน่ะมีมาก มาจากกสิณก็เป็นดวงฌานได้ มาจากดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ก็เป็นดวงฌานได้ แต่ว่า**เมื่อถึงธรรมกายแล้วใช้ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่นเอง เป็นปฐมฌาน** ขยายส่วน เห็นใส เมื่อดูใสแล้วก็ขยายส่วนออกไป ขยายส่วนออกไป ๒ วา กลมรอบตัว แต่ว่าหนาคืบหนึ่ง กลมเหมือนยังกับกงจักรหรือกงเกวียน กลมเหมือนอย่างวงเวียนอย่างนั้น หนาคืบหนึ่ง ใสเป็นแก้วผลึกทีเดียว รองนั่งของธรรมกายธรรมกายเมื่อเข้าถึงปฐมฌานเช่นนั้นนั่นแหละ พอถึงปฐมฌานเข้าเช่นนั้น ก็มี วิตก วิจาร วิตก-ความตรึก วิจาร-ความตรอง ปีติ-ชอบเนื้อชอบใจ วิตกว่าฌานนั้นมันมาจากไหน เห็นแล้วมันมาจากนั่น วิจารไตร่ตรองไป ตรวจตราไปถี่ถ้วน เป็นของที่ไม่มีที่ติ ปลื้มอก ปลื้มใจ ดีอก ดีใจ มีความปีติขึ้น ปลื้มอกปลื้มใจ เต็มอกเต็มใจ เต็มส่วนของปีติ มีความสุขนิ่งอยู่กลางฌานนั่น สุขในฌานอะไรจะไปสู้ ในภพนี่ไม่มีสุขเท่าถึงดอก สุขในฌานนะ สุขลืมสมบัตินั่นแหละ สมบัติกษัตริย์ก็ไม่อยากได้ สุขในฌานน่ะสุขนักหนาทีเดียว เต็มส่วนของความสุขก็นิ่งเฉยวิเวกวังเวงเปลี่ยวเปล่า เรามาคนเดียวไปคนเดียว หมดทั้งสากลโลก คนทั้งหลายไปคนเดียวทั้งนั้น ไม่มีคู่สองเลย จะเห็นว่าลูกสักคนหนึ่งก็ไม่มี สามีสักคนหนึ่งก็ไม่มี ภรรยาสักคนหนึ่งก็ไม่มี ต่างคนต่างมา ต่างคนต่างไป ต่างคนต่างตาย ต่างคนต่างเกิด เป็นจริงอย่างนี้ ปล่อยหมด ไม่ว่าอะไรไม่ยึดถือทีเดียว เรือกสวนไร่นา ตึกร้านบ้านเรือนก่อนเราเกิดเขาก็มีอยู่อย่างนี้ หญิงชายเขาก็มีกันอยู่อย่างนี้ เราเกิดแล้วก็มีอยู่อย่างนี้ เราตายไปแล้วมันก็มีอยู่อย่างนี้ เห็นดิ่งลงไปทีเดียว เข้าปฐมฌานเข้าแล้ว เห็นดิ่งลงไปเช่นนี้ เมื่อเข้าปฐมฌาน ก็แน่นิ่งอยู่ ฌานที่ละเอียดกว่านี้มี พอนึกขึ้นมาเช่นนั้นก็ อ้อ! ที่ละเอียดขึ้นมากว่านี้มีอยู่ ก็นิ่งอยู่กลางปฐมฌานนั่น

กลางดวงปฐมฌานนั่นนิ่ง ใจของธรรมกายหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย นิ่งพอถูกส่วนเข้าฌานนั่นเปลี่ยนแล้ว ปฐมฌานนั่นจางไป **ทุติยฌาน**มาแทนที่รองนั่ง จะไปไหนไปคล่องแคล่วยิ่งกว่าขึ้นเครื่องบิน ปฐมฌานเหมือนกัน ทุติยฌานเหมือนกัน พอเข้าฌานที่ ๒ ได้แล้วก็นึกว่าฌานที่ ๒ มัน ใกล้ฌานที่ ๑ มันเสื่อมง่าย ใจก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายอีก ถูกส่วนนิ่งเข้าอีก ทุติยฌานก็จางไป **ตติยฌาน**มาแทนที่ นิ่งอยู่กลางตติยฌานนั่น พอถูกส่วนเข้าตติยฌานแล้ว ละเอียดกว่าตติยฌานนี่มี นิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่น ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมนั่น ถูกส่วนเข้าเมื่อนึกถึงฌานตติยฌานก็จางไป **จตุตถฌาน**เข้ามาแทนที่ ยังไม่พอแค่นั้น นิ่งอยู่กลางจตุตถฌานนั่น ละเอียดกว่านี้มี ว่าละเอียดกว่านี้มี จตุตถฌานก็จางไป **อากาสานัญจายตนฌาน** กลางของจตุตถฌานว่างออกไป เท่ากัน ดวงเท่ากัน ดวงเท่ากันนี่เรียกว่า อากาสานัญจายตนฌาน ธรรมกายก็นั่งอยู่กลางของอากาสานัญจายตนฌาน เรียกว่าเข้าอากาสานัญจายตนฌานแล้ว ใจนิ่งอยู่ศูนย์กลางที่ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายนั่น ถูกส่วนเข้าก็นึกว่าฌานนี้คล่องแคล่วว่องไวดี แต่ว่าละเอียดกว่านี้มี พอถูกส่วนเข้าอากาสานัญจายตนฌานก็จางไป **วิญญาณัญจายตนฌาน**เข้ามาแทนที่ ดวงก็เท่ากัน นิ่งอยู่กลางดวงวิญญาณัญจายตนฌานนั่น ว่าละเอียดกว่านี้มี นิ่งอยู่ศูนย์กลางที่ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายนั่นแต่ว่าเพ่งฌาน นิ่งพอถูกส่วนเข้าวิญญาณัญจายตนฌานจางไป **อากิญจัญญายตนฌาน**เข้ามาแทนที่ รู้ละเอียดจริง นี่เป็นรู้ละเอียดจริง นิ่งอยู่อากิญจัญญายตนฌานนั่น ละเอียดกว่านี้มี พอถูกส่วนเข้าอากิญจัญญายตนฌานจางไป **เนวสัญญานาสัญญายตน**เข้ามาแทนที่ เข้าถึงเนวสัญญานาสัญญายตนนึกในใจทีเดียวว่า **สนฺตเมตํ ปณีตเมตํ** นี่ละเอียดจริง นี่ประณีตจริง นี่เข้าฌานดังนี้ นี่เข้าเรียกว่า **เข้าฌานโดยอนุโลม**

เข้าฌานโดยปฏิโลม ถอยกลับจากฌานที่ ๘ นั้นจากเนวสัญญานาสัญญาเข้าหาอากิญจัญญายตนะ มาวิญญาณัญจายตนะ เข้าอย่างไรก็ออกมาอย่างนั้น มาถึงอากาสานัญจายตนะ ถอยจากอากาสานัญจาย-

...พออนุโลมปฏิโลมถูกส่วนเข้าก็เห็นทีเดียวว่า อ้อ สัตว์โลก นี่เป็นทุกข์ละ เห็นทุกข์ละนะ นี่ทางปฏิบัติเห็นทุกข์ละ ตาธรรมกายเห็นอายตนะที่ดึงดูดของสัตว์โลก เขาเรียกว่า โลกายตนะ อ้อ มนุษย์นี่เกิดขึ้นไม่ใช่อื่นเลย ความเกิดนี่ อายตนะของโลกเขาดูดนะ...

ตนะมาถึงจตุตถฌาน ถอยจากจตุตถฌานมาถึงตติยฌาน ถอยจากตติยฌานมาถึงทุติยฌาน ถอยจากทุติยฌานมาถึงปฐมฌาน เข้าไปดังนี้อีก นี่เรียกว่าปฏิโลมถอยกลับ อนุโลมเข้าไปอีก ที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ที่ ๖ ที่ ๗ ที่ ๘ ไปอีก ถอยจากที่ ๘ มาถึงที่ ๗ ที่ ๖ ที่ ๕ ที่ ๔ ที่ ๓ ที่ ๒ ที่ ๑ มาถึงอีก นี่เรียกว่าอนุโลมปฏิโลมไปอย่างนี้ **พออนุโลมปฏิโลมถูกส่วนเข้าก็เห็นทีเดียวว่า อ้อ สัตว์โลก นี่เป็นทุกข์ละ** เห็นทุกข์ละนะ นี่ทางปฏิบัติเห็นทุกข์ละ **ตาธรรมกายเห็นอายตนะที่ดึงดูดของสัตว์โลก** เขาเรียกว่า **โลกายตนะ** อ้อ มนุษย์นี่เกิดขึ้นไม่ใช่อื่นเลย ความเกิดนี่ อายตนะของโลกเขาดูดนะ ก็เห็นอายตนะทีเดียว มนุษย์นี่ก็มีอายตนะอยู่อันหนึ่ง เราเคยค้นพบ เรารู้จักแล้ว อายตนะของมนุษย์ รู้จักกันทั่วแหละ อายตนะของมนุษย์ ที่เราติดอยู่ก็ติดอายตนะนั่นแหละ มันดึงดูด อายตนะอยู่ที่ไหน ที่บ่อเกิดของมนุษย์ อายตนะเขาแปลว่าบ่อเกิด บ่อเกิดมันอยู่ที่ไหน นั่นแหละเป็นตัวอายตนะของมนุษย์ทีเดียว อายตนะของทิพย์ละ มันมีมากด้วยกันนี่ **อายตนะกำเนิดของสัตว์มีถึง ๔** อัณฑชะ สังเสทชะ ชลาพุชะ โอปปาติกะ **อัณฑชะ** เกิดด้วยฟองไข่ **สังเสทชะ** เกิดด้วยเหงื่อไคล **ชลาพุชะ** เกิดด้วยน้ำ อายตนะที่ว่านี้เป็นชลาพุชะ เกิดด้วยน้ำ **โอปปาติกะ** ลอยขึ้นบังเกิด เอากันละคราวนี้ อัณฑชะ เกิดด้วยฟองไข่ เป็ด ไก่ ทั้งนั้น เป็นอายตนะอันหนึ่ง สังเสทชะ เหงื่อไคลเป็นอายตนะอันหนึ่ง สำหรับเหนี่ยวรั้งใจให้สัตว์เกิดนั่น เป็นอายตนะสำหรับบ่อเกิด ชลาพุชะ มีน้ำสำหรับเป็นอายตนะให้เกิด โอปปาติกะ อายตนะของจาตุมหาราช ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรตี ปรนิมมิตวสวัตดี นี่เป็นอายตนะของทิพย์ทั้งนั้น มีอายตนะดึงดูดให้เกิดเหมือนกัน ไม่ใช่เท่านั้น อายตนะที่ทรามลงไปกว่านี้ อายตนะให้เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานคล้ายมนุษย์เหมือนกัน อายตนะให้เกิดเป็นอสุรกายแบบเดียวกันกับมนุษย์ อายตนะเกิดเป็นเปรตแบบเดียวกับมนุษย์ อายตนะในอบายภูมิทั้ง ๔ สัญชีพ กาฬสูตตะ สังฆาฏะ โรรุวะ มหาโรรุวะ ตาปะ มหาตาปะ อเวจีนรก นรกทั้ง ๘ ขุมใหญ่นี้ ขุมหนึ่งๆมีอุสสทนรกเป็นบริวารล้อมรอบ ๔ ด้าน ๆ ละ ๔ ขุม เป็น ๑๖ ขุม แล้วมียมโลกนรก ตั้งอยู่ในทิศทั้ง ๔ ทิศ ๆ ละ ๑๐ ขุม เป็น ๔๐ ขุม

นรกทั้ง ๔๕๖ ขุมเป็นอายตนะดึงดูดสัตว์โลกทั้งนั้น เมื่อทำดีทำชั่วไปถูกส่วนเข้าแล้ว อายตนะของนรกก็ดึงเป็นชั้น ๆ ดูดเป็นชั้น ๆ ต้องไปติดใครทำอะไรเข้าไว้ อายตนะมันดึงดูดไปติด ฝ่ายธรรมกาย ไปเห็นก็ อ้อ สัตว์โลกมันติดอย่างนี้เอง ติดเพราะอายตนะเหล่านี้ อ้ายที่มาเกิดเหล่านี้ใครให้มาเกิดละอ้ายที่มาเกิดเป็นอบายภูมิทั้ง ๔ มนุษย์ ๑ สวรรค์ ๖ ชั้นนี้ ใครให้เกิดละเห็นทีเดียวแหละ เห็นทีเดียวทุกฺขสมุปฺปาทํ ตณฺหา ตัณหานี่แหละเป็นแดนให้เกิด พร้อมทีเดียว

ตัณหาคืออะไรละ **กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา** แยกออกไปเป็นสาม เห็นตัณหาอีก อ้อ อ้ายเจ้ากามตัณหานี้ อยากได้กาม อยากได้รูป ได้เสียง ได้กลิ่น ได้รส ได้สัมผัส นั่นเอง เจ้าถึงต้องมาเกิด เออ อยากได้รูป ได้เสียง ได้กลิ่น ได้รส ได้สัมผัส ไปตีรันฟันแทงกันป่นปี้ รบราฆ่าฟันกันยับเยินเปินทีเดียว เพราะอยากได้รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส นั่นแหละ ไม่ใช่เรื่องอะไร เห็นชัด ๆ อย่างนี้ว่า อ้อ อ้ายนี่เองเป็นเหตุให้เกิด กามตัณหานี่เอง อ้อ นี่อายตนะของกามตัณหาทั้งนั้น ใน **อบายภูมิทั้ง ๔ เปรต นรก อสุรกาย สัตว์ดิรัจฉาน เหล่านี้ มนุษย์ สวรรค์ ๖ ชั้น นี่กามตัณหาทั้งนั้น** อ้ายกามนี่เองเป็นตัวสำคัญเป็นเหตุ อ้ายนี่สำคัญนัก ไม่ใช่แต่กามตัณหาฝ่ายเดียว ไปดูถึงรูปพรหม ๑๖ ชั้น พรหมปาริสัชชา พรหมปุโรหิตา มหาพรหมา ปริตตาภา อัปปมาณาภา อาภัสสรา ปริตตสุภา อัปปมาณสุภา สุภกิณหา เวหัปผลา อสัญญสัตตา อวิหา อตัปปา สุทัสสา สุทัสสี อกนิฏฐ **รูปพรหม ๑๖ ชั้นนี่เป็นภวตัณหา** อ้ายนี่อยากได้รูปฌานที่เราดำเนินมานั่นเอง ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อ้ายนี่เป็นรูปพรหม อากาสานัญจายตนฌาน วิญญาณัญจายตนฌาน อากิญจัญญายตนฌาน เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน อ้ายนี่ให้ไปเกิดเป็นอรูปพรหม อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ อ้ายนี่ติดอ้าย ๘ ดวงนี่เอง เมื่อไปติดเข้าแล้วมันชื่นมื่นมันสบายนัก กามภพสู้ไม่ได้ มันสบายเหลือเกิน มันสุขเหลือเกิน ปฐมฌานก็สุขเพียงเท่านั้น ทุติยฌานก็สุขหนักขึ้นไป ตติยฌานสุขหนักขึ้นไป จตุตถฌานสุขหนักขึ้นไป อากาสานัญจายตนฌาน วิญญาณัญจายตนฌานสุขหนักขึ้นไป อากิญจัญญายตนฌานสุขหนักขึ้นไป เนวสัญญานาสัญญายตนฌานสุขหนักขึ้นไป มันพิลึกกึกการละ มันยิ่งใหญ่ไพศาลทีเดียว ส่วนรูปภพนั้นเป็นภวตัณหา อ้ายภวตัณหานี่เอง เป็นเหตุให้เกิดในรูปภพทั้ง ๑๖ ชั้นนี่ ฝ่าย**อรูปภพทั้ง ๔ ชั้น**

...ใจต้องหยุด ต้องหยุดทีเดียวจึงจะละ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหาได้ เริ่มต้นต้องหยุดเชียว พอหยุดกึ๊กเข้าก็ได้การทีเดียว อ้อ! พอหยุดกึ๊กเข้า กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหาดับหมด...

นี่เป็นวิภวตัณหา เข้าใจว่านี่องหมดเกิด หมดแก่ หมดเจ็บ หมดตายเสียแล้ว เข้าใจว่านี่เองเป็นนิพพาน เมื่อไม่พบศาสนาของพระบรมศาสดาจารย์ ก็เข้าใจว่าอากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ นี่เองเป็นนิพพานทีเดียว เข้าใจอย่างนั้น ค้นคว้าหาเอาเอง นี่เป็นวิภวตัณหา ไปติดอยู่อ้ายพวกนี้เอง กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา อ้ายสามตัวนี่แหละสำคัญนัก ไปเห็นหมด เห็นรูปพรรณสันฐาน ฌานก็เห็น เห็นกามตัณหาก็เห็น กามตัณหาทั้ง ๑๑ ชั้นนี่เห็น ภวตัณหาทั้ง ๑๖ ชั้นนั่นก็เห็น วิภวตัณหาทั้ง ๔ ชั้นน่ะเห็นหมด เห็นปรากฏทีเดียว เอ! นี่จะทำอย่างไร ต้องละอ้ายพวกนี้ **ต้องละกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหานี้ ถ้าละไม่ได้ละก็ หลุดพ้นไปไม่ได้ละ** ก็ทุกข์อยู่นี่ ไม่พ้นจากทุกข์แน่นอนทีเดียว แน่นอนในใจของตัวทีเดียว เข้าสมาบัติดูอีก ตรวจทบไปทวนมาดูอีก ดูหนักเข้า ๆ ๆ เห็นชัดหมดทุกสิ่งทุกประการแล้ว ในกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ดูไปดูมา อ้อ! เราต้องละกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหานี่ ถ้าว่าไม่ละกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา นี่ให้ขาดเสียละก็ เราจะต้องมีชาติไม่จบไม่แล้ว จะต้องทุกข์ไม่จบไม่แล้ว จะต้องหน้าดำคร่ำเครียดไม่จบไม่แล้ว จะต้องลำบากยากแค้นไม่จบไม่แล้ว

เมื่อคิดดังนี้เข้าใจดังนี้แล้ว ตาธรรมกายก็มองเห็นแจ่ม เราต้องละกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ละอย่างไร วิธีจะละ ละอย่างไรนะ เออ! วิธีจะละ ละท่าไหนกันนะ เห็นทางทีเดียวว่า อ้อ! พระพุทธเจ้าพระอรหันต์ไปทางนี้ ที่เราเดินมา**ทางศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ** ในกายมนุษย์มาถึงกายมนุษย์ละเอียด ในกายทิพย์มาถึงกายทิพย์ละเอียด ในกายรูปพรหม มาถึงกายรูปพรหมละเอียด ในกายอรูปพรหมมาถึงกายอรูปพรหมละเอียด จนกระทั่งมาถึงกายธรรมกาย ธรรมกายละเอียดนี้ เราต้องเดินในช่องทางของศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ นี่เอง **ใจต้องหยุด ต้องหยุดทีเดียวจึงจะละ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหาได้** เริ่มต้นต้องหยุดเชียว พอหยุดกึ๊กเข้าก็ได้การทีเดียว อ้อ! พอหยุดกึ๊กเข้า กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหาดับหมด ถ้าว่าไม่หยุดละก็เป็นไม่ได้การทีเดียว ไปไม่รอดไม่พ้นทีเดียว

หยุดอะไรละ ใจหยุดสิ **หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่นแหละ** พอถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีลนั่นแหละ หยุด

กลางของกลาง กลางของหยุด กลางที่หยุดนั่นแหละ ถ้าว่าถึงดวงสมาธิ กลางดวงสมาธิ กลางของกลางที่หยุดนั่นแหละ ก็เข้าถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา กลางของกลางที่หยุดนั่นแหละ เข้าถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ พอหยุดแล้วก็กลางของกลางที่หยุดนั่นแหละ เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ พอเข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะแล้ว หยุดอยู่ศูนย์กลางของใจที่หยุดนั่นแหละ กลางของกลาง ๆ ๆ หนักเข้าก็เห็นกายพระโสดา เข้าถึงกายพระโสดา อ้อ! พอเข้าถึงกายพระโสดาก็รู้จักเชียว นี่พระพุทธเจ้าพระอรหันต์ไปทางนี้ ไม่ใช่ไปทางอื่นเลย แต่พอเข้าถึงกายพระโสดาละเอียด ทำแบบเดียวกันอย่างนั้น หยุดอย่างเดียวกันนั่นแหละ หยุดอย่างนั้นแหละ พอหยุดเข้ารูปนั้นจริงๆ เข้าถึงกายพระสกทาคา สกทาคาละเอียด อนาคา อนาคาละเอียด ก็รู้รสชาติของใจทีเดียว **พอเข้าถึงพระอรหัต พระอรหัตละเอียด เข้าแล้วหลุดหมด กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา** ทุกฺขูปสมคามินํ อย่างนี้เอง ถึงพระนิพพานเป็นที่ดับแห่งทุกข์ พอถึงพระอรหัตก็เห็นนิพพานแจ่ม เข้านิพพานไปได้ทีเดียว นี้ไปอย่างนี้ ไปจริง ๆ อย่างนี้ ก็ไปได้เพราะเห็นสัจธรรมทั้ง ๔ แล้ว ก็เข้ามาคลุมสัจธรรมทั้ง ๔ ไว้ ยังไม่ปล่อย ทุกข์ เหตุเกิดทุกข์ ความดับทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ มั่นกับใจ ดูแล้วดูอีก ทบทวนแล้วทบทวนอีก แน่นอนในใจ พอแน่นอนในใจ เห็นทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ พอครบสี่เข้าเท่านั้นแหละ ได้บรรลุพระโสดาทันที พอพระโสดาเข้าสมาบัติ นิ่งอยู่ในปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสานัญจายตนฌาน วิญญาณัญจายตนฌาน อากิญจัญญายตนฌาน เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน ทบไปทวนมา ๆ ตาธรรมกายของพระโสดาไปเห็นทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ รู้ด้วยญาณของพระโสดา พอครบรอบ ๔ เข้าเท่านั้น ได้บรรลุพระสกทาคา หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูมใสบริสุทธิ์ หนักขึ้นไป ธรรมกายพระสกทาคาเข้าปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสานัญจายตนฌาน วิญญาณัญจายตนฌาน อากิญจัญญายตนฌาน เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน ทบไปทวนมาแบบเดียวกัน เห็นทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ในกายรูปพรหม เห็นชัด พอถูกส่วนเข้าก็ได้บรรลุพระอนาคา พระอนาคาเดินสมาบัติแบบเดียวกัน เห็นทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ในกายอรูปพรหมเข้าก็ได้บรรลุพระอรหัตทีเดียว หมดกิเลสเป็นสมุทเฉทปหานทีเดียว ถ้าหลักฐานเรียกว่า **โสฬสกิจ**

เรียกว่าแค่นี้สำเร็จโสฬสกิจแล้ว โสฬสกิจ แปลว่ากระไร กิจ ๑๖ ในเพลงที่เขาวางไว้เป็นหลักว่า **เสร็จกิจ ๑๖ ไม่ตกกันดาร เรียกว่านิพพานก็ได้** นี่แหละเสร็จกิจ ๑๖ ละ ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ในกายมนุษย์ ๔ ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ในกายทิพย์ ๔ เป็น ๘ ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ในกายรูปพรหม ๔ เป็น ๑๒ ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ เห็นจริงตามจริงในกายอรูปพรหมอีก ๔ มันก็เป็น ๑๖ นี้เสร็จกิจทางพุทธศาสนา ทางพระอรหัตแค่นี้ นี้ทางปฏิบัติ เทศนาดังนี้เป็นทางปฏิบัติ ไม่ใช่ทางปริยัติ นี่ทางปฏิบัติอันนี้แหละ พระพุทธศาสนาในทางปริยัติดังแสดงแล้วในตอนต้น พุทธศาสนาในทางปฏิบัติดังแสดงแล้วในบัดนี้ แต่ปริยัติปฏิบัติ ที่เรียกว่าเข้าถึงปฏิบัติ เดินสมาบัติทั้ง ๘ นั้นเป็นทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ดังนี้ นี่เป็นทางปฏิบัติแท้ ๆ

เมื่อกายธรรมเห็น ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ได้เข้าเห็นพระโสดา บรรลุถึงพระโสดา นั่นปฏิเวธแท้ ๆ ทีเดียว ได้เข้าถึงพระโสดาแล้ว ทั้งหยาบทั้งละเอียด เมื่อพระโสดาเดินสมาบัติทั้ง ๘ ดูทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ในกายทิพย์เข้าทั้งหยาบทั้งละเอียด ได้บรรลุพระสกทาคา เมื่อถึงพระสกทาคาทั้งหยาบทั้งละเอียด เห็นเข้านั่นเป็นตัวปฏิเวธแท้ ๆ ทีเดียว รู้แจ้งแทงตลอดในสกทาคาเข้าแล้ว เมื่อพระสกทาคาเข้าสมาบัติทั้ง ๘ ดูทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ในกาย

...ถ้าเข้าถึงทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ไม่ได้ ไม่เห็นทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ดังแสดงมาแล้วนี้ จะปฏิบัติศาสนาเอาเรื่องเอาราวไม่ได้...

รูปพรหมเข้า เห็นในสัจธรรมทั้ง ๔ ชัดอีกได้บรรลุพระอนาคา นี่ที่ได้เห็นตัวพระอนาคาทั้งหยาบทั้งละเอียด และทั้งธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคา นั่นเป็นตัวปฏิเวธแท้ ๆ ทีเดียว รู้แจ้งแทงตลอดเห็นจริงทีเดียว เห็นปรากฏทีเดียว เมื่อพระอนาคาเข้าสมาบัติดูทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ทั้งหยาบทั้งละเอียด เห็นชัดในทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ได้บรรลุ พระอรหัต เมื่อเห็นกายพระอรหัตทั้งธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอรหัตทั้งหยาบทั้งละเอียด เห็นชัดทีเดียว นั่นเห็นชัด อันนั้นแหละได้ชื่อว่าเป็น **ปฏิเวธ** แท้ ๆ เชียว รู้แจ้งแทงตลอด

นี้ **ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ** ดังนี้ ศาสนามีทั้งปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ดังนี้ ถ้าว่านับถือศาสนาปฏิบัติศาสนา เข้าปริยัติก็ไม่ถูก ปฏิบัติก็ไม่ถูก ปฏิเวธก็ไม่ถูก มันก็ไปต่องแต่งอยู่นั่น เอาอะไรไม่ได้ สัก ๑๐ ปี ๑๐๐ ปี ก็เอาอะไรไม่ได้ ถึงอายุจะแก่ปานใดจะโง่เขลาเบาปัญญาปานใด ถ้าเข้าถึงทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ไม่ได้ ไม่เห็นทุกขสัจ

สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ ดังแสดงมาแล้วนี้ จะปฏิบัติศาสนาเอาเรื่องเอาราวไม่ได้ ถ้าว่าคนละ **โมฆชิญฺโญ** แก่เปล่า เอาอะไรไม่ได้ เอาเรื่องไม่ได้ เหตุนี้แหละทางพุทธศาสนาจึงนิยมนับถือนักในเรื่องสัจธรรมทั้ง ๔ นี้

ที่แสดงมานี้ก็เพื่อจะให้รู้สัจธรรมทั้ง ๔ เมื่อรู้จักสัจธรรมทั้ง ๔ แล้ว สัจธรรมทั้ง ๔ นี้ใครเป็นคนรู้คนเห็น **ธรรมกาย ธรรมกายโคตรภูทั้งหยาบทั้งละเอียด ธรรมกายพระโสดาทั้งหยาบทั้งละเอียด ธรรมกายพระสกทาคาทั้งหยาบทั้งละเอียด ธรรมกายพระอนาคาทั้งหยาบทั้งละเอียด ธรรมกายพระอรหัตทั้งหยาบทั้งละเอียด เป็นผู้เห็นเป็นผู้รู้ เป็นผู้เห็น** ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ เหล่านี้ นี่แหละเป็นธรรมสำคัญในพุทธศาสนา เมื่อได้สดับตรับฟังแล้ว พึงมนสิการกำหนดไว้ในใจของตนทุกถ้วนหน้า เมื่อรู้จักธรรมที่พระองค์ทรงรับสั่งว่า **เอตํ โข สรณํ เขมํ** นี้ที่พึ่งอันเกษมผ่องใส **เอตํ สรณมุตฺตมํ** นี้ที่พึ่งอันอุดมสูงสุด **เอตํ สรณมาคมฺม** มาอาศัยอันนี้เป็นที่พึ่งแล้ว **สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจติ** ย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ด้วยประการดังนี้

ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ ตามวาระพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษา ตามมตยาธิบายเป็นไปในทางปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ พอสมควรแก่เวลา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติใน **เขมาเขมสรณาคีติคาถา** ตามวาระพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบาย พอสมควรแก่เวลา ด้วยอำนาจสัจวาจาที่ได้อ้างธรรมเทศนาตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแก่ท่านทั้งหลาย ทั้งคฤหัสถ์ บรรพชิต บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมติว่ายุติธรรมมีกถาโดยอรรถนิยมความเพียงแค่นี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้.

■■■■

วิธีเจริญภาวนา : มีสติพิจารณาเห็นจิตในจิต ตามแนววิชชาธรรมกาย

โดย
พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล

วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๓

...เมื่อเรามีสังขารอย่างนี้ จึงพึงเข้าใจว่าเอาเป็นที่พึ่งที่อาศัยเที่ยงแท้แน่นอนไม่ได้ ต้องรีบใช้อย่างฉลาด คือเพื่อสลัดออกจากอุปาทาน อันเป็นตัวสร้างภพสร้างชาติ...

ก่อนแต่จะปฏิบัติภาวนาธรรม ทุกท่านพิจารณาสักนิดว่าสังขารร่างกายของเราทั้งหมดแบ่งเป็นกอง ๆ เป็นส่วน ๆ ได้ ๕ ส่วน ส่วนที่เป็นกายชื่อว่ารูปขันธ์ ส่วนที่เป็นใจชื่อนามขันธ์มี ๔ อย่าง คือ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์ ทั้ง ๕ นี่รวมเรียกว่า ขันธ์ ๕ ถ้าจะแยกออกเป็น ๒ กองใหญ่ ฝ่ายรูปขันธ์ฝ่าย ๑ ฝ่ายนามขันธ์ฝ่าย ๑ ก็ชื่อว่านามรูปหรือรูปนาม ขันธ์ทั้ง ๕ นี่มีธาตุละเอียดของเขา ซ้อนกันอยู่เป็นชั้นๆ ณ ภายใน ขนาดเท่าเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทร รูปขันธ์ขาวใส ตั้งอยู่กลางกำเนิด ธาตุธรรมเดิมตรงศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมือ นามขันธ์อีก ๔ ก็ตั้งอยู่ซ้อนกันเป็นชั้น ๆ เข้าไป ณ ภายใน ธาตุละเอียดรูปขันธ์นั้นขยายส่วนหยาบมาเป็นดวงกาย ซึ่งเป็นที่ตั้งของธาตุอีก ๖ ประการ คือธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ ธาตุน้ำเป็นดวงกลมใสอยู่ส่วนหน้า ขวาธาตุดิน หลังธาตุไฟ ซ้ายธาตุลม ตรงกลางอากาศธาตุ นี่ทำหน้าที่ควบคุมส่วนที่เป็นของเหลว ของที่หยาบแข็ง อุณหภูมิ ลมปราณที่ปรนเปรออยู่ในร่างกาย และช่องว่างภายในร่างกายให้อยู่ในสภาวะพอเหมาะ แล้วก็กลางอากาศธาตุเป็นวิญญาณธาตุ ซึ่งก็มีซ้อนกันอยู่ทั้งหมด ๕ ดวง ขยายส่วนหยาบออกมาจากธาตุละเอียดของเวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์ ชื่อว่า เห็น จำ คิด รู้ เห็นจำคิดรู้ **นี่แหละตัวอุปาทาน** ดวงเห็นเท่าเบ้าตาโดยประมาณของผู้เป็นเจ้าของ เป็นดวงกลมใสซ้อนกันอยู่ที่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั่นแหละ ตรงกลางดวงกายนั่นแหละ ขนาดเท่าลูกปิงปองหรือลูกมะนาว ขาวใส แล้วก็ดวงจำ ประมาณเท่าลูกตาทั้งหมดใสเหมือนกัน ศูนย์กลางตรงกัน ดวงคิดอยู่ตรงกลางดวงจำ ลอยอยู่ในเบาะน้ำเลี้ยงของหัวใจ ดวงรู้อยู่ตรงกลางดวงคิด ธาตุรู้ก็อยู่ตรงกลางนั้นแหละ

เห็นจำคิดรู้ รวมเรียกว่า **"ใจ"** แต่ธรรมชาติของใจมันถูกห่อหุ้มด้วยปฏิฆานุสัยที่เราหรือสัตว์โลกประพฤติปฏิบัติมา ทางกาย ทางวาจา และใจ ก็จะตกตะกอนนอนเนื่องอยู่ในจิตสันดาน หุ้มดวงเห็น จะเกิดขึ้นพร้อมอกุศลจิตที่ไม่ดีเป็นความโกรธพยาบาท แล้วก็ทำหน้าที่ของมันทางฝ่ายบาปอกุศลหรือฝ่ายมาร ที่นี้ดวงจำ ดวงคิด ดวงคิดนี้ลอยอยู่ในเบาะน้ำเลี้ยงของหัวใจ ถูกหุ้มด้วยกามราคานุสัย ก็เกิดขึ้นพร้อมกับอกุศลจิตฝ่ายด้านกามราคะ ก็เป็นไปตามอำนาจของกิเลสนั้น แล้วก็ดวงรู้กลางของกลางนั่นแหละ ถูกอวิชชานุสัยหุ้มอยู่ ลักษณะดำ ๆ เห็น จำ คิด รู้ นี่สำหรับผู้ที่ไม่ได้บรรลุอรหัตผล ไม่ได้บรรลุมรรคผลนิพพาน ก็จะมีกิเลสอนุสัยที่ละเอียด ๆ ห่อหุ้ม

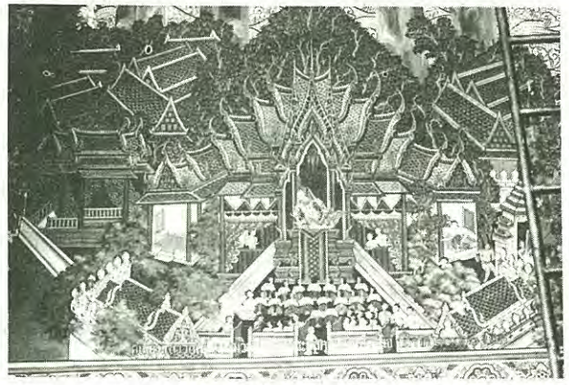

จิตใจอยู่ จึงมีอุปาทาน ยึดมั่นอยู่ในขันธ์ทั้ง ๕ ว่าเป็นตัวตน บุคคลเราเขา ของเราของเขา เสมือนหนึ่งว่าเป็นบ้านหรือที่อยู่อาศัย ใจนี่ก็เสมือนหนึ่งว่าเป็นเจ้าของ ทึกทักเอาว่าตนเป็นเจ้าของ แต่สำหรับพระอริยะเจ้าที่อนุสัยกิเลสบางลงๆนั้น จิตของท่านถึงกายธรรม เมื่อจิตถึงกายธรรมแล้ว ปฏิฆานุสัย กามราคานุสัย อวิชชานุสัย ก็หุ้มเห็น จำ คิด รู้น้อยลงไป ๆ ตามลำดับ เจือจางจนถึงกายธรรมนั้นกิเลสเครื่องหุ้มเห็น จำ คิด รู้ ทั้งหลายหมดไป กลับมีวิชชา และญาณทัสสนะ ขยายโตเต็มส่วนเต็มธาตุเต็มธรรม เท่าหน้าตักและความสูงของธรรมกายตามส่วนที่ตนเองบรรลุ

ที่ว่าตามส่วนคืออย่างไร? คือว่ากิเลสหมดเพียงชั่วคราว เมื่อจิตจรดอยู่ธรรมกาย นั่นสำหรับผู้ที่เป็นโคตรภูบุคคล เมื่อไม่จรดกิเลสก็มีตามส่วนของเขา แต่ว่าสำหรับพระอริยะเจ้า กิเลสก็ห่อหุ้มได้ ทำหน้าที่ได้ แต่ว่าไม่ถึงขั้นที่จะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้บุคคลผู้ประพฤตินั้นไปสู่อบายภูมิ แปลว่าปิดอบายภูมิ และความหลุดพ้นจากกิเลสเหตุแห่งทุกข์นั้น ก็จะแก่กล้าขึ้นไปเป็นวิกขัมภนวิมุตติ หลุดพ้นด้วยการข่มกิเลส และสุดท้ายก็หลุดพ้นด้วยอริยมรรค แต่ว่าเมื่อหลุดพ้นเป็นพระอริยบุคคล ในส่วนที่หลุดพ้นนั้น ก็เป็นสมุทเฉทวิมุตติในส่วนนั้นๆ ไปจนถึงหลุดพ้นโดยสิ้นเชิงคือบรรลุพระอรหัตมรรค-ผล และพระนิพพานที่สุดแห่งทุกข์ทั้งปวง เป็นไปตามส่วนอย่างนี้

เพราะฉะนั้น เมื่อเรามาศึกษาปฏิบัติธรรมพึงเข้าใจว่า สังขารของเราทั้งหลายเป็นอนิจจังไม่เที่ยงเป็นไปตามกฎแห่งกรรมและไตรวัฏฏะ คือ กิเลสวัฏฏะ กรรมวัฏฏะ วิปากวัฏฏะ มีกิเลสสร้างกรรม แล้วก็ได้รับผลกรรมนั้น หมุนเวียนเปลี่ยนไปตามเครื่องล่อเครื่องหลงทั้งหลาย จึงชื่อว่าไม่เที่ยง ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุปัจจัย บุญบ้าง บาปบ้าง แล้วถ้ายึดมั่นถือมั่นด้วยอำนาจของกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน ก็คือเห็น จำ คิด รู้นั่นแหละตัวยึด ถ้าว่าถูกอวิชชานุสัยห่อหุ้ม เป็นเหตุนำเหตุหนุนให้กระจายออกมาเป็นปฏิฆานุสัย กามราคานุสัย **อวิชชานุสัย** นั่น ห่อหุ้มเห็น จำ คิด รู้ ทำให้หลงแล้วก็ยึดเบญจ-ขันธ์ ว่าเป็นตัวเป็นตน บุคคลเราเขา ของเราของเขามืดบอดไม่รู้พระสัจจธรรม ยึดมากก็ทุกข์มาก ยึดน้อยก็ทุกข์น้อยไปตามส่วน ไม่ยึดเลยก็ไม่ทุกข์เลย จึงพึงนึกว่า สังขารทั้งหลายได้แก่ขันธ์ ๕ ของสัตว์ที่มีวิญญาณครองนั้นเป็น**อนิจฺจํ** เป็น**ทุกฺขํ** ลงท้ายก็เป็น**อนตฺตา** ไม่ใช่ตัวตนให้ยึดถือเอาเป็นที่พึ่งได้ตลอดไป เพราะฉะนั้นเมื่อเรามีสังขารอย่างนี้ จึงพึงเข้าใจว่า เอาเป็นที่พึ่งที่อาศัยเที่ยงแท้แน่นอนไม่ได้ ต้องรีบใช้อย่างฉลาด คือเพื่อสลัดออกจากอุปาทานอันเป็นตัวสร้างภพสร้างชาติ เพื่อเข้าสู่ความเป็นธาตุล้วนธรรมล้วน ปลอดภัย ปลอด-ปราศจากหรือเป็นอิสระจากอวิชชา ตัณหา อุปาทาน เหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย คือ เป็นธรรมกาย เป็นพระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ พระสังฆรัตนะ ต่อๆไปตามลำดับแห่งคุณธรรมนั่นแหละ จึงเอาเป็นที่พึ่งที่อาศัยที่แน่นอนได้

เมื่อเข้าใจอย่างนี้ท่านทั้งหลายได้เข้ามาในแวดวงของธรรมปฏิบัติตามธรรมของพระพุทธเจ้านี้แล้ว จงตั้งใจให้เด็ดขาดให้แน่วแน่ตลอดชีวิตเลยว่าเราจะปล่อยวางอุปาทานความยึดมั่นถือมั่นในสังขารธรรมของเราด้วยตัณหาและทิฏฐิ คือความหลงผิด ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ไม่ถือเป็นอารมณ์ แม้นั่งภาวนาอยู่นี้ มีสักแต่ว่ามี และเราจะต้องดำเนินธรรมปฏิบัติของเราไปสู่ความเป็นธาตุล้วนธรรมล้วน ที่พึ่งอันประเสริฐอันถาวรมั่นคง ไม่ต้องเคลื่อนเป็น **อจฺจุตํ** ไม่ต้องเคลื่อน ก็คือไม่ตาย เป็น**อมตธรรม** ก็ไม่ต้องเกิด แล้วก็ไม่ต้องแก่ ไม่มีเกิด ไม่มีแก่ ไม่มีเจ็บ จึงเป็นสุข **ปรมํ สุขํ** ไปตามส่วน และย่อมเป็น

ธรรมชาติที่ยั่งยืน **ธุวํ**หรือ**ตาทิ** คือคงที่นั่นเอง เข้าใจแน่วแน่แล้ว ต่อไปนี้เราจะปฏิบัติธรรมเพื่อเข้าถึงธรรมนั้น ต้องปล่อยวางให้หมด ปล่อยวางให้หมดเลยเรื่องอดีต เรื่องปัจจุบัน เรื่องอนาคต แม้สังขารร่างกายของเราในปัจจุบันนี้วางให้หมด ถ้าใจวางได้จึงว่างจากกิเลส เมื่อว่างจากกิเลส เห็น จำ คิด รู้ คือใจจะหยุดรวม ณ ศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม จะเห็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย เพราะเขาตั้งซ้อนกันอยู่กลางของกลางดวงกายนั้น

เพราะฉะนั้นต่อแต่นี้ไปวางให้หมด ตั้งกายให้ตรง ดำรงสติให้มั่นคงอย่างนี้ แล้วก็หายใจลึก ๆ พอสบาย ปล่อยกายตามสบาย ในขณะที่เราสูดลมหายใจเข้าออก นึกให้เห็นเส้นทางลมหายใจเข้าออกว่างโล่ง แหละก็นึกให้เห็นดวงแก้วกลมใสปรากฏขึ้นตรงศูนย์กลางกายนั่นแหละ เป็นดวงใสแจ่มเท่าที่นึกได้ ถ้านึกไม่เห็นชัดหรือเห็นไม่ชัด นึกให้เห็นลมหายใจเข้าออกกระทบดวงแก้ว แล้วใจเราอยู่ที่กลางของกลางศูนย์กลางดวงแก้ว นึกให้เห็นจุดเล็กใสไว้ เห็นด้วยใจเห็นอยู่ที่ไหน ใจก็อยู่ที่นั่น เพราะฉะนั้นให้นึกเห็นจุดเล็กใสเอาไว้ หยุดในหยุดกลางของหยุด แล้วก็ท่องในใจ สัมมาอะระหัง ๆ ๆ ๆ ให้นิ่ง ประคองใจให้นิ่งแน่วแน่ไม่ไปไหน ในขณะที่เราประคองใจด้วยองค์ภาวนาสัมมาอะระหังนั่น พึงน้อมเอาพระพุทธคุณจากคำว่า **สมฺมา** ย่อมาจาก สัมมา สัมพุทโธ พระผู้ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ นั่นหมายเอาพระปัญญาคุณของพระพุทธเจ้า **อรหํ** พระผู้ไกลจากกิเลส หมายเอาพระวิสุทธิคุณของพระพุทธเจ้า น้อมมาสู่ใจเรา

อื่นไม่เอาทั้งนั้น วางให้หมด มีอย่างเดียวคือ สัมมาอะระหัง ๆ ๆ ๆ กลางของกลางจุดเล็กใสนั่นให้นิ่งจนกระทั่งใจหยุดนิ่งกลางของกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม จะเห็นดวงใสสว่างปรากฏขึ้นมาเอง **ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย** หรือ**ปฐมมรรค** หนทางเบื้องต้นไปสู่มรรคผล นิพพานนี้ เกิดขึ้นด้วยอานาจของศีล สมาธิ ปัญญา รวมทั้งทานกุศลด้วย นั่นแหละประคองใจให้หยุดให้นิ่งด้วยบุญ เมื่อหยุดนิ่งแล้วธาตุละเอียดของมหาภูตรูป ๔ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม และ ๕ คือ อากาศธาตุ และวิญญาณธาตุ จะประชุมอยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั้น เมื่อธาตุทั้ง ๖ ประชุมกันแล้ว ปฐมมรรคจึงเกิด เพราะฉะนั้นจึงไม่ใช่ว่าเป็นไปด้วยอำนาจของกสิณแต่อย่างเดียว แต่ว่าใจรวมหยุดถูกศูนย์ถูกส่วน จึงเห็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายปรากฏใสแจ่ม จึงเป็นของจริง แต่ว่าจริงโดยสมมุติ ถ้าจะพูดภาษาพระตอนนี้ให้เรียกว่าจริงโดยสมมติ ให้เข้าใจอย่างนั้นตามธรรมชาติที่เป็นจริง

เมื่อเห็นดวงใสสว่างขึ้นมา ก็อย่าตื่นเต้น หยุดนิ่งเข้าไปตรงกลางของกลางจุดเล็กใสนั่น ให้ใสสว่างหนักเข้าไป ศูนย์กลางขยายออก ดวงใหม่จะปรากฏ ให้หยุดในหยุด กลางของหยุด ให้ใสแจ่มละเอียดเข้าไป ๆ จนสุดละเอียด ศูนย์กลางขยายออก กายในกาย ณ ภายใน จะปรากฏ

ถ้าเห็นกายในกาย ณ ภายใน ได้แก่ กายมนุษย์ละเอียด เป็นต้น หรือกายธรรมหน้าตาเหมือนเราอยู่ในท่าขัดสมาธิหันหน้าไปทางเดียวกันกับเรา แต่โปร่งใส สวยงามกว่ากายเนื้อ ถ้าเห็นแล้วอย่าลังเลสงสัย ให้นึกเข้าไปเป็นกายละเอียดใหม่นั้นเรื่อยไป เรียกว่า**ดับหยาบไปหาละเอียด** ใจของกายละเอียดจะได้ทำหน้าที่สืบต่อในการเจริญภาวนา หยุดนิ่งกลางของกลางกาย จะเห็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายนั้นละเอียดยิ่งไปกว่า ใสสว่าง หยุดนิ่งกลางของหยุดนั่นแหละ จะถึง อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ตั้งแต่ระดับโลกียะไปจนถึงโลกุตตระเอง ใสละเอียดสุดละเอียด ศูนย์กลางขยายออก กายในกาย ณ ภายใน ที่โตใหญ่ใสละเอียดกว่าเดิมก็จะปรากฏขึ้นทีละกาย ๆ ก็ให้ดับหยาบไปหาละเอียดเป็นกายละเอียด ๆ ต่อ ๆ ไป หยุดในหยุดกลางของหยุด ให้ใสละเอียดหมดทั้งดวงทั้งกายและองค์ฌาน โตใหญ่ใสละเอียดไปตามกายจนถึงธรรมกาย และธรรมกายที่ละเอียด ๆ ต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด จงทำไปทุกท่าน..นี่สำหรับผู้เบื้องต้น

สำหรับผู้ถึงธรรมกายแล้ว ให้รวมใจของทุกกายอยู่ในศูนย์กลางธรรมกายอรหัตต์องค์ที่ละเอียดที่สุด เมื่อเข้าใจเรื่องราวที่พูดเมื่อสักครู่ว่า เห็น จำ คิด รู้ของทุกกาย สุดกายหยาบกายละเอียดนั้นมีกิเลสห่อหุ้มอยู่อย่างไรแล้ว ก็นั่นแหละเหตุผลเพราะเหตุไรจึงพิสดารกายดับหยาบไปหาละเอียด อรหัตต์ในอรหัตต์ ซึ่งเป็นธาตุล้วนธรรมล้วนต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด ก็เพื่อชำระธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ของเราให้สะอาดจากกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาและจากกิเลสอวิชชา ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายให้หมดสิ้นไปเป็นการถาวรสืบต่อไปนั่นเอง จงทำต่อไปทุกท่านนะ หยุดในหยุดกลางของ

หยุด ดับหยาบไปหาละเอียด เป็นธรรมกาย อรหัตในอรหัต ๆ ๆ ๆ ไปจนสุดละเอียดของ**กายเถา** กายเถาคือทั้งหมด ๑๘ กาย ตั้งแต่กายมนุษย์ถึงกายธรรมกายอรหัตต์ นี้เรียกว่า "กายเถา" พิสดารกายเถาเป็นอรหัตต์ในอรหัตต์ ๆ ๆ ไป แล้วกายที่หยาบรองลงมาก็จะพิสดารตัวเองชื่อว่า **กายชุด** จากกายชุดก็จะมีกายหยาบรองลงมาเป็นธรรมกายอรหัตในอรหัตจาก**กายชั้น ตอน ภาค พืด** ก็คือพิสดารกายที่ละเอียด ๆ ไปจนสุดละเอียด จนเป็นแต่ธาตุล้วนธรรมล้วนของธรรมกายอรหัตในอรหัต เป็นพืดในพืดขึ้นมาไม่ขาดสายนับไม่ถ้วน จนจิตละเอียดหนักและวางอุปาทานในขันธ์ ๕ ของกายในภพสามปล่อยความยินดีในฌานสมาบัติแล้ว ธรรมกายที่หยาบกว่าจะตกศูนย์ ธรรมกายที่สุดละเอียดจะปรากฏขึ้นในอายตนนิพพาน ก็ให้อธิษฐานซ้อนธรรมกายอรหัตของเราที่บริสุทธิ์เข้าไปในกลางพระนิพพาน คือธรรมกายตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าที่เห็นประทับอยู่บนรัตนบัลลังก์ ดับหยาบไปหาละเอียดเป็นพระนิพพานในพระนิพพานที่ละเอียด ๆ ต่อ ๆ ไป จนสุดละเอียดถึงต้นธาตุต้นธรรม ทำไปนะ...

หลักสำคัญมีง่าย ๆ เป็นธรรมกายอรหัตในอรหัต ๆ ๆ ๆ ถึงพระนิพพานของพระพุทธเจ้า ซ้อนเข้าไปในศูนย์กลางพระพุทธเจ้าเป็นพระนิพพานในพระนิพพาน คือธรรมกายของพระพุทธเจ้าไปจนสุดละเอียดถึงต้นธาตุต้นธรรมนั้นเอง เท่านี้แหละ ต้นธาตุต้นธรรมเหมือนพระสงฆ์กายเนื้อ กลางของกลางพระนิพพานก็มีจักรพรรดิ หยุดจี้เข้าไปกลางของกลาง

จักรพรรดินั้นจะถึงพระพุทธเจ้าที่ละเอียด ๆ ต่อไปจนสุดละเอียด ดับหยาบไปหาละเอียดเป็นธาตุล้วนธรรมล้วนของพระนิพพานในพระนิพพานที่ละเอียด ๆ เรื่อยไป เอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ หยุดในหยุดกลางของหยุด นิ่ง คำนวณรู้ ที่ตรัสรู้ในนิโรธ มีเท่านี้แหละสำหรับผู้เป็นธรรมกายแล้ว ทำไปทุกท่านนะ...

■ ■ ■ ■

ถอดเทปโดย.....กองบรรณาธิการ

เมื่ออายุ ๘๔ ปีบริบูรณ์

ณ วันที่ ๒๐ เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๓

แสดงโดย

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

(ชุตินฺธรมหาเถร)

ในช่วงระยะเวลา ๘๔ ปี พูดกันตามปกติสามัญสำนึก ก็ต้องยอมรับว่าเป็นช่วงเวลาอันยาวนานพอสมควรทีเดียว เวลา ๘๔ ปี คนมีอายุยังน้อยต่างก็ไม่แน่ใจว่า ตนแต่ละคนจะเอื้อมถึงหรือไม่ ดูเป็นเวลาที่น่าจะสุดเอื้อม ข้าพเจ้าเองเมื่ออายุยังน้อยมีความรู้สึกว่าอายุเพียง ๘๐ ปีก็สุดเอื้อมแล้ว แปลกจริง ๆ เมื่อข้าพเจ้าอายุยังน้อย เห็นคนอายุเพียง ๘๐ ปี รู้สึกว่าแก่หง่อมหรือแก่หงำ ครั้นข้าพเจ้าอายุ ๘๐ ปี กลับรู้สึกตัวเองว่า ยังไม่แก่หง่อมหรือแก่หงำ ดังที่รู้สึกในผู้อื่น การที่เป็นเช่นนี้จะกล่าวอย่างอื่นไม่ได้นอกจากจะกล่าวว่า ข้าพเจ้ามีความรู้สึกเห็นแก่ตัวไม่ยอมรับสภาพตามความเป็นจริง แก่แล้วยังไม่ยอมรับว่าแก่ ความเห็นแก่ตัวเป็นสภาพของมนุษย์ทั่ว ๆ ไป เรายกมือขึ้นเพื่อชี้นิ้วไปยังผู้อื่นจะชี้ไปเพียงนิ้วเดียว อีก ๓ นิ้วจะงอเข้าหาตัว หมายความว่าผู้อื่นเอาไปหนึ่ง ฉันเอาไว้สาม เอาไว้สามยังดี ดีอย่างไร ดีกว่าเอาไว้หมดเลย ความเห็นแก่ตัวท่านว่าไม่ใช่คุณธรรม การที่จะไม่ให้เห็นแก่ตัวเห็นจะต้องใช้ธรรมะเป็นหลักในการฝึกอบรมฝึกฝนตนเอง เพื่อเป็นการสร้างเสริมหรือธำรงรักษาไว้ซึ่งคุณธรรมเรื่องการไม่เห็นแก่ตัว

อายุขัย หมายถึง**กำหนดเขตความสิ้นอายุ จะกล่าวถึงที่เป็นมนุษย์** ท่านตั้งหลักอายุขัยไว้ แปลว่าท่านยอมรับกำหนดเวลาสิ้นสุดอายุว่าต้องมีแน่ ผู้ใดรู้หรือไม่รู้ไม่ยอมรับรู้ทั้งสิ้น ดังนั้นจึงยุติได้ว่าเมื่อมีเกิดก็ต้องมีตายเป็นของคู่กัน เกิดเท่าใดตายเท่านั้น ไม่มีขาดไม่มีเกิน คนเราโดยทั่วไป อยากอยู่ไม่อยากตาย เพราะอาลัยหรือเสียดายชีวิต มีเฉพาะบางคนเท่านั้นที่อยากตายไม่อยากอยู่ ตามทางธรรมท่านสอนไว้ว่าอยากอยู่ไม่อยากตายก็ดี อยากตายไม่อยากอยู่ก็ดี ล้วนเป็นตัวตัณหาทั้งสิ้น ถ้าอยากจะพ้นตัณหาในเรื่องนี้ ก็คือ อย่าอยากอยู่อย่าอยากตายหรือไม่อยากอยู่ไม่อยากตาย ปล่อยให้เป็นไปตามเรื่องของอายุขัย คือ เมื่อยังไม่ถึงขัยก็ยังไม่ตาย เมื่อถึงขัยแล้วก็ต้องตายอยู่ไม่ได้ คิดได้อย่างนี้หรือตัดสินใจได้อย่างนี้ จะไม่วุ่นวาย จะไม่เดือดร้อน ในเรื่องอยากอยู่ไม่อยากตาย หรือในเรื่องอยากตายไม่อยากอยู่ สบายใจดี หากยังไม่เชื่อจะลองดูก็ได้ จะพบความจริงได้ด้วยตนเอง

ความเกิดเป็นเบื้องต้นของชีวิต ความตายเป็นที่สุดของชีวิต ดังนั้น ดี-ชั่วของชีวิต จึงมิใช่อยู่ที่ตัว "เกิดตัวตาย เมื่อเป็นเช่นนี้ ดี-ชั่วของชีวิตจะตั้งอยู่ตรงไหน ดี-ชั่วของชีวิตตั้งอยู่ในระหว่างเกิดกับตายเรียกเป็นภาษาบาลีว่า **"ชีวิตวุตติ"** แปลว่า **ความเป็นไปแห่งชีวิต ซึ่งมีสำนักอยู่ในระหว่างเกิดกับตาย เจ้าตัวชีวิตวุตตินี้สำคัญนัก เพราะจะนำบุคคลให้ ตกนรกก็ได้ ให้ขึ้นสวรรค์ก็ได้ ให้เข้าถึงมรรคผล นิพพาน ก็ได้** เมื่อได้ทราบว่าสำนักหรือถิ่นที่อยู่ของ ดี-ชั่วอยู่ในระหว่างเกิดกับตายแล้ว ทำอย่างไรเราจึงจะเข้าสู่ดี-หนีชั่วได้ ข้อนี้ไม่ยาก เพราะไม่ใช่เป็นสิ่งสุดเอื้อมหรือเอื้อมไม่ถึง เป็นสิ่งที่ไม่สุดเอื้อม หรือเอื้อมถึงอยู่ แต่ทั้งนี้ต้องยึดเอาหลักที่ถูกต้องมาดำเนินชีวิต

ตามหลักพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏในพระคัมภีร์ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในเรื่องเกี่ยวกับชีวิต รวมได้แล้วในขณะนี้เป็น ๕ ประเภท ขอกำหนดเรื่องเป็นภาษาบาลีตามหลักของท่านคือ ๑ ทุชชีวิต ๒ โมฆชีวิต ๓ สุชีวิต ๔ เสฏฐชีวิต ๕ อโมฆชีวิต

(๑) **ทุชชีวิต** ศัพท์นี้แปลเป็นภาษาไทยว่า เป็นอยู่ชั่ว เป็นอยู่ยาก หมายความไปถึงเป็นอยู่ไม่ดี เป็นอยู่ยากแค้นแสนเข็ญ เป็นอยู่อับเฉาเศร้าหมอง

(๒) **โมฆชีวิต** แปลว่า เป็นอยู่ว่างเปล่า ไม่ทำประโยชน์อันใด อีกนัยหนึ่ง หมายถึงชีวิตที่เป็นหมัน ไม่เกิดดอกออกผลให้ชื่นตาชื่นใจแก่ตนเอง-

ผู้อื่น เป็นชีวิตที่ไร้คุณค่าไร้ประโยชน์

ชีวิตทั้ง ๒ ประเภทนี้ จัดไว้ในฝ่ายข้างชั่วหรือข้างเสีย เฉพาะโมฆชีวิต เคยมีผู้ติงว่าทุชชีวิตจัดไว้ในฝ่ายข้างชั่วหรือข้างเสียก็ชอบ แต่โมฆชีวิตนั้นจัดไว้ในฝ่ายข้างชั่ว หรือข้างเสียด้วย ดูกระไร ๆ อยู่ด้วยว่า ชีวิตในประเภทนี้ถึงบุญจะมิได้ทำ แต่กรรมก็มิได้สร้าง จะจัดเข้าในฝ่ายเสียได้อย่างไร ควรจะจัดเข้าไว้ในประเภทเสมอตัว ถึงไม่ได้แต่ก็ไม่เสีย ควรจะเรียกได้ว่าเจ๊ากันไป ไม่ได้ไม่เสีย ข้อติงนี้น่าฟัง แต่บังเอิญเรื่องชีวิตผิดกับเรื่องอื่น คือไม่มีเจ๊า มีเพียง ๒ ประเภทเท่านั้น คือ ประตูได้กับประตูเสีย ไม่มีประตูที่ ๓ ดังนั้น เมื่อชีวิตดีตนไม่ได้ ก็ต้องได้ชีวิตเสียเท่านั้น เพราะตนทำชีวิตให้ไร้ค่า ทำชีวิตให้ไร้ประโยชน์ ท่านจัดไว้ในประเภทที่ชั่วหรือที่เสีย จึงเป็นการถูกต้องตามหลักทางพระศาสนา

(๓) **สุชีวิต** แปลว่าชีวิตที่ดี ชีวิตที่งาม ชีวิตที่มีความอยู่เย็นเป็นสุขสบายตามสมควรแก่อัตตภาพ ชีวิตที่ดีต้องมีศีลธรรมเป็นตัวกำกับหรือเป็นหลักชีวิต ชีวิตที่งาม ต้องมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีระเบียบวินัยเป็นตัวกำกับหรือเป็นหลักชีวิต ชีวิตที่อยู่เย็นเป็นสุขสบายตามสมควรแก่อัตตภาพ ต้องมีสัมมาชีพ คือ การทำมาหากินโดยชอบ และสมชีวิตา คือการเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ ไม่ให้ฟูมฟายนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนัก เป็นตัวกำกับหรือเป็นหลักชีวิต

(๔) **เสฏฐชีวิต** แปลว่าชีวิตที่ประเสริฐสุด หมายถึงการดำเนินชีวิตโดยมีปัญญาเป็นตัวนำ คือนำให้รู้บาปรู้บุญ รู้คุณรู้โทษ รู้ประโยชน์รู้มิใช่ประโยชน์ รู้ได้รู้เสีย หรือนำให้รู้ทางเจริญนำให้รู้ทางเสื่อม นำให้รู้ทั้งทางเจริญทั้งทางเสื่อม รู้เหล่านี้เป็นตัวการที่จูงเข้าหาความถูกต้อง เป็นตัวการที่พาให้หลีกหนีความไม่ถูกต้อง ล้วนเป็นทางนำชีวิตให้ถึงภาวะอันประเสริฐสุดได้โดยแท้

(๕) **อโมฆชีวิต** แปลว่าชีวิตไม่ว่างเปล่า ชีวิตที่ไม่เป็นหมัน ชีวิตประเภทนี้ มีลักษณะตรงกันข้ามกับโมฆชีวิต

ชีวิตทั้ง ๓ ประเภทนี้ จัดอยู่ในฝ่ายข้างดี จัดอยู่ในฝ่ายข้างได้กำไรชีวิต อันชีวิตที่อยู่ในกลุ่มข้างชั่วมีหน้าที่นำบุคคลไปสู่นรก ส่วนชีวิตที่อยู่ในกลุ่มข้างดีมีหน้าที่นำบุคคลไปสู่สวรรค์ และเข้าถึงมรรคผลนิพพาน จะสมัครใจเข้าอยู่ในกลุ่มไหน คือในกลุ่มชั่ว หรือในกลุ่มดีก็เลือกเอาได้ ตามใจของตน ไม่มีใครบังคับใคร.

อายุขัยของคนนั้น ตามคัมภีร์ในทางพระพุทธศาสนา มีเค้าเงื่อนบอกบ่งว่า มุ่งเอาร้อยปีเป็นเกณฑ์ จะเกินร้อยปีขึ้นไปบ้าง ท่านก็ว่าน้อย และก็มีน้อยจริง ๆ เสียด้วย ในช่วงระยะร้อยปีเป็นขัยใหญ่นี้ ท่านยังแบ่งเป็นขัยย่อยออกไปอีก แต่ไม่เรียกว่าขัย เรียกว่าวัย แบ่งเป็น**ขัยต้น** เรียกว่า**ปฐมวัย ขัยกลาง** เรียกว่า**มัชฌิมวัย ขัยหลังสุด** เรียกว่า**ปัจฉิมวัย** เกินร้อยปีขึ้นไป (ถ้ามี) ท่านก็ปล่อยทิ้ง ไม่ตั้งบัญญัติว่าอดิเรกวัย ให้ตกอยู่ในรัศมีของปัจฉิมวัย ถ้าจะมีใครผู้ปรารถนาดีมาให้ศีลให้พรว่า ขอให้อายุยืนสัก ๑๒๐-๑๓๐ ปี อย่าเผลอตัวไปรับปากรับคำเข้าจะ

ลำบากแก่ตัวเอง ที่สุดจะมีผู้มาคุยด้วย ก็จะหายากเต็มที พูดคุยกับคนแก่ปูนนี้ มันหมดรสหมดชาด เพื่อนพูดเพื่อนคุยสำหรับคนแก่ปูนนี้ เห็นมีอยู่แค่ ๒ คือเด็กกับหมา

ชีวิตเป็นของว่างเปล่า ไม่มีแก่นสารอันใด ถ้าจะสร้างแก่นสารให้แก่ชีวิต ก็ต้องสร้างความดีทุกรูปแบบให้แก่ชีวิต ให้เต็มกำลังและความสามารถ ความดีเป็นสิ่งที่ทุกคนอาจสร้างได้ ความดีเป็นแก่นของชีวิต ผลแห่งกรรมที่บุคคลทำไว้ดีแล้ว ย่อมไม่สูญหายไปไหน พระพุทธเจ้าตรัสไว้เช่นนี้

ท่านผู้หนึ่งประพันธ์ไว้ตอนหนึ่งว่า "**อันโลกนี้ก็มีธรรมประจำที่ เมื่อทำดีไม่ได้ดีมีที่ไหน**" มีนักเลงดีแอบมาติงไว้ว่า "**ที่ทำดี ไม่ได้ดี มีถมไป**" คำติงนั้นชักจะมีพวกเห็นด้วยพอควร ข้าพเจ้าขอเสนอตัวเข้ามาแก้ต่างคำติงแทนท่านเจ้าของบทประพันธ์ว่า "**ดีที่ได้ตนไม่เห็น ว่าเป็นดี**" จะผิดถูกประการใด สุดแต่วิญญูชนจะพิจารณา.

อนึ่ง มีเรื่องที่ควรพูดถึงในที่นี้ด้วย กล่าวคือในหนังสือ ๗ รอบปีนักษัตร ที่มีผู้ปรารถนาดีจัดพิมพ์แจกในงานทำบุญอายุ ๗ รอบของข้าพเจ้าในหนังสือเล่มที่อ้างถึง มีท่านหนึ่งซึ่งเป็นกัลยาณมิตรของข้าพเจ้าเอง กล่าวถึงข้าพเจ้าและกิจการที่ได้กระทำมาเล็ก ๆ น้อย ๆ ในอดีต และได้กล่าวถึงวิชชา ๓. และอภิญญา ๖ โยงมาถึงข้าพเจ้าด้วย ข้าพเจ้าขอแจ้งให้ทราบในที่นี้โดยทั่วกันว่า วิชชาทั้ง ๒ ดังกล่าวถึงนั้น ในทางปฏิบัติ ข้าพเจ้าไม่เคยปฏิบัติเลย แต่ในทางปริยัติ ข้าพเจ้าคุยได้และคุยได้มากเสียด้วย เพราะเคยศึกษาเล่าเรียนมาทั้งตำราฉบับภาษาไทย และคัมภีร์ภาษาบาลี ผู้ได้ยินได้ฟัง คงจะเข้าใจว่าข้าพเจ้ารู้ดีและเข้าใจดีในทางปฏิบัติ ซึ่งความจริงข้าพเจ้าไม่เคยปฏิบัติมาเลยเพื่อเข้าถึงวิชชาเหล่านั้นแม้แต่เพียงข้อเดียว

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณและขอบคุณกัลยาณมิตรของข้าพเจ้าทุกท่าน ทั้งกลุ่มวัด กลุ่มบ้าน ที่ได้มีกัลยาณจิตในข้าพเจ้า ในเมื่อมีอายุ ๘๔ ปีบริบูรณ์ และขออำนวยพรให้กัลยาณมิตรทุกท่าน บุญมั่นขวัญยืน อยู่เย็นเป็นสุข มั่งมีศรีสุขด้วยอริยทรัพย์หรือโภคทรัพย์ ประสบความสำเร็จในชีวิต ประสบความสำเร็จในกิจการ มีมโนปณิธาน ปรารถนาสิ่งใดขอจงสำเร็จดังมโนรถความปรารถนา ทุกท่าน ทุกเมื่อ เทอญ.

ขอได้รับไมตรีจิตจากข้าพเจ้า

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร
๑๗ มีนาคม ๒๕๓๓

■■■■

วัตถุประสงค์หลักประการที่สามของการศึกษาและปฏิบัติธรรม

ก็เพื่อความพ้นทุกข์ มีมรรค ผล นิพพานเป็นที่สุด

ธรรมบรรยายโดย
ชยมงฺคโล ภิกฺขุ
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.

...สิกขาบทเหล่าใดที่เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ ที่เหมาะสมแก่พรหมจรรย์ เธอเป็นผู้มีศีลยั่งยืน มีศีลมั่นคงในสิกขาบทเหล่านั้น สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ภิกษุนั้น ได้กระทำให้แจ้ง ซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลายด้วยปัญญาอันยิ่งเองในทิฏฐิธรรมนี้ เข้าถึงแล้วแลอยู่...

การศึกษาพระปริยัติสัทธรรม และการปฏิบัติพระสัทธรรม ก็มี**จุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่ความพ้นทุกข์** กล่าวคือ

เมื่อได้กำหนดรู้ว่านี้เป็นทุกข์จริง ควรกำหนดรู้, นี้เป็นเหตุแห่งทุกข์จริง ควรละ, นี้เป็นสภาวะที่ทุกข์ดับได้จริง ควรทำให้แจ้ง, นี้เป็นทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ได้จริง ควรเจริญ, และ**เมื่อได้ศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมจนสามารถกำหนดรู้ทุกข์ได้ตามที่เป็นจริง ละเหตุแห่งทุกข์ได้แล้ว สภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับก็ได้ทำให้แจ้งแล้ว และหนทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ ก็ได้เจริญแล้ว ย่อมสามารถล่วงพ้นจากความทุกข์ อันเป็นผลของการศึกษาและปฏิบัติธรรม** (พระปฏิเวธสัทธรรม) **ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้** (ที่สามารถปหานกิเลสหรือบาปอกุศลได้)

อย่างน้อยที่สุดในระหว่างที่ศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรม โดยมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะ สมาทานศีลอย่างน้อยศีลห้า(เบญจศีล) **ได้บริสุทธิ์สมบูรณ์จนเป็นปกติแล้ว ย่อมเป็นผู้มีคติแน่นอนเหมือนพระโสดาบัน** คือไม่ต้องเกิดในทุคติภูมิ อันมีเปรต สัตว์นรก อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน อย่างใดอย่างหนึ่ง และ**ถ้าสามารถเจริญภาวนา** (สมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน เพื่อเจริญสมาธิและปัญญาอันเห็นแจ้งในสัจธรรม) **ถึงซึ่งความเป็นยอด อันเป็นอนันตรปัจจัย คือปัจจัยที่ไม่มีสิ่งอื่นคั่นแห่งโสดาปัตติมรรค ย่อมนับว่าผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรมผู้นั้นครอบงำโคตร คือครอบงำภูมิแห่งปุถุชน ล่วงเสียซึ่งความนับว่าเป็นปุถุชน ย่างเข้าสู่ความเป็นอริยะ**เรียกว่า **โคตรภูบุคคล**

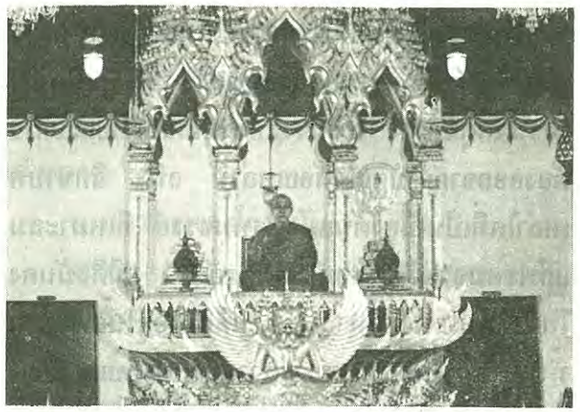

เมื่อย่างเข้าสู่ความเป็นอริยะ คือเป็นโคตรภูบุคคลแล้ว ยิ่งศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมสูงขึ้นไปจาก **อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา, ปฐมมรรค มรรคจิต มรรคปัญญา ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ก็ย่อมจะสามารถปหานกิเลสเป็นสมุจเฉทปหาน ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน อันเป็นแดนเกษม ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง เป็นพระอริยบุคคลชั้นต่าง ๆ ตามระดับคุณธรรมที่ปฏิบัติได้** ดังต่อไปนี้ (คำแปลจากบาลี พระพุทธภาษิต อํ. ติก. ๒๑/๒๙๗, ๓๐๐/๕๒๖-๕๒๗; ๒๐/๒๙๘/๒๕๖; ๒๐/๓๐๐/๕๒๗)

๑. พระโสดาบัน

ก. คุณธรรมของพระโสดาบัน

ภิกษุทั้งหลาย! ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล ทำพอประมาณในสมาธิ ทำพอประมาณในปัญญา เธอยังล่วงสิกขาบทเล็กน้อยบ้าง และต้องออกจากอาบัติเล็กน้อยเหล่านั้นบ้าง ข้อนั้นเพราะ

เหตุไรเล่า? ข้อนั้นเพราะเหตุว่า ไม่มีผู้รู้ใด ๆ กล่าวความอาภัพต่อการบรรลุโลกุตตรธรรมจักเกิดขึ้นเพราะเหตุสักว่า การล่วงสิกขาบทเล็กน้อยและการต้องออกจากอาบัติเล็กน้อยเหล่านี้ อนึ่ง สิกขาบทเหล่าใดที่เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ ที่เหมาะสมแก่พรหมจรรย์ เธอเป็นผู้มีศีลยั่งยืน มีศีลมั่นคงในสิกขาบทเหล่านั้น สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ภิกษุนั้น เพราะความสิ้นไปรอบแห่งสัญโญชน์ ๓* เป็นโสดาบัน (ผู้ถึงกระแสแห่งนิพพาน) **เป็นผู้มีอันไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา ผู้เที่ยงแท้ต่อการตรัสรู้ข้างหน้า**

จิตที่ประกอบกับองค์มรรค ๘ ซึ่งเป็นผู้เข้าถึงอริยมรรคที่มีสภาพเหมือนกระแสน้ำเป็นครั้งแรกด้วยเป็นทางที่ควรแสวงด้วย จึงชื่อว่า **โสดาปัตติมรรค** หรืออีกนัยหนึ่ง จิตที่ประกอบกับองค์มรรค ๘ ซึ่งเป็นผู้เข้าถึงอริยมรรคที่มีสภาพเหมือนกระแสน้ำเป็นครั้งแรกด้วย เป็นผู้ปหานกิเลสและเป็นผู้เข้าถึงพระนิพพานด้วย ชื่อว่า "โสดาปัตติมรรคจิต"

เมื่อโสดาปัตติมรรคจิตเกิดขึ้น ย่อมสำเร็จกิจดังนี้คือ

๑. โสดาปัตติมรรคจิตเกิดขึ้นแก่บุคคลใด บุคคลนั้นชื่อว่า โสดาปัตติมรรคบุคคล

* สัญโญชน์ ๓ คือ สักกายทิฏฐิ การเข้าใจผิดในนามรูปจากที่เป็นจริง ๑ วิจิกิจฉา การลังเลต่อการพ้นทุกข์ตามแบบของพระพุทธเจ้า๑ สีลพัตปรามาส การถือศีลและวัตรที่ถูกลูบคลำด้วยตัณหาและทิฏฐิ คือความปรารถนาผิดทาง โง่เขลา และถือรั้น ๑

...เมื่อโสดาปัตติมรรคจิตเกิดขึ้นปหานอนุสัยกิเลส และดับไป ทันใดนั้นโสดาปัตติผลจิตก็จะเกิดขึ้นเสวยผลที่เป็นสันติสุข อันเกิดแต่โสดาปัตติมรรคจิตได้ ปหานอนุสัยกิเลสลงแล้ว...

๒. โสดาปัตติมรรคจิต ทำให้พ้นจากกามโลกในส่วนที่เป็นอบายภูมิ ๔ คือ นรก เปรต อสุรกาย และเดรัจฉาน

๓. โสดาปัตติมรรคจิต เกิดขึ้นพร้อมกับการปหานกิเลส ทำลายอกุศลจิต ๔ ดวง ไม่ให้เกิดขึ้นอีกต่อไปคือ โลภจิตที่มีทิฏฐิสัมปยุต ๔ ดวง และโมหจิตที่มีวิจิกิจฉาสัมปยุต ๑ ดวง และนอกจากนั้นยังทำกิเลสที่ประกอบในทิฏฐิคตวิปปยุตจิต ๔ ดวง และโทสจิต ๒ ดวง เบาบางลงจนไม่อาจนำไปสู่อบายภูมิได้

เมื่อโสดาปัตติมรรคจิตเกิดขึ้นปหานอนุสัยกิเลสและดับไป ทันใดนั้นโสดาปัตติผลจิตก็จะเกิดขึ้นเสวยผลที่เป็นสันติสุข อันเกิดแต่โสดาปัตติมรรคจิตได้ปหานอนุสัยกิเลสลงแล้ว หรืออีกนัยหนึ่ง โสดาปัตติผลจิตย่อมเกิดขึ้นได้ในโอกาสที่พระโสดาบันบุคคลเข้าผลสมาบัติ

เมื่อโสดาปัตติผลจิตเกิดขึ้น ย่อมให้สำเร็จกิจดังต่อไปนี้

๑. โสดาปัตติผลจิตเกิดขึ้นแก่บุคคลใด บุคคลนั้นได้ชื่อว่า โสดาปัตติผลบุคคลหรือที่เรียกว่าพระโสดาบัน หรือบางทีก็เรียกว่า "เสขบุคคล" คือบุคคลที่ยังจะต้องศึกษาต่อไปอีก จนกว่าจะพ้นจากภาวะที่ไม่ต้องศึกษาอีกต่อไป เป็นอเสขบุคคลหรือพระอรหันต์

๒. โสดาปัตติผลจิต ทำให้พ้นจากอบายภูมิโดยเด็ดขาด กล่าวคือ พระโสดาบันเมื่อจุติย่อมไม่ไปปฏิสนธิในอบายภูมิอีก เพราะได้ทำลายอกุศลจิตที่เป็นตัวการนำไปสู่อบายได้อย่างเด็ดขาดแล้ว

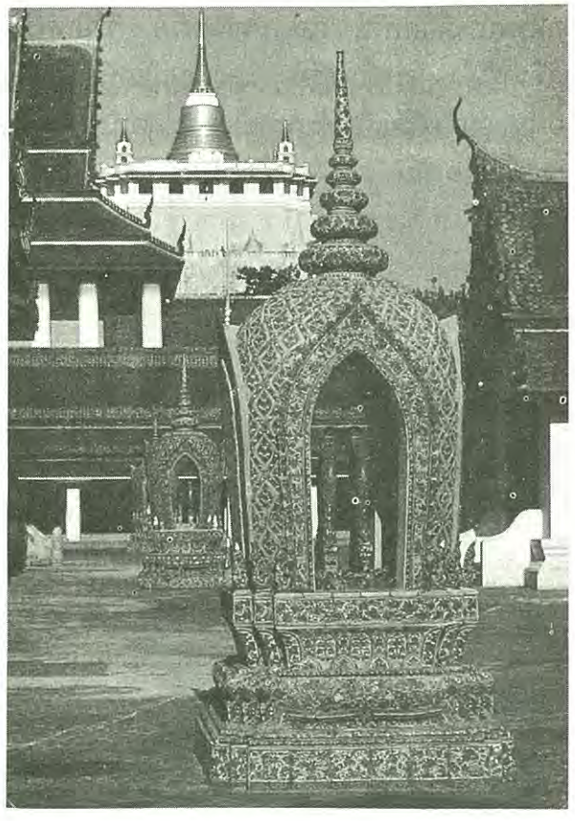

๓. โสดาปัตติผลจิต ย่อมเกิดขึ้นเพื่อเสวยสันติสุขจากการปหานทิฏฐิและวิจิกิจฉาลงได้แล้วโดยเด็ดขาด

ข. ประเภทของโสดาบัน

พระพุทธองค์ทรงแสดงเทศนาจำแนกพระโสดาบันได้เป็น ๓ ประเภท โดยกำหนดภพชาติไว้เป็นที่แน่นอน คือ

๑. เอกพีชีโสดาบัน เอกํ พีชํ อสฺสาติ เอกพีชี คือพระโสดาบันผู้มีพืช คืออัตภาพอันเดียว คือเกิดอีกครั้งเดียวก็จักบรรลุอรหัต แล้วเข้าปรินิพพานในชาตินั้น

๒. โกลังโกลโสดาบัน กุลโต กุลํ คจฺฉตีติ โกลํโกโล คือพระโสดาบันผู้ไปจากสกุลสู่สกุล คือเกิดในตระกูลสูงอีก ๒-๓ ครั้ง หรือเกิดในสุคติภพอีก ๒-๓ ภพ ก็จักบรรลุอรหัต แล้วปรินิพพาน

๓. สัตตักขัตตุปรมโสดาบัน สตฺตกฺขตฺตุํ ปรมํ อสฺสาติ สตฺตกฺขตฺตุปรโม คือพระโสดาบันผู้มี ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง คือเวียนเกิดในสุคติภพอีกอย่างมากเพียง ๗ ครั้ง ก็จักบรรลุอรหัต แล้วปรินิพพาน

แต่**ยังมีพระอริยโสดาบันอีกประเภทหนึ่ง ที่ไม่นับรวมอยู่ในพระอริยโสดาบัน ๓ ประเภทที่กล่าวมานั้น** พระอริยโสดาบันประเภทนี้เรียกว่า **"วัฏฏภิรตโสดาบัน" เป็นพระอริยโสดาบันที่มีอัธยาศัยยังยินดีพอใจในวัฏฏะ ปรารถนาที่จะเที่ยวปฏิสนธิไปในเทวโลกทั้ง ๖ ชั้น ตลอดไปจนถึง อกนิฏฐภพ** ดังที่ปรากฏในบุคคลบัญญัติอรรถกถาว่า

...ยังมีพระโสดาบันบางจำพวก มีอัธยาศัยยินดีพอใจในวัฏฏะ ท่องเที่ยวไปปรากฏในวัฏฏะบ่อย ๆ ชนเหล่านั้นคือ อนาถบิณฑิกเศรษฐี วิสาขาอุบาสิกา จูฬรัตถเทพบุตร มหารัตถเทพบุตร อเนกวรรณเทพบุตร ท้าวสักกเทวราช นาคทัตตเทพบุตร..

เอกจฺโจ หิ โสตาปนฺโน วฏฺฏชฺฌาสโย โหติ วฏฺฏาภิรโต ปุนปฺปุนํ วฏฺฏสฺมึเยว วิจรติ สนฺทิสฺสติ อนาถปิณฺฑิกเสฏฐี วิสาขา อุปาสิกา จูฬรตฺถมหารตฺถ เทวปุตฺตา อเนกวณฺโณ เทวปุตฺโต สกฺโก เทวราชา นาคทตฺโต เทวปุตฺโต อิเม หิ เอตฺตกา ชนา วฏฺฏชฺ-ฌาสยา วฏฺฏาภิรตา อาทิโต ปฏฺฐาย ฉเทวโลกํ โส-ธิตฺวา อกนิฏฺเฐ ฐตฺวา ปรินิพฺพาเยสฺสนฺติ อิเม อิธ น คหิตา ฯ

ซึ่งแปลความว่า **ยังมีพระโสดาบันบางจำพวก มีอัธยาศัยยินดีพอใจในวัฏฏะท่องเที่ยวไปปรากฏในวัฏฏะบ่อย ๆ ชนเหล่านั้นคือ อนาถบิณฑิกเศรษฐี วิสาขาอุบาสิกา จูฬรัตถเทพบุตร มหารัตถเทพบุตร อเนกวรรณเทพบุตร ท้าวสักกเทวราช นาคทัตตเทพบุตร**

ท่านเหล่านี้ยังมีอัธยาศัยยินดีพอใจในวัฏฏะ กระทำเทวโลกทั้ง ๖ ให้หมดจด ตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว ก็จะดำรงอยู่ในอกนิฏฐภพ จึงจะปรินิพพาน

พระโสดาบันเหล่านี้ ท่านไม่ประมวลเข้าในสัตตักขัตตุปรมโสดาบัน

ค. เหตุที่ทำให้พระโสดาบันบรรลุอรหัตผลต่างกัน

การที่พระโสดาบันบรรลุอรหัตผลแตกต่างกันออกไปได้ถึง ๓ ประเภทนั้น เพราะเหตุ ๒ ประการ คือ

๑. **ต่างกันด้วยกำลังแห่งอินทรีย์**ที่ได้สร้างสมอบรมมาแต่อดีต กล่าวคือ ถ้าในอดีตชาติได้อบรมบารมีอินทรีย์ คือ สัทธินทรีย์, วิริยินทรีย์, สตินทรีย์, สมาธินทรีย์ และปัญญินทรีย์มาแล้วอย่างแก่กล้า ครั้นเมื่อได้บรรลุเป็นพระโสดาบันก็จะเป็น **เอกพีชีโสดาบัน**

ถ้าในอดีตชาติได้สร้างสมอบรมบารมีอินทรีย์มาปานกลาง เมื่อบรรลุเป็นพระโสดาบันก็จะเป็น **โกลังโกลโสดาบัน**

ถ้าในอดีตชาติได้สร้างสมอบรมบารมีอินทรีย์ไว้อย่างอ่อน เมื่อบรรลุเป็นพระโสดาบันก็จะเป็น **สัตตักขัตตุปรมโสดาบัน**

๒. **ต่างกันด้วยความมุ่งมั่นต่ออริยมรรคเบื้องบน ๓** กล่าวคือ ถ้าพระโสดาบันที่มีจิตมุ่งมั่นต่ออริยมรรคเบื้องบน ๓ ด้วยอุตสาหะ เพียรเจริญวิปัสสนาด้วยกำลังเจตนาอันแรงกล้าก็เป็น **เอกพีชีโสดาบัน**

ถ้าพระโสดาบันที่มีจิตมุ่งมั่นต่ออริยมรรคเบื้องบน ๓ ด้วยอุตสาหะ เพียรเจริญวิปัสสนาด้วยกำลังเจตนาอย่างปานกลาง ก็เป็น**โกลังโกลโสดาบัน**

...แม้จะ แตกต่างกันด้วยการอบรมอินทรีย์ที่ยิ่งหย่อนกว่ากัน หรือแม้จะแตกต่างกันด้วยจิตที่มุ่งมั่นในอริยมรรคเบื้องบนยิ่งและหย่อนกว่ากันอย่างไรก็ตาม พระโสดาบันเหล่านั้นก็จะไม่ต้องถือปฏิสนธิในภพชาติที่ ๘ อีก...

ถ้าพระโสดาบันที่มีจิตมุ่งมั่นต่ออริยมรรคเบื้องบน ๓ ด้วยอุตสาหะ เจริญวิปัสสนาด้วยกำลังเจตนาอย่างอ่อน ก็เป็น**สัตตักขัตตุปรมโสดาบัน**

พระโสดาบันที่กล่าวแล้วทั้ง ๓ ประเภทนี้ แม้จะแตกต่างกันด้วยการอบรมอินทรีย์ที่ยิ่งหย่อนกว่ากัน หรือแม้จะแตกต่างกันด้วยจิตที่มุ่งมั่นในอริยมรรคเบื้องบนยิ่งและหย่อนกว่ากันอย่างไรก็ตาม พระโสดาบันเหล่านั้นก็จะไม่ต้องถือปฏิสนธิในภพชาติที่ ๘ อีก ดังปรากฏใน รตนสูตร สุตตนิบาต ขุททกนิกาย ว่า "เย อริยสจฺจานิ วิภาวยนฺติ คมฺภีรปญฺเญน สุเทสิตานิ กิญฺจาปิ เต โหนฺติ ภุสปฺปมตฺตา น เต ภวํ อฏฺฐมมาทิยนฺติ ฯ"

แปลความว่า ชนเหล่าใดได้รู้แจ้งแทงตลอด อริยสัจ ๔ อันพระผู้มีพระภาคเจ้าแสดงไว้ดีแล้วนั้น

ชนเหล่านั้น แม้ประมาทมากก็ไม่ถือเอาภพที่ ๘ คือ จะเกิดได้อีกอย่างมากเพียง ๗ ชาติเท่านั้น ฉะนั้น พระอริยะโสดาบันทั้ง ๓ ประเภทที่กล่าวนี้ พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงเทศนาการสิ้นสุดแห่งภพชาติไว้เป็นการแน่นอน

แต่ทั้งนี้ก็ยังมีข้อยกเว้นสำหรับวัฏภิรตโสดาบันว่า พระโสดาบันอาจถือปฏิสนธิมากกว่า ๗ ชาติก็ได้

๒. พระสกิทาคามี

ก. คุณธรรมของพระสกิทาคามี*

ภิกษุทั้งหลาย! ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล ทำพอประมาณในสมาธิ ทำพอประมาณในปัญญา เธอยังล่วงสิกขาบทเล็กน้อยบ้าง และต้องออกจากอาบัติเล็กน้อยเหล่านั้นบ้าง ข้อนั้นเพราะเหตุไรเล่า? ข้อนั้นเพราะเหตุว่าไม่มีผู้รู้ใด ๆ กล่าวความอาภัพต่อการบรรลุโลกุตตรธรรม จักเกิดขึ้นเพราะเหตุสักว่า การล่วงสิกขาบทเล็กน้อยและการต้องออกจากอาบัติเล็กน้อยเหล่านี้ อนึ่ง สิกขาบทเหล่าใดที่เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ ที่เหมาะสมแก่พรหมจรรย์ เธอเป็นผู้มีศีลยั่งยืน มีศีลมั่นคงในสิกขาบทเหล่านั้น สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ภิกษุนั้นเพราะความสิ้นไปรอบแห่งสัญโญชน์ ๓ และเพราะความที่ ราคะ โทสะ โมหะ ก็เบาบางน้อยลง เป็นสกทาคามี ยังจะมาสู่โลกนี้อีกครั้งดียวเท่านั้น แล้วย่อมกระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้

เมื่อสกทาคามิมรรคจิตเกิดขึ้น ย่อมให้สำเร็จกิจดังนี้ คือ

๑. สกทาคามิมรรคจิต เกิดขึ้นแก่บุคคลใด บุคคลนั้นชื่อว่า **สกทาคามิมรรคบุคคล**

๒. สกทาคามิมรรคจิตเกิดขึ้นพร้อมกับการปหานกิเลสที่เหลือจากโสดาปัตติมรรคจิตได้ปหานมาแล้ว โดยกระทำให้กิเลสเหล่านั้นเบาบางลง ที่เรียกว่า ตนุกรปหาน

สกทาคามิผลจิต เป็นจิตที่เกิดขึ้นทันทีที่สกทาคามิมรรคจิตดับลง หรือเกิดขึ้นได้กับพระสกทาคามีที่เข้าผลสมาบัติ

เมื่อสกทาคามิผลจิตปรากฏขึ้นย่อมสำเร็จกิจ คือ

๑. สกทาคามิผลจิต เกิดขึ้นแก่บุคคลใดในขณะแรกทันที บุคคลนั้นได้ชื่อว่า **"สกทาคามิผลบุคคล"** สกทาคามิผลบุคคลก็คือผู้ที่เรียกกันว่าพระสกทาคามี(หรือบางทีก็เรียกว่า พระสกิทาคา) พระอริยบุคคลในชั้นนี้ยังเป็นเสขบุคคล เพราะยังจะต้องศึกษาเพื่อปฏิบัติให้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ต่อไป

๒. สกทาคามิผลจิต เกิดขึ้นเพื่อเสวยผลที่สกทาคามิมรรคจิตได้ปหานกิเลสโดยตนุกรปหานแล้ว และเพื่อเสวยวิมุตติสุขขณะเข้าผลสมาบัติ

ข. ประเภทของพระสกทาคามี

ในวิสุทธิมรรคมหาฎีกาแสดงว่า พระสกทาคามีนั้น มี ๕ ประเภท คือ

๑. อิธ ปตฺวา อิธ ปรินิพฺพายี ฯ สำเร็จเป็นพระสกทาคามีบุคคลในมนุษยภูมิ และบรรลุอรหัตผลในมนุษยภูมิชาติเดียวกัน

๒. ตตฺถ ปตฺวา ตตฺถ ปรินิพฺพายี ฯ สำเร็จเป็นพระสกทาคามี บุคคลในเทวภูมิ และบรรลุอรหัตผลในเทวภูมิชาติเดียวกัน

๓. อิธ ปตฺวา ตตฺถ ปรินิพฺพายี ฯ เป็นพระสกทาคามีบุคคลในมนุษยภูมิ แล้วจุติจากมนุษยภูมิไปปฏิสนธิในเทวภูมิและบรรลุอรหัตผลในเทวภูมินั้น

๔. ตตฺถ ปตฺวา อิธ ปรินิพฺพายี ฯ สำเร็จเป็นพระสกทาคามีบุคคลในเทวภูมิ แล้วจุติจากเทวภูมิมาปฏิสนธิในมนุษยภูมิแล้วบรรลุอรหัตผลในมนุษยภูมินั้น

๕. อิธ ปตฺวา ตตฺถ นิพฺพตฺติตฺวา อิธ ปรินิพฺพายี ฯ สำเร็จเป็นพระสกทาคามีบุคคลในมนุษยภูมิแล้วจุติจากมนุษยภูมิไปปฏิสนธิในเทวภูมิ แล้วจุติจากเทวภูมิกลับมาปฏิสนธิในมนุษยภูมิอีก และบรรลุอรหัตผล ในมนุษยภูมินี้

พระสกทาคามีบุคคลประเภทที่ ๑ ถึงประเภทที่ ๔ เป็นนัยที่แสดงไว้โดยปริยาย ส่วนประเภทที่ ๕ เป็นนัยโดยตรงตามพระบาลีในวิสุทธิมรรคมหาฎีกาว่า

สกึ เอกวารํ ปฏิสนฺธิวเสน อิมํ มนุสฺสโลกํ อาคจฺฉตีติ = สกทาคามี

พระอริยบุคคลส่วนมากที่จะกลับมาปฏิสนธิในมนุษยภูมิอีกเพียงครั้งเดียว ชื่อว่าพระสกทาคามี

๓. พระอนาคามี

ก. คุณธรรมของพระอนาคามี

ภิกษุทั้งหลาย! ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล ทำให้บริบูรณ์ในสมาธิ ทำพอประมาณในปัญญา เธอยังล่วงสิกขาบทเล็กน้อยบ้าง และต้องออกจากอาบัติเล็กน้อยเหล่านั้นบ้าง ข้อนั้นเพราะเหตุไรเล่า? ข้อนั้นเพราะเหตุว่า ไม่มีผู้รู้ใด ๆ กล่าวความอาภัพต่อการบรรลุโลกุตตรธรรม จักเกิดขึ้นเพราะเหตุสักว่า การล่วงสิกขาบทเล็กน้อยและการต้องออกจากอาบัติเล็กน้อยเหล่านี้ อนึ่ง สิกขาบทเหล่าใด ที่เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ ที่เหมาะสมแก่พรหมจรรย์ เธอเป็นผู้มีศีลยั่งยืน มีศีลมั่นคงในสิกขาบทเหล่านั้น สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้ง

---

* หมายเหตุ คำว่า "พระสกิทาคามี" หรือ "พระสกทาคามี" มีความหมายอย่างเดียวกัน แต่ใช้ต่างกันในที่หลายแห่ง

...อนาคามิผลจิตเป็นจิตที่โทสะและโลภะที่เกี่ยวกับกามราคะถูกปหานแล้วโดยเด็ดขาดเป็นสมุจเฉทปหาน อนาคามิผลจิต จึงเป็นจิตที่พ้นจากกามโดยเด็ดขาด คือ พระอนาคามีเมื่อจุติแล้วจะไม่ปฏิสนธิในกามภูมิอีกเลย...

หลาย ภิกษุนั้น เพราะความสิ้นไปรอบแห่งสัญโญชน์เบื้องต่ำ ๕ * เป็น อนาคามี ผู้อุบัติขึ้นในทันที มีการปรินิพพานในภพนั้น ๆ ไม่เวียนกลับจากโลกนั้น ๆ เป็นธรรมดา

อนาคามิมรรคจิต เกิดขึ้นเพื่อละกามราคะและพยาบาท ไม่ให้มีเหลือ

เมื่ออนาคามิมรรคจิตปรากฏขึ้น ย่อมให้สำเร็จกิจดังนี้ คือ :-

๑. อนาคามิมรรคจิตเกิดขึ้นแก่บุคคลใด บุคคลนั้นชื่อว่า อนาคามิมรรคบุคคล

๒. อนาคามิมรรคจิตเกิดขึ้นเพื่อข้ามพ้นจากการกลับมาเกิดในกามโลกอีก และจะไปเกิดในพรหมโลก

๓. อนาคามิมรรคจิตเกิดขึ้นเพื่อปหานกามราคะและพยาบาทโดยสิ้นเชิง

อนาคามิผลจิตย่อมเกิดขึ้นในขณะที่พระอนาคามีเข้าผลสมาบัติ

อนาคามิผลจิตเกิดขึ้นแก่บุคคลใด บุคคลนั้นชื่อว่า "อนาคามิผลบุคคล" หรือ "พระอนาคามี" ซึ่งก็ยังเป็นพระเสขบุคคลอยู่ ยังจะต้องศึกษาคือเจริญปัญญาต่อไปจนบรรลุอรหัตผล

อนาคามิผลจิตเป็นจิตที่โทสะและโลภะที่เกี่ยวกับกามราคะถูกปหานแล้วโดยเด็ดขาดเป็นสมุจเฉทปหาน

อนาคามิผลจิต จึงเป็นจิตที่พ้นจากกามโดยเด็ดขาด คือ พระอนาคามีเมื่อจุติแล้วจะไม่ปฏิสนธิในกามภูมิอีกเลย จะไปปฏิสนธิเป็นพรหมในรูปภูมิหรืออรูปภูมิตามสมควรแก่การเจริญภาวนาของพระอริยบุคคลผู้ออกจากกาม

ข. ประเภทของพระอนาคามี

ในวิสุทธิมรรคมหาฎีกาแสดงว่า พระอนาคามีบุคคลมี ๕ ประเภท คือ

๑. อันตรปรินิพพายี ได้แก่พระอนาคามีบุคคลที่ปฏิสนธิในพรหมภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่ง แล้วบรรลุอรหัตผลและจะปรินิพพานภายในกึ่งแรกแห่งอายุขัยของภูมินั้น

๒. อุปหัจจปรินิพพายี ได้แก่พระอนาคามีบุคคลที่ปฏิสนธิในพรหมภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่ง แล้วบรรลุอรหัตผล และจะปรินิพพานภายในกึ่งหลังแห่งอายุขัยของภูมินั้น ๆ

๓. อสังขารปรินิพพายี ได้แก่พระอนาคามีบุคคลที่ปฏิสนธิในพรหมภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งแล้วบรรลุอรหัตผลได้โดยสะดวก ไม่ต้องใช้ความพยายามมากก็บรรลุได้ แล้วจึงจะถึงปรินิพพาน

๔. สสังขารปรินิพพายี ได้แก่พระอนาคามีบุคคลที่ปฏิสนธิในพรหมภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งซึ่งบรรลุอรหัตผลได้โดยยากลำบาก จะต้องใช้ความพยายามอย่างแรงกล้า จึงจะบรรลุอรหัตผลได้ แล้วจึงจะปรินิพพาน

๕. อุทธังโสโต อกนิฏฐคามี ได้แก่พระอนาคามีบุคคลที่ปฏิสนธิในสุทธาวาสภูมิเบื้องต่ำ ตั้งแต่อวิหาภูมิ แล้วจะจุติและปฏิสนธิในภูมิที่สูงขึ้นไปโดยลำดับ คือ อตัปปาภูมิ สุทัสสา สุทัสสี จนถึงอกนิฏฐภูมิ และจะได้บรรลุอรหัตผล แล้วจึงจะปรินิพพานในยอดภูมินั้น

๔. พระอรหันต์

ก. คุณธรรมของพระอรหันต์

ภิกษุทั้งหลาย! ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล ทำให้บริบูรณ์ในสมาธิ ทำให้บริบูรณ์ในปัญญา เธอยังล่วงสิกขาบทเล็กน้อยบ้าง และต้องออกจากอาบัติเล็กน้อยเหล่านั้นบ้าง ข้อนั้นเพราะเหตุใดเล่า? ข้อนั้นเพราะเหตุว่า ไม่มีผู้รู้ใด ๆ กล่าวความอาภัพต่อการบรรลุโลกุตตรธรรม จักเกิดขึ้นเพราะเหตุสักว่า การล่วงสิกขาบทเล็กน้อยและการต้องออกจากอาบัติเล็กน้อยเหล่านี้ อนึ่ง สิกขาบทเหล่าใดที่เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ ที่เหมาะสมแก่พรหมจรรย์ เธอเป็นผู้มีศีลยั่งยืน มีศีลมั่นคงในสิกขาบทเหล่านั้น สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ภิกษุนั้น ได้กระทำให้แจ้ง ซึ่งเจโตวิมุตติปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะความสิ้นไป

* สัญโญชน์เบื้องต่ำ ๕ คือ สักกายทิฏฐิ ๑ วิจิกิจฉา ๑ สีลพัตปรามาส ๑ และ กามราคะ ความยินดีในวัตถุอันเป็นที่ตั้งแห่งความใคร่ ๑ ปฏิฆะ ความหงุดหงิดด้วยอำนาจความขัดใจ ๑

...อรหัตผลจิต เป็นจิตที่อกุศลถูกปหานสิ้นแล้วโดยเด็ดขาดเป็นสมุจเฉทปหานหรือกล่าวได้ว่า พระอรหันต์ต้องไม่มีอกุศลจิตทั้ง ๑๐ ดวง เกิดขึ้นได้ในสันดานอีกเลย...

แห่งอาสวะทั้งหลายด้วยปัญญาอันยิ่งเองในทิฏฐิธรรมนี้ เข้าถึงแล้วแลอยู่ *

เมื่อพระอนาคามีได้เจริญวิปัสสนาให้ยิ่งขึ้นไปแล้วอรหัตมรรคจิตจะเกิดขึ้นเพื่อละ รูปราคะมานะ อุทธัจจะ และอวิชชา มิให้มีเหลือ

อรหัตผลจิตย่อมเกิดขึ้นในขณะที่พระอรหันต์เข้าผลสมาบัติ

เมื่ออรหัตผลจิตเกิดขึ้นแก่บุคคลใด บุคคลนั้นได้ชื่อว่า อรหัตผลบุคคล

อรหัตผลจิต เป็นที่พ้นจากความข้องอยู่ในโลกใด ๆ กล่าวคือ

พระอรหันต์เมื่อปรินิพพานแล้ว ไม่ต้องไปปฏิสนธิที่ไหนอีกเลย เป็นการสิ้นภพสิ้นชาติ พ้นจากสังสารวัฏ อันไม่ต้องท่องเที่ยวเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพน้อย-ใหญ่อีกต่อไป

อรหัตผลจิต เป็นจิตที่อกุศลถูกปหานสิ้นแล้วโดยเด็ดขาดเป็นสมุจเฉทปหานหรือกล่าวได้ว่า พระอรหันต์ต้องไม่มีอกุศลจิตทั้ง ๑๐ ดวง เกิดขึ้นได้ในสันดานอีกเลย

ข. ความหมายที่เรียกชื่อต่างๆ ของพระอรหันต์

อรหัตผลจิต เกิดขึ้นแก่บุคคลใด บุคคลนั้นชื่อว่า อรหัตผลบุคคล และอรหัตผลบุคคลนี้ มีชื่อเรียกหลายอย่าง คือ

พระอรหันต์ หมายถึงบุคคลผู้ควรเคารพสักการะบูชายิ่ง ดังพระบาลีว่า

ปูชาทิวิเสสํ อรหตีติ = อรหํ

พระขีณาสพ หมายถึงบุคคลผู้สิ้นกิเลสอาสวะโดยสิ้นเชิง

พระอเสขบุคคล หมายถึงผู้ไม่ต้องศึกษาต่อไปอีกแล้ว เพราะบริบูรณ์แล้วด้วยศีลสิกขา สมาธิสิกขา และปัญญาสิกขา ดังพระบาลีในพระธัมมสังคณีปกรณ์ที่แสดงว่า

อุปริสิกฺขิตฺตพฺพาภาวโต น เสกฺขาติ = อเสกฺขา

บุคคลเหล่าใด ไม่ใช่เสกขบุคคล เพราะไม่มีธรรมในเบื้องสูงที่จะต้องปฏิบัติต่อไป ฉะนั้น บุคคลเหล่านั้นชื่อว่า "อเสข"

ค.๑ ประเภทของพระอรหันต์

พระอรหันต์นั้นจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายประเภท ที่จำแนกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. พระอรหันต์ประเภทสุขวิปัสสกที่สำเร็จโดยปัญญาวิมุตติ เจโตวิมุตติ หมายถึงพระอรหันต์

* พระอรหันตเจ้า ละสัญโญชน์ได้อีก ๕ ประการ (รวมเป็น ๑๐ ประการ) คือ รูปราคะ ความพอใจในรูปภพ อรูปราคะ ความพอใจในอรูปภพ มานะ ความถือตน อุทธัจจะ ความฟุ้งซ่าน และ อวิชชา ความไม่รู้

ที่สำเร็จด้วยการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาล้วน ๆ โดยที่ไม่ได้ทำฌาน(รูปฌาน-อรูปฌาน)ก่อน แต่ขณะพิจารณาสภาวธรรมนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งขณะมรรคจิต มรรคปัญญา เกิดขึ้นนั้น ก็มีระดับสมาธิพอแก่การกำจัดกิเลสนิวรณ์ให้จิตควรแก่งานเจริญปัญญา รู้แจ้งในสภาวธรรมและพระสัจธรรมตามที่เป็นจริงได้ อย่างน้อยระดับปฐมฌาน มรรคจิตและมรรคปัญญาจึงทำหน้าที่ปหานสัญโญชน์ได้โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหาน หรือเรียกโดยย่อว่าพระปัญญาวิมุตติ

๒. **พระอรหันต์ประเภทฌานลาภีบุคคลที่สำเร็จโดยเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ หรือพระอุภโตภาควิมุตติ**(ผู้หลุดพ้นโดยส่วนทั้งสอง) หมายถึงสำเร็จเป็นพระอรหันต์โดยปฏิบัติสมถภาวนาจนได้ฌาน(รูปฌาน-อรูปฌาน)ด้วย ซึ่งการได้มาซึ่งฌานอาจได้มา ๒ วิธีด้วยกัน คือ

ก. ฌาน อาจได้มาด้วยการปฏิบัติสมถภาวนาจนสำเร็จฌาน เรียกการได้ฌานโดยวิธีนี้ว่า "ปฏิปทาสิทธิฌาน" คือได้ฌานจากการปฏิบัติสมถภาวนาแล้วจึงยกฌานขึ้นมาเจริญวิปัสสนาจนกระทั่งบรรลุเป็นพระอรหันต์

ข. ฌาน อาจได้มาแม้ไม่ได้ปฏิบัติสมถภาวนาแต่เมื่อได้เจริญวิปัสสนาภาวนาตามลำดับ จนบรรลุอรหัตมรรค อรหัตผล และขณะเมื่อได้มรรคผลนั้นอารัมณูปนิชฌานก็เกิดขึ้นพร้อมกัน ด้วยอำนาจแห่งบุญญาธิการแต่ปางก่อน ฌานที่เกิดขึ้นพร้อมนี้เรียกว่า "มรรคสิทธิฌาน" คือ ได้ฌานด้วยอำนาจแห่งมรรค และฌานประเภทนี้อาจได้อภิญญาด้วยก็มี เช่นพระจูฬปันถก เมื่อสำเร็จเป็นพระอรหันต์ก็ได้อภิญญา แล้วได้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ด้วย

พระอรหันต์ฌานลาภีบุคคลบางองค์ไม่ได้อภิญญาด้วยก็มี แต่บางองค์ได้อภิญญาด้วยก็มี

พระอรหันต์ฌานลาภีบุคคลที่ได้อภิญญาด้วยนั้นความสามารถในการสำเร็จอภิญญายังต่างกันก็มี คือ บางองค์ได้เพียงวิชชา ๓ ชื่อพระเตวิชชะ บางองค์ได้ถึงอภิญญา ๖ ชื่อพระฉฬภิญญะ

"วิชชา ๓" นั้นได้แก่

๑. ปุพเพนิวาสานุสติญาณ มีปัญญาที่ระลึกชาติในอดีตได้

๒. ทิพจักขุญาณ หรือจุตูปปาตญาณ มีตาทิพย์ หรือรู้จุติและปฏิสนธิของสัตว์ทั้งหลาย

๓. อาสวักขยญาณ มีปัญญารู้วิชชาที่ทำให้สิ้นอาสวะและกิเลส

สุกขวิปัสสกพระอรหันต์ หรือฌานลาภีพระอรหันต์ที่ได้อภิญญาหรือไม่ได้อภิญญาด้วยก็ตาม

เมื่อสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว ต้องมีวิชชาข้อที่ ๓ นี้ คืออาสวักขยญาณ ด้วยกันทุกองค์

อภิญญา ๖ นั้นได้แก่ วิชชา ๓ นั่นเอง และมีความรู้เพิ่มขึ้นอีก ๓ ประการ คือ

๔. ปรจิตตวิชานน หรือ เจโตปริยญาณ คือ สามารถกำหนดจิตใจผู้อื่น

๕. ทิพโสตญาณ มีหูทิพย์

๖. อิทธิวิธิ สามารถสำแดงฤทธิ์ได้

ค.๒ พระอรหันต์ที่จำแนกเป็น ๒ ประเภท อีกนัยหนึ่ง

๑. พระอรหันต์ผู้มีปฏิสัมภิทาญาณ ชื่อพระปฏิสัมภิทัปปัตตะ

๒. พระอรหันต์ผู้ไม่มีปฏิสัมภิทาญาณ

พระปฏิสัมภิทัปปัตตะ คือ**พระอรหันต์อุภโตภาควิมุตติ ผู้บรรลุปฏิสัมภิทาญาณ** คือ ถึงพร้อมด้วยความรู้อันแตกฉาน รอบรู้อรรถรู้ธรรมต่าง ๆ ปฏิสัมภิทาญาณ มี ๔ ประการ คือ

๑. อัตถปฏิสัมภิทาญาณ คือ ปัญญาแตกฉานในผลทั้งปวงอันบังเกิดจากเหตุ อตฺถ หมายถึง ผล ได้แก่ ธรรม ๕ ประการ คือ

(๑) ยํ กิญฺจิ ปจฺจยสมฺภูตํ คือ รูปธรรมทั้งปวงที่เกิดขึ้นนั้น มีปัจจัยประชุมปรุงแต่ง

(๒) นิพฺพานํ คือ พระนิพพาน

(๓) ภาสิตตฺโถ คือ อรรถที่กล่าวแก้ให้รู้วิบากขันธ์ ๓๒ ดวง

(๔) กฺริยจิตฺตํ คือ กิริยาจิต ๒๐ ดวง

(๕) ผลจิตฺตํ คือ ผลจิต ๔ ดวง

๒. ธัมมปฏิสัมภิทาญาณ คือ ปัญญาแตกฉานในเหตุที่ทำให้บังเกิดผล ธมฺม หมายถึง เหตุ ได้แก่ ธรรม ๕ ประการ คือ

(๑) โย โกจิ ผลนิพฺพตฺตโก เหตุ คือเหตุทั้งปวงบรรดาที่ยังผลให้เกิดขึ้น

(๒) อริยมคฺโค คือ มรรคจิต ทั้ง ๔ ดวง

(๓) ภาสิตํ คือ พระธรรมทั้ง ๓ ปิฎก

(๔) กุสลจิตฺตํ คือ โลกียกุสลจิต ๑๗ ดวง

(๕) อกุสลจิตฺตํ คืออกุสลจิต ๑๒ ดวง

๓. นิรุตติปฏิสัมภิทาญาณ คือ แตกฉานในภาษาอันเป็นบัญญัติแห่งอัตถปฏิสัมภิทา และธรรมปฏิสัมภิทา หมายความว่า ในการอธิบายขยายความแห่งอัตถปฏิสัมภิทาและธรรมปฏิสัมภิทา ให้ผู้สดับตรับฟังรู้และเข้าใจได้แจ่มแจ้งลึกซึ้งโดยถูกต้องถี่ถ้วนนั้น จำเป็นต้องรู้จักใช้ถ้อยคำหรือภาษาอันเป็นบัญญัติที่เรียกว่ารู้จักใช้โวหาร เช่นนี้ชื่อว่า นิรุตติปฏิสัมภิทาญาณ

๔. ปฏิภาณปฏิสัมภิทาญาณ คือ ปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ หมายความว่า มีปัญญาว่องไวเฉียบแหลมคมคาย ไหวพริบดี ในการโต้ตอบอัตถปฏิสัมภิทา ธรรมปฏิสัมภิทา และนิรุตติปฏิสัมภิทาทั้ง ๓ นั้น ได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ชัดแจ้ง ความรู้แตกฉานนี้ เรียกว่า ปฏิภาณปฏิสัมภิทาญาณ

ค.๓ พระอรหันต์ที่จำแนกออกเป็น ๓ ประการ อีกนัยหนึ่ง คือ

๑. พระอรหันต์ที่ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณด้วยพระองค์เอง และสามารถโปรดเวไนยสัตว์ให้พ้นทุกข์ได้ โดยแนะให้ถึงอริยมรรคอริยผลได้ เพราะทรงเป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วยญาณอันเป็นเครื่องโปรดสัตว์ ๓ ประการ คือ

ก. อาสยานุสยญาณ คือ ญาณที่สามารถหยั่งรู้อัธยาศัยของเวไนยสัตว์ทั้งหลาย

ข. อินทริยปโรปริยัติญาณ คือ ญาณที่สามารถรู้อินทรีย์ของสัตว์ทั้งหลายว่ายิ่งหรือหย่อนเพียงใด

ค. สัพพัญญุตญาณ คือ **ญาณที่สามารถรอบรู้สังขตธรรม และอสังขตธรรม รวมทั้งบัญญัติธรรมทั้งสิ้นทั้งปวง พระอรหันต์ประเภทนี้จึงได้ชื่อว่า พระสัพพัญญูพุทธเจ้า** หรือ**สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า**

๒. พระอรหันต์ที่ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองเหมือนกัน แต่ไม่สามารถโปรดเวไนยสัตว์ทั้งหลายให้พ้นทุกข์ได้ เพราะไม่ถึงพร้อมด้วยญาณอันเป็นเครื่องโปรดสัตว์ ๓ ประการ ดังกล่าวแล้วในข้อ ๑ พระอรหันต์ประเภทนี้ได้ชื่อว่า **พระอรหันตปัจเจกพุทธเจ้า** หรือพระปัจเจกพุทธเจ้า

๓. พระอรหันต์ที่ตรัสรู้ธรรม สำเร็จอรหัตมรรคอรหัตผล ตามคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ก็ได้ชื่อว่า "พระอรหันต์" ซึ่งได้แก่ พระอรหันต์ทั่ว ๆ ไป ที่นอกจากพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอรหันตปัจเจกพุทธเจ้า

■ ■ ■ ■

เสียงจากผู้ปฏิบัติธรรม

บ.ก.

พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ ๔๑ ถนนพระอาทิตย์ พระนคร โทร ๒๘๑๙๙๖๓

ที่ ๒๙๕๐ /๒๕๓๓

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๓

เรื่อง ขอขอบพระคุณและอนุโมทนาการบริจาคเทปธรรม

เรียน ประธานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

อ้างถึง หนังสือลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๓

ด้วยตามที่มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร และสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ได้ร่วมจัดทำรายการภาวนาธรรม ตามที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ได้สั่งสอนถ่ายทอดศิษยานุศิษย์ จนพระเดชพระคุณท่านมรณภาพ และได้สั่งสอนถ่ายทอดสืบต่อ ๆ กันมาจนถึงทุกวันนี้ รายการธรรมปฏิบัตินี้สอนโดยคณะพระอาจารย์วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และได้จัดทำเป็นเทปขึ้นเพื่อการศึกษาสัมมาปฏิบัติแก่พุทธบริษัท ในการนี้ได้กรุณาส่งม้วนเทป จำนวน ๓ ม้วน และหนังสือธรรมอีก ๔ เล่ม โดยอภินันทนาการจากคุณถวิล - ลออ บุญญฤทธิ์ และคุณแก้ว แซ่ตั้ง มอบให้พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ฯ นั้น

พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ฯ ได้รับม้วนเทปและหนังสือธรรมดังกล่าวไว้แล้วด้วยความขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ขออนุโมทนาสาธุการมายังท่าน ตลอดจนบรรดาคณะอาจารย์ที่เกี่ยวข้องทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย)
นายกพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ฯ

BUDDHIST MISSIONARY SOCIETY
(FOUNDED IN 1962)

Buddhist Vihara, Jalan Berhala, Off Jalan Tun Sambanthan, 50470 Kuala Lumpur, Malaysia. Phone: 2741141

PATRONS
Tun Tan Siew Sin, S.S.M, J.P.
Tan Sri Lee Siok Yew, P.M.N, P.J.K.
Datuk Eu Eng Hock, J.P.
Y.B. Datuk Lee Kim Sai
Y.B. Dato' Yap Pian Hon
Y.B. Dr. Goh Cheng Teik

GENERAL ADVISER & SPIRITUAL DIRECTOR
Ven Dr. K. Sri Dhammananda Thera
Chief High Priest in Malaysia.

21st June 1990

Phra Sermchai Chaya-Mangkhalo
Managing Director,
Dhammakaya Buddhist Meditation Institute
Bang Phae-Damnoen Saduak Road
Saphaan Dum
Damnoen Saduak
Rajburi 70130
Thailand

Dear Phra Sermchai

It is my pleasure to inform you that Phra Kru Siripanyavuth,Chief Abbot of the Wat Meh Liew Buddhist Temple in Kuala lumpur, has invited you to visit Kuala Lumpur for 5 days to conduct the Dhammakaya Buddhist Meditation Class for the Buddhist Priests and devotees at the temple during the month of Buddha Lent in early August 1990.

At the same time, Buddhist Vihara Brickfield wishes to invite you to also conduct the Meditation Classes for its new priests and devotees during the same period for three days from 1st August to 3rd August 1990. We intend that this meditation class be conducted free of charge to all participants.

I sincerely hope that you will be able to assist us at this time.

Thank you.

Yours in the Dhamma

K. Dhammaratana
Religious Adviser

cc Wat Meh Liew
Jalan Pahang
Kuala Lumpur.

วัดหลวงสิริบูรณาราม
อ.สรรพยา จ.ชัยนาท
๑ สิงหาคม ๒๕๓๓

เรียน ท่านพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล
ผู้อำนวยการสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ที่นับถือ

เนื่องด้วย เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๓ นั้น ท่านอาจารย์ได้ส่งม้วนวีดีโอเทปสอนธรรมมายังผม และทางสำนักปฏิบัติธรรมวัดหลวง ซึ่งมีพระดนัย วิริยงฺกุโร เป็นผู้แนะนำในการสอนตามแนววิชชาธรรมกาย (วัดปากน้ำ) และม้วนเทปกับหนังสือธรรมนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเผยแพร่ธรรมไปยังท่านสาธุชนสืบไป อีกทั้งในการนี้ท่านอาจารย์ได้ส่งเทปธรรมขั้นสูงมาด้วย ซึ่งทางสำนักปฏิบัติธรรมวัดหลวงได้มีผู้ปฏิบัติเข้าถึงธรรมกายขั้นสูง ได้ใช้ในการต่อวิชชาธรรมกายขั้นสูงอันแท้จริงของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้เป็นไปในแนวทางอันถูกต้อง และเป็นการยืดอายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวสืบต่อไปด้วย และขออนุโมทนาต่อท่านพระอาจารย์เสริมชัย และคุณโยมวิสุทธิ์ อิทธิธรรม ที่ได้เป็นเจ้าภาพอภินันทนาการมา ณ ที่นี้อีกด้วย.

เรียนมาโดยความเคารพ
พระชัยนาทมุนี
(เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท)

■■■■

๕๐ หมู่ ๓ ต.สิงหนาท
อ.ลาดบัวหลวง จ.อยุธยา

กราบเท้านมัสการหลวงป๋า ที่เคารพอย่างสูง

หลวงป๋าครับผมต้องกราบเท้าขอบพระคุณหลวงป๋าเป็นอย่างสูงยิ่งมา ณ ที่นี้อีกครั้ง เพราะวันปิดการอบรมธรรมผมมิได้ไปกราบหลวงป๋า ด้วยหลวงป๋ายังพักผ่อนอยู่จึงมิกล้ารบกวน จึงได้เดินทางกลับพร้อมกับเพื่อนสหธรรมมิกที่มาอบรมธรรมในครั้งนี้ หลวงป๋าครับผมรู้สึกเป็นบุญบารมียิ่งที่ได้มาอบรมธรรมกับหลวงป๋าในครั้งนี้ หลวงป๋ามีเมตตาอย่างใหญ่หลวง ได้เมตตาเกื้อกูลธรรมเป็นอย่างยิ่งแก่ผมตลอดระยะการอบรม ทำให้ผมเข้าใจถึงความเป็นไปของโลกได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อนำเอาความขมขื่นที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตน และชีวิตที่ไม่เคยสมปรารถนามาโดยตลอดนับแต่จำความได้จนถึงปัจจุบัน มาพิจารณาอย่างไตร่ตรองร่วมกับคำสอนสั่งของหลวงป๋าก็พอเห็นหนทางดับทุกข์ และวิหารแห่งความสงบสุขของชีวิตได้แน่วแน่ โดยสรุปดังต่อไปนี้ :-

ผู้ใดรักษาใจ	ผู้นั้นรักษาธรรม
ผู้ใดรักษาธรรม	ผู้นั้นก็คือรักษาใจ
ผู้ใดระวังจิต	ผู้นั้นระวังหมด
ผู้ใดไม่ระวังจิต	ผู้นั้นก็เสื่อมจากธรรม
ผู้ใดคอยตามดูจิตของตน	ผู้นั้นจะพ้นจากบ่วงมาร !

หลวงป๋าครับผมเข้าใจเช่นนี้ไม่ทราบว่าถูกหรือผิด หลวงป๋าโปรดเมตตาชี้แนะผมด้วยครับ

สุดท้ายขอเดชแห่ง พุทธ ธรรม สงฆ์ พร้อมด้วยบุญบารมีที่หลวงป๋าได้บำเพ็ญมาทั้งหมด จงบันดาลให้หลวงป๋าจงสำเร็จมรรคแลผลขั้นสุดยอดเทอญ.

ด้วยความเคารพอย่างสูง
ณัฐพงศ์ ล้ำเลิศเบญจรงค์

■■■■

ผู้นำบุญกองผ้าป่า ทอด ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๔

พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร และคณะศิษย์	๕๕,๖๖๑	บาท
พระเสริมชัย ชยมงฺคโล และคณะศิษย์	๙๒,๖๐๕	"
พระอนันต์ จารุธมฺโม และคณะ	๓๐,๔๐๐	"
พระกิจสุเมธ สุธมฺโม และคณะ	๑๗,๐๓๕	"
พระมหาบุญเอี่ยม ปุญฺญทตฺโต และคณะ	๙,๐๓๐	"
แม่ชีจินตนา บุญประเสริฐ และคณะ	๗,๕๐๐	"
คุณจุมพล-สุดใจ แสงประชาธนารักษ์ และคณะ	๑๑๗,๗๗๖	"
คุณธมรัตน์-อมรรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล และคณะ	๕๘,๓๗๑	"
ธนาคารสหธนาคาร จำกัด โดยคุณปิยะบุตร ชลวิจารณ์	๓๕,๔๔๘	"
คุณล่อหัง-อัญชลี ผานิตพิเชฐวงศ์ และคณะ	๒๖,๙๐๐	"
คุณมนัส-พัชนี แดงสุภา และคณะ	๒๖,๖๕๐	"
คุณนิตยา แสวงทอง และคณะ	๒๓,๙๐๐	"
คุณพงศ์พฤทธิ์ รุจิรัชกร และคณะ	๑๘,๒๑๐	"
คุณประเมศ มุสิกรักษ์ และคณะ	๑๗,๒๐๐	"
คุณวีรวรรณ โรจนวานิช และคณะ	๑๖,๑๑๗	"
คุณบุษดี พานิชเจริญผล และคณะ	๑๕,๐๙๙.๙๙	"
คุณเฉลียว คงจินดา	๑๔,๗๖๐	"
คุณปิยะบุตร-สุจินตนา ชลวิจารณ์ และคณะ	๑๓,๑๐๐	"
คุณกิมจั๊ว แซ่เล้า และคณะ	๑๒,๕๔๐	"
คุณธนะพล รุจิรัชกร และคณะ	๑๒,๕๐๐	"
คุณบุญส่ง แซ่ลิ้ม และคณะ	๑๒,๐๓๓	"
คุณอโนทัย ตันตรงภักดิ์ และคณะ	๑๑,๙๗๗	"
คุณสุภัตร์ ตันตรงภักดิ์ และคณะ	๑๑,๐๐๐	"
คุณซุ่นเคง-ซ่งคิม แซ่เฮ้ง และคณะ	๑๐,๕๐๐	"
คุณสมบุญ ศรีประกายพรึก และคณะ	๑๐,๒๒๓.๗๕	"
คุณประพันธ์ ตั้งพรสมาน และคณะ	๑๐,๒๑๐	"
คุณพ่อฮะซิม แซ่ตั้ง-คุณแม่ฮิวบัก แซ่โค้ว และคณะ	๑๐,๑๓๐	"

คุณอุไรวรรณ ตันติพิบูลทรัพย์ และคณะ	๑๐,๐๙๑	"
คุณอ้อยทิพย์ จตุเทวประสิทธิ์ และคณะ	๑๐,๐๐๐	"
คุณแม่สุรีย์ เดชอุดม และคณะ	๑๐,๐๐๐	"
คุณพิม อย่างธารา และคณะ	๙,๔๘๗.๒๕	"
คุณจันทร์ศรี สิงห์น้อย และคณะ	๘,๑๐๐	"
คุณสมจิตร์ อารีรอบ และคณะ	๘,๐๒๒	"
บริษัท เวลอินเตอร์ซัพพลาย จำกัด	๗,๗๗๗	"
คุณบพิตร บุรุษรัตน์วรชัย และคณะ	๗,๓๐๕	"
คุณยงชัย-ไซกี ซึ้งหทัย และคณะ	๖,๔๖๕	"
คุณกนกพร เชื้อทองฮั้ว และคณะ	๖,๒๖๐	"
คุณพีระ ขุนสุวรรณ และคณะ	๖,๐๐๐	"
คุณชุติชัย-วันเพ็ญ ชนากร และคณะ	๕,๕๐๐	"
คุณปราณี พิมานาภรณ์ และคณะ	๕,๓๕๙	"
คุณบุญธิดา โฆษิตทรัพย์ และคณะ	๕,๓๐๘	"
คุณเต้าติน-ทองอุ่น แซ่ลิ้ม และคณะ	๕,๒๖๐	"
คุณสุเมธ วงศ์พิภพมงคล และคณะ	๕,๑๖๕	"
คุณสมใจ ฐตินราวิทย์ และคณะ	๔,๙๘๐	"
คุณไพโรจน์ ดีรักษา และคณะ	๔,๗๑๔	"
คุณสง่า สัจพันโรจน์ และคณะ	๔,๗๐๐	"
คุณสมพิศ แซ่โค้ว และคณะ	๔,๕๐๐	"
คุณรัตนาภรณ์ พิมมานนท์ และญาติมิตร	๓,๙๕๐	"
คุณจินดา-อำภา สวนทวี และคณะ	๓,๖๐๐	"
คุณพินิจ กิริยานันท์ และคณะ	๓,๖๐๐	"
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ และคณะ	๓,๕๐๐	"
คุณธวัฒน์ ตุลวรรธนะ และคณะ	๓,๓๐๐	"
คุณปิยะชัย ภิญโญโสพล และคณะ	๓,๒๗๐	"
คุณปานอุษา โคกเกษม และคณะ	๓,๒๐๑.๕๐	"
คุณเพ็ญศรี กิตติศุภกร และคณะ	๓,๑๒๐	"
คุณสุเมธ เลาหโชติ และคณะ	๓,๑๐๐	"
อจ.อุดม ตรีชั้น และคณะ	๓,๐๕๕	"
คุณวัลฒนา ศรีสวัสดิ์ และคณะ	๒,๘๓๐	"
คุณจินตนา รุจิรัชกร และคณะ	๒,๘๐๐	"

คุณพงศ์เลิศ ชูครุวงศ์ และคณะ	๒,๘๐๐	"
คุณสุนทรี เฉลิมพงศธร และคณะ	๒,๗๔๕	"
พ.อ.(พิเศษ) สนิท-ประไพ สุกกรี และคณะ	๒,๖๕๐	"
คุณสนาน ตั้งสกุล และคณะ	๒,๕๗๐	"
คุณเก็จวลี ธีระวัลย์ชัย และคณะ	๒,๔๓๐	"
คุณเสฏฐา สุทธิพร และคณะ	๒,๒๐๐	"
คุณประภาส-วาสนา เนตรกระจ่าง และคณะ	๒,๑๕๕.๗๕	"
คุณปนัดดา เนตรกระจ่าง และคณะ	๒,๐๒๓	"
คุณแฉล้ม สุยพงศ์พันธ์ และคณะ	๒,๐๐๐	"
คุณวิชิตพล เลิศธรรมเวที และคณะ	๑,๘๗๐	"
คุณรัศมี เหลืองรังรอง และคณะ	๑,๕๐๐	"
คุณสุรพล สกุณา และคณะ	๑,๒๕๐	"
คุณกำพล ชูธรัตน์ และคณะวิทยาลัยครูนครปฐม	๑,๒๔๐	"
สาธุชนผู้มีจิตศรัทธารายย่อย	๘๓,๕๓๙	"

เจ้าภาพบุคคลเดียว

พระภาวนาโกศลเถร วัดปากน้ำ	๑๐,๐๐๐	บาท
แม่ชีนงลักษณ์-แม่ชีนวลอนงค์ คุ้มวิริยะ	๑๐,๐๐๐	"
คุณสง่า-สุภาพ-กนกพร-สุทธิพร สัจพันโรจน์	๑๐๐,๐๐๐	"
คุณนภา วรรธนะดุษฎีเดช	๑๔,๑๒๐	"
ด.ญ.ฉัตรชยา วัฒนานุกิจ	๑๑,๑๑๑	"
คุณรัชพล พงษ์พิทักษ์กุล และครอบครัว	๑๐,๐๐๐	"
พ.ต.ท.ชาลี-ภัทรา เภกะนันท์	๑๐,๐๐๐	"
ครอบครัวนาคะชาต	๑๐,๐๐๐	"
คุณศุภกิจ รุ่งศรีทอง	๑๐,๐๐๐	"
คุณหญิงจรัสศรี บำรุงพงศ์	๑๐,๐๐๐	"
คุณวีรวรรณ โรจนวานิช	๑๐,๐๐๐	"
คุณวรรณี มหาพีรางกูร-คุณชลิตา ธัญญะวุฒิ	๑๐,๐๐๐	"
คุณชัยยง-อมร มหาพัฒนากุล	๘,๐๐๐	"
พลเอกบุญชัย บำรุงพงศ์	๒,๐๐๐	"

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง

รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

เจ้าภาพ		ผู้รับ
คุณสุดใจ พานิชพันธ์	ถวาย	พระราชธรรมโมลี วัดธรรมนิมิต อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐
รศ.ดร.ธีระ เกรอต	ถวาย	พระราชนิโรธรังสี (หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี) วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย ๔๓๑๓๐
คุณสุนทรี แซ่ลี้	ถวาย	พระราชพรหมจริยคุณ วัดกลาง อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
ครอบครัวเทียมบุญประเสริฐ	ถวาย	พระราชวีรมุนี วัดศรีบุญเรือง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
คุณศิริ ศิริปราโมทย์	ถวาย	พระราชวัชราภรณ์ วัดสีตลาราม อ.เมือง จ.ตาก ๖๓๐๐๐
คุณบาง คนหมั่น	ถวาย	พระราชศีลโสภิต วัดมหาธาตุ อ.เมือง จ.ยโสธร ๓๕๐๐๐
คุณวิชัน ประเสริฐสำราญ	ถวาย	พระราชสาครมุนี วัดเจษฎาราม อ.เมือง จ.สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐
คุณสุนทรี แซ่ลี้	ถวาย	พระราชรัตนกวี วัดพระพุทธบาท อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี ๑๘๑๒๐

คุณสุดใจ พานิชพันธ์	ถวาย	พระราชเมธาภรณ์ วัดสัตตนารถปริวัตร อ.เมือง จ.ราชบุรี
คุณวิชัน ประเสริฐสำราญ	ถวาย	พระวิบูลสิทธิคุณ วัดมณีบรรพต อ.เมือง จ.ตาก ๖๓๐๐๐
ดร.บุญมี อย่างธารา	ถวาย	พระธรรมบัณฑิต (จันทร์ศรี จนฺททีโป) วัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐
คุณจรัสศรี เข็มทอง	ถวาย	พระธรรมมหาวีรานุวัตร วัดไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐
คุณวิชัน ประเสริฐสำราญ	ถวาย	พระพรหมคุณาภรณ์ วัดพระนารายณ์มหาราช อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐
คุณเติมสิน เดชารัตน์	ถวาย	พระครูบริหารกิจโกศล วัดโคน อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์ ๓๑๑๘๐
ดร.บุญมี อย่างธารา	ถวาย	พระครูพิทักษ์ชินวงศ์ วัดกลาง อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๑๑๐
คุณเจน เอี่ยมสำอางค์	ถวาย	พระครูพิพัฒน์สาครธรรม วัดหลักสี่ราษฎร์สโมสร อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร ๗๔๑๒๐
คุณผ่องพรรณ ไล้สุวรรณ	ถวาย	พระครูภาวนากิตติคุณ วัดเกษมจิตตาราม อ.ฟากท่า จ.อุตรดิตถ์ ๕๓๑๖๐
คุณวรรณี มหาพีรางกูร	ถวาย	พระครูสุทธิศีลสังวร วัดสุทธจินดา อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม) ในอัตราปีละ ๑๒๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์

ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารดังนี้

พระเสริมชัย ชยมงฺคโล และญาติโยม
คุณสุทัศน์ – สุนีรัตน์ – น้องหนึ่ง นิ่มกุลรัตน์
คุณพงศ์พฤทธิ์ รุจิรัชกร
คุณจินตนา รุจิรัชกร และ ด.ญ.มาริชชญา งามเบญจวงศ์
หจก. ประวัติยนต์
น.พ. ธรรม์พงษ์ – สาวิตรี รังสิภัทร
บริษัท วีชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอบริจาคได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ธรรมสภา

วิมังสา

อบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๑

ในระยะของวันที่ ๑-๑๕ พ.ค. ๒๕๓๔ นั้น เป็นการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์รุ่นที่ ๒๑ ซึ่งได้เดินทางมาจาก ๓๐ จังหวัดทั่วประเทศไทยรวมทั้งมีสามเณรตลอดจนอุบาสกอุบาสิกาเข้าร่วมรับการอบรมในครั้งนี้ด้วยเช่นเคย โดยมีจำนวนผู้เข้ารับการอบรมดังนี้ คือ พระภิกษุ ๑๓๐ รูป สามเณร ๖๑ รูป อุบาสก ๕๐ คน และอุบาสิกา ๑๒๕ คน รวมจำนวนทั้งสิ้น ๓๖๖ ท่าน

โดยในวันที่ ๕ พ.ค. นั้น ทางสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ได้รับความเมตตากรุณาจาก **เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธปาพจนบดี** กรรมการมหาเถรสมาคม และเจ้าอาวาสวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม มาเป็นประธานพิธีเปิดการอบรมและถวายโอวาทแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้เข้ารับการอบรม ด้วยความเมตตาเป็นอย่างยิ่ง นับเป็นบุญกุศลอย่างสูงที่คณะกรรมการมูลนิธิฯ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันฯได้มีโอกาสถวายการต้อนรับ

ซึ่งผลของการอบรมคราวนี้ก็เป็นเรื่องแปลกใจอีกอย่างหนึ่งที่เจ้าหน้าที่ของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายได้รับ คือจำนวนผู้เข้ารับการอบรมไม่สู้มากนัก ซึ่งถ้าเปรียบกับรุ่นที่แล้วก็ห่างกันเป็นร้อย ๆ คนทีเดียว แต่กลับปรากฏว่ามีผู้ปฏิบัติเจริญภาวนาด้วยความวิริยะอุตสาหะเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีพระภิกษุสงฆ์สามารถอบรมจิตของท่านให้เข้าถึงธรรมกาย และอบรมเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายชั้นสูงนั้นมีจำนวนไม่น้อย แม้กระทั่งสามเณรน้อยหลายรูปที่ต่างก็ได้อบรมถึงวิชชาธรรมกายชั้นสูงด้วย เหตุนี้บรรดาอุปกรณ์สื่อสนับสนุนการเผยแพร่พระกัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกายที่ทางมูลนิธิฯ จัดทำไว้อันมีทั้งเทปบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง ตลอดจนหนังสือและตำราต่าง ๆ จึงต้องจัดถวายจ่ายแจกกับท่านที่ปฏิบัติภาวนาเข้าถึงระดับอันควรได้รับไปเป็นจำนวนมาก นับเป็นเรื่องน่าชื่นใจกับบุญกุศลแห่งทานบารมีและปัญญาบารมีที่เจ้าภาพทั้งหลายได้บริจาคทรัพย์ไว้เพื่อการนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเจ้าภาพใหญ่อย่าง **คุณบุญไทย นินตระกูล** ที่ปวารณาไว้ถึง ๓๐,๐๐๐ บาท ในครั้งนี้ด้วย สาธุ...สาธุ

■ ■ ■ ■

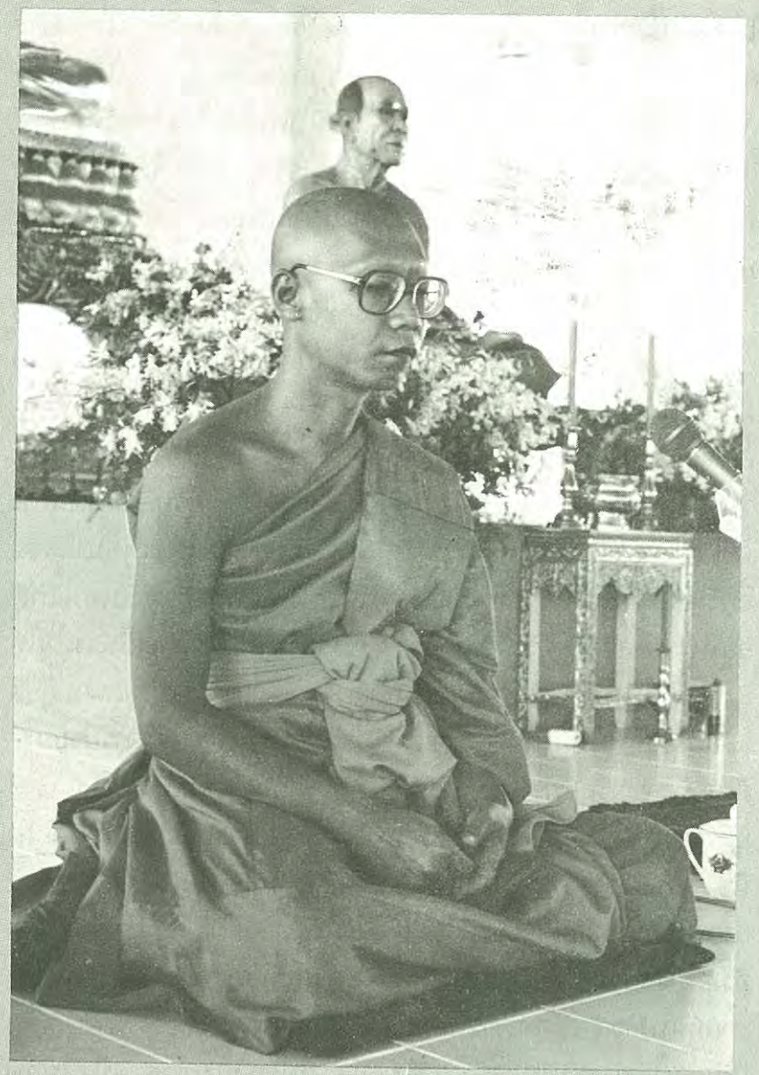

ขุนพลแห่งกองทัพธรรม

จำต้องบันทึกไว้ในธรรมสภานี้ เพื่อเป็นอนุสติเตือนใจแก่นักรบแห่งกองทัพธรรมทั้งหลาย ไว้เป็นเครื่องหมายเตือนตนเองไว้มิให้ประมาทในสังขารทั้งปวง ด้วยว่า **พระอาจารย์วิบูลย์ วิปุลธมฺโม** พระวิปัสสนาจารย์ของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าสำนักและเป็นที่รักนับถือของเหล่าสาธุชนจำนวนมาก ได้ประสพเหตุให้ถึงแก่มรณภาพด้วยน้ำท่วมปอดกะทันหัน เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๓๔ ที่จังหวัดลำปาง และทางมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

ได้จัดให้มีการฌาปนกิจศพท่านอาจารย์วิบูลย์ วิปุลธมฺโม ณ ฌาปนสถานวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เมื่อเวลา ๑๗.๐๐ น. ของวันอาทิตย์ที่ ๑๙ พ.ค. ๒๕๓๔ หลังจากบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมแล้วเป็นเวลา ๗ คืน

พระอาจารย์วิบูลย์ วิปุลธมฺโม ผ่านการเป็นบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ และหลังจากได้ใช้ชีวิตประกอบธุรกิจส่วนตัวอยู่ระยะหนึ่งแล้ว ท่านก็ได้เข้าอยู่ในร่มกาสาวพัสตร์ ด้วยความสงบสุขในการประพฤติปฏิบัติธรรม และมีอุปนิสัยใจรักในการแนะนำสั่งสอนการเจริญภาวนาแก่สาธุชนญาติโยมตลอดจนเยาวชนอยู่เป็นนิจ ด้วยดวงตาที่สดใสเป็นประกายหลังกรอบแว่นบนใบหน้าใส ๆ อิ่มอยู่ด้วยรอยยิ้มนี้แหละที่ได้บากบั่นไปทั่วสารทิศด้วยการเที่ยวเดินทางไปตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันเป็นกิจนิมนต์ที่ท่านรักเป็นชีวิตจิตใจ เพราะท่านจะได้ใช้เวลาทุกลมหายใจเข้าออกของท่านให้เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจในการเจริญภาวนาธรรม ได้แนะนำเทคนิคต่าง ๆ ในการขจัดปัญหาของผู้เจริญภาวนา ได้ตอบปัญหามากมายเพื่อความเข้าใจต่อวิชชาธรรมกายแก่สาธุชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เหล่านี้คือสุปฏิบัติที่ท่านพึงพอใจจะกระทำซ้ำแล้วซ้ำอีก

เช่นเมื่อ ๒๕ ก.พ-๑๖ มี.ค. ๓๔ ท่านอาจารย์วิบูลย์ได้เดินทางไปสอนภาวนาที่ประเทศมาเลเซีย เพื่อปูทางการปฏิบัติขั้นต้นแก่ผู้เริ่มเข้ามาศึกษาและเป็นร่มใจให้ความเย็นสบายแก่สาธุชนนักปฏิบัติที่นั่น เพื่อให้พระอาจารย์**ชยมงฺคโล ภิกฺขุ** ได้ไปเพิ่มเติมและให้วิชชาชั้นกลางและสูงในเวลาต่อมา

วันที่ ๗-๑๒ เมษายน ๒๕๓๔ เป็นเวลาการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อนที่สถาบันฯ และเมื่อปิดการอบรม พระอาจารย์วิบูลย์จึงได้เดินทางขึ้นภาคเหนือไปวัดเกาะวาฬุการาม จ.ลำปาง ซึ่งเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกายภาคเหนือ เพื่อรับช่วงต่อจาก **พระอาจารย์บุญส่ง สุวณฺณสาโร** ที่ได้ไปจากสถาบันฯ เพื่อปูทางการปฏิบัติภาวนาไว้ระยะหนึ่งก่อนหน้าแล้ว และหลังจากงานประกาศพระสัทธรรมสิ้นวาระลง ก่อนที่ท่านจะได้เตรียมตัวเดินทางกลับสู่สถาบันฯ เหตุแห่งการมรณภาพแก่ท่านก็ได้บังเกิดขึ้น นำมาซึ่งความเศร้าสลดเสียใจอย่างมากมาย แก่ผู้ปฏิบัติธรรมทุกคนที่ไม่เคยคาดคิดว่า ท่านจะมาจากไปด้วยวัยเพียง ๔๐ ปี เช่นนี้

นักรบแห่งกองทัพธรรมทั้งหลาย ขอท่านจงได้น้อมเอาเรื่องนี้เป็นอนุสสติ ดังพระบาลีที่ว่า

"อนิจฺจา วต สงฺขารา
อุปฺปาทวยธมฺมิโน
อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ
เตสํ วูปสโม สุโข"

ความว่า **"สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เพราะเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป ความเข้าถึงซึ่งการระงับสังขารย่อมเป็นสุข"**

■ ■ ■ ■

ปฏิทินธรรม

วันที่ ๗-๑๒ เม.ย. ๓๔ นอกจากมีเยาวชนเข้าอบรมภาคฤดูร้อนตามกำหนดปกติแล้ว ยังมีนักศึกษาชั้นปีที่ ๓ จำนวน ๓๕ คน จาก**วิทยาลัยครูนครปฐม สหวิทยาลัยทวารวดี** จ.นครปฐม พร้อมด้วยคณะอาจารย์ของวิทยาลัย เข้ารับการอบรมร่วมด้วย รวมทั้งยังมีนักศึกษาจากวิทยาลัย**อาชีวเพชรบุรี** จ.เพชรบุรี และคณะอาจารย์รวม ๑๗ คน เข้ารับการอบรมธรรมปฏิบัติด้วยพร้อม ๆ กับนักเรียน นักศึกษาชายหญิงอีก ๖๗ คน ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

วันที่ ๑๔-๓๐ เม.ย. ๓๔ **พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล** และ**พระอาจารย์มหาสุเนตร สุนีโต** พร้อมกับคณะเดินทางไปปฏิบัติการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา ที่**วัดพุทธธรรมนครชิคาโก, วัดวชิรธรรมปทีปนครนิวยอร์ค, วัดไทยลอสแอนเจลลิส นครนอร์ทฮอลลีวู๊ด** รวมทั้งมีการบรรยายแสดงธรรมตามสถาบันสำคัญทางการศึกษาหลายแห่งเช่น WINONA STATE UNIVERSITY, CARLTON COLLEGE ที่ MINNESOTA, WISCONSIN UNIVERSITY ที่ MADISON, UNIVERSITY OF NEW HEAVEN ที่ CONNECTICUT, COLUMBIA UNIVERSITY, และ NEWYORK UNIVERSITY ที่ NEWYORK ซึ่งทุกสถาบันที่กล่าวมานี้ จะมีทั้งนักศึกษาชั้นปริญญาตรี-โท-เอก ตลอดจนคณะอาจารย์ และศาสตราจารย์ได้ให้ความสนใจเป็นอย่างดี

วันที่ ๗-๘ พ.ค. ๓๔ นักศึกษาใหม่ของ**วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี** จ.ราชบุรี ทั้งชายหญิงรวม ๗๕๐ คน เข้าฝึกอบรมอยู่กลดรักษาศีลเจริญภาวนา ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

วันที่ ๙ พ.ค. ๓๔ **พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล** ผอ. สถาบันฯ ได้รับนิมนต์ไปบรรยายธรรมแก่นักศึกษาระดับ ปวช. จำนวน ๙๖๐ คน ที่ **วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี** จ.ราชบุรี

วันที่ ๖ พ.ค. ๓๔ **คณะชมรมพุทธศาสน์การบินไทย** จำนวนกว่า ๑๔๐ คน เข้ารับฟังธรรมจาก**พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล** และทอดผ้าปาถวายเพื่อสมทบทุนการก่อสร้างวิหารหลวงพ่อสด

วันที่ ๑๐ พ.ค. ๓๔ **พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล** ได้รับอาราธนาไปแสดงธรรมบรรยายเรื่อง **"ศาสนจักรในพระพุทธศาสนา"** ให้แก่คณะอาจารย์และนักศึกษาใหม่จำนวน ๗๐๐ คน เศษ ที่**วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม** จ.นครปฐม ซึ่งเป็นวันปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ ปี ๒๕๓๔ ของทางวิทยาลัยในตอนท้ายรายการได้มีการฝึกนั่งเจริญภาวนาด้วย

■ ■ ■ ■

สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๕ ธันวาคม ๒๕๓๓

กราบนมัสการ พระเดชพระคุณ พระราชวรเวที เจ้าอาวาสวัดช่องลม เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี ที่เคารพอย่างสูง

ตามที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อเจ้าคณะจังหวัดได้ปรารภถึงอุโบสถวัดช่องลมมีสภาพเก่าแก่และชำรุดทรุดโทรมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนเพดานอุโบสถ จะต้องใช้งบประมาณบูรณะซ่อมแซมไม่ต่ำกว่า ๓ ล้านบาท และประสงค์จะได้พระบูชาสำหรับพกติดตัวของวัดปากน้ำและ/หรือพระของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อันเป็นพระในตระกูลพระวัดปากน้ำ เพื่อให้เป็นที่ระลึกแก่ผู้ร่วมเป็นเจ้าภาพซ่อมอุโบสถวัดช่องลมนั้น

เกล้ากระผมขอถวายพระผงวัดปากน้ำรุ่นฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี หลวงพ่อวัดปากน้ำหรือพระผงรุ่นที่ ๕ ซึ่งเกล้าฯบูชามาจากวัดปากน้ำ เพื่อให้เป็นที่ระลึกแก่ผู้ร่วมเป็นเจ้าภาพสร้างวิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ ณ สถาบันฯซึ่งกำลังยื่นคำขอตั้งเป็นวัดในนาม "วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม" โดยแบ่งพระดังกล่าวถวายพระเดชพระคุณหลวงพ่อเจ้าคณะจังหวัด เพื่อไว้ให้แก่ผู้ร่วมเป็นเจ้าภาพซ่อมอุโบสถวัดช่องลมจำนวน ๑,๐๐๐ องค์ เพื่อให้เป็นที่ระลึก ๑ องค์ แก่ผู้ร่วมเป็นเจ้าภาพในวงเงิน ๑,๐๐๐ บาทขึ้นไป รวมเป็นมูลค่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านบาท) กับขอถวายพระผงเหรียญกลมของสถาบันฯ อันเป็นพระในตระกูลพระวัดปากน้ำซึ่งมีผงพระของขวัญวัดปากน้ำรุ่นที่ ๑-๒-๓ รวมผสมอยู่ด้วย และได้รับการเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายชั้นสูงจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร ท่านรองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนา วัดปากน้ำ ผู้สร้างพระผงธรรมขันธ์คือพระผงวัดปากน้ำรุ่นที่ ๔ และรุ่นที่ ๕ และยังได้รับการเจริญภาวนาเพิ่มเติมจากศิษย์ของท่าน ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายอีกโสดหนึ่งด้วย เป็นจำนวน ๑,๐๐๐ องค์ เพื่อให้เป็นที่ระลึก ๑ องค์ แก่ผู้ร่วมเป็นเจ้าภาพซ่อมอุโบสถวัดช่องลมในวงเงิน ๕๐๐ บาทขึ้นไป รวมเป็นมูลค่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท (ห้าแสนบาท) รวมพระจำนวน ๒,๐๐๐ องค์ เป็นมูลค่า ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านห้าแสนบาท)

กราบนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง
ลงชื่อ พระเสริมชัย ชยมงฺคโล
(พระเสริมชัย ชยมงฺคโล)
ผู้อำนวยการ

◀ ๑ ▲ ๒

▲ ๓ ๔ ▼

๑-๒ เมื่อวันสงกรานต์ ๑๓ เม.ย. ๓๔ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายได้จัดให้มีพิธีสรงน้ำพระพุทธรูป พระบรมสารีริกธาตุ และพระเถรานุเถระ ณ ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ เช่นเคย และในปีนี้พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ได้นำพระภิกษุ สามเณรและสาธุชนกระทำพิธีสรงน้ำพระและขอพรจากเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ หลวงพ่อวัดสระเกศ ผู้เป็นองค์ประธานสถาบันฯ และได้มีพิธีปล่อยนกให้ชีวิตเป็นทาน บูชาพระรัตนตรัยด้วย

๓-๔ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ ก.พ. ๓๔ เป็นวันมาฆะบูชา ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายได้มีสาธุชนเป็นจำนวนมากเข้าร่วมพิธีทางพระพุทธศาสนา อันมีการบริจาคทาน รักษาศีลและเจริญภาวนาตลอดทั้งได้เวียนเทียนรำลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยอีกด้วย

การอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๑ ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม ๒๕๓๔
ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

◀ ๕ ▲ ๖

▲ ๗ ๘ ▼

๕-๖ วันที่ ๕ พ.ค. ๓๔ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธปาพจนบดี วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ได้ไปเป็นประธานในพิธีเปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ รุ่นที่ ๒๑ ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

๗ พระภิกษุสามเณรผู้เข้ารับการอบรมต่างรับสมาทานธุดงควัตร ฉันภัตตาหารบิณฑบาต และฉันมื้อเดียว

๘ ผู้ปฏิบัติถึงธรรมกายแล้วจะได้รับการต่อวิชชาธรรมกายชั้นกลาง (พิจารณาสติปัฏฐาน ๔) และชั้นสูงเป็นประจำทุกเช้า-เย็น เพื่อเป็นกำลังและนำประสบการณ์ในการฝึกอบรมไปเผยแพร่ยังท้องถิ่นของท่านต่อไป

▲ ๑๐ ๙ ▶

▲ ๑๑ ๑๒ ▼

๙-๑๐ เมื่อ ๑๔ พ.ค. ๓๔ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร องค์ประธานสถาบันฯ ได้เมตตาเป็นประธานในพิธีปิดการอบรมและแจกวุฒิบัตรแก่ผู้เข้ารับการอบรม รุ่นที่ ๒๑

๑๑ ส่วนหนึ่งของพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ผู้เข้ารับการอบรมรุ่นที่ ๒๑

๑๒ ระหว่างมีการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๒๑ ผู้ปฏิบัติธรรมตลอดจนสาธุชนอื่น ๆ ได้มีโอกาสปิดทองลูกนิมิตอุโบสถของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามด้วย

▲ ๑๓

๑๓-๑๔ เมื่อวันที่ ๗-๘ พ.ค. ๓๔ ในระหว่างมีการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๒๑ ได้มีนักศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี และคณะครูอาจารย์ จำนวนประมาณ ๗๕๐ ท่าน เข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้ด้วย

๑๔

๑๕ ▼

๑๕-๑๖ ในวันที่ ๙ พ.ค. ๓๔ พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้รับอาราธนาไปแสดงธรรมบรรยายแก่นักศึกษาที่วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จำนวน ๖๐๐ กว่าคน เนื่องในการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ ปีการศึกษา ๒๕๓๔

๑๖ ▼

สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ได้สร้างพระวิปัสสนาจารย์ จัดอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ ได้รับผลดียิ่งตลอดมาเพราะมีระเบียบปฏิบัติที่เคร่งครัด ชัดเจน

ระเบียบปฏิบัตินี้ พระภิกษุและสามเณรในโครงการของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**ได้ถือปฏิบัติเป็นประจำ

สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายได้ยกเนื้อที่ส่วนหนึ่งสร้างวัด และบัดนี้มหาเถรสมาคมได้อนุมัติให้ตั้งเป็น**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** เมื่อ ๒๐ มีนาคม ศกนี้ **พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล** จึงได้ออกเป็นคำสั่งไว้เป็นหลักฐานและเพื่อใช้บังคับแก่พระภิกษุ และสามเณรในสังกัด**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** และในโครงการของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกวัน

กอง บก. เห็นว่าคำสั่งอันเป็นระเบียบปฏิบัติแก่พระภิกษุสามเณร วัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามนี้ จะเป็นประโยชน์แก่พระภิกษุสามเณรโดยทั่วไป จึงได้ขออนุญาตพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ลงพิมพ์ในนิตยสารธรรมกายนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาปฏิบัติธรรมต่อไป

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

คำสั่งที่ ๑/๒๕๓๔

เรื่อง ระเบียบปฏิบัติสำหรับพระภิกษุและสามเณรในสังกัดวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และในโครงการของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

เพื่อให้พระภิกษุและสามเณรในสังกัดวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และในโครงการของ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ได้มีความเจริญรุ่งเรืองในพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งปริยัติสัทธรรม ปฏิบัติสัทธรรม และปฏิเวธสัทธรรม และให้ได้มีความเป็นอยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข

มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย งดงามด้วยศีลาจารวัตร มีความสมัครสมานสามัคคีกัน ให้เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาปสาทะของสาธุชน เพื่อปิดประตูอบายแก่พระภิกษุและสามเณร และเพื่อความวัฒนาถาวรแห่งบวรพระพุทธศาสนา

ระเบียบปฏิบัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่พระภิกษุและสามเณรผู้อาคันตุกะ ครูผู้สอนภาคปริยัติ ครูผู้อบรม และผู้เข้ารับการอบรมภาคปฏิบัติชั่วคราว ซึ่งมิได้สังกัดวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และที่มิได้อยู่ในโครงการสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย แต่ไม่ตัดสิทธิพระภิกษุสามเณรดังกล่าวผู้มีจิตศรัทธาที่จะร่วมปฏิบัติตามระเบียบนี้ และขออนุโมทนาด้วยเป็นอย่างยิ่ง

ให้พระภิกษุและสามเณรในสังกัดวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และพระภิกษุสามเณรในโครงการของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ที่ยังมิได้ย้ายสังกัดมาอยู่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติสำหรับพระภิกษุสามเณรดังต่อไปนี้ เพิ่มเติมจากพระธรรมพระวินัยและศีลอันพึงต้องปฏิบัติอยู่โดยปกติ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ดังต่อไปนี้

๑. หนักในพระธรรมพระวินัยและศีล

ให้ประพฤติปฏิบัติหนักในพระธรรมพระวินัยและศีล ทั้งพระปริยัติสัทธรรม ปฏิบัติพระสัทธรรม และปฏิเวธสัทธรรม เพื่อกำจัดกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน ของตนเอง และเพื่ออนุเคราะห์ผู้อื่นตามสมควรแก่ภูมิธรรมภูมิปัญญา เป็นสำคัญ

๑.๑ **พระปริยัติสัทธรรม** ให้พระภิกษุและสามเณรทุกรูปตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ด้วยความอุตสาหะเต็มกำลังสติปัญญาทั้งแผนกนักธรรมและแผนกบาลี และทั้งวิชาการที่จะเป็นอุปการะโดยตรงแก่การปฏิบัติและการเผยแพร่พระสัทธรรม

พระภิกษุหรือสามเณรรูปใดแผนกนักธรรมชั้นตรี-โท-เอก และแผนกบาลี ชั้นประโยค ๑-๒ และประโยค ป.ธ.๓ ไม่ได้เลื่อนชั้นใดชั้นหนึ่งเป็นเวลา ๓ ปี โดยไม่มีเหตุอันสมควร จะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการสงฆ์ผู้ได้รับมอบอำนาจหน้าที่จากเจ้าอาวาส ว่าสมควรจะให้อยู่ในสังกัดวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามนี้หรือไม่ คณะกรรมการสงฆ์ดังกล่าวมีมติเช่นไรก็ให้ปฏิบัติตามนั้น ทั้งนี้ ให้นับรวมทั้งพระภิกษุสามเณรในโครงการของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ก่อนวันออกคำสั่งนี้ด้วย

๑.๒ **พระปฏิบัติสัทธรรม** มีการปฏิบัติต่อกันโดยธรรม และมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติในไตรสิกขา

๑.๒(ก) **ให้ปฏิบัติต่อกันโดยธรรม** คือศีลสามัญญตา ทิฏฐิสามัญญตา ด้วยพรหมวิหาร ๔

สังคหวัตถุ ๔ สาราณียธรรม ๖ อปริหานิยธรรม ๗ และด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่ลำเอียงด้วยอคติ ๔ เป็นต้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง**พระภิกษุและสามเณรต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพนับถือและแสดงสามีจิกรรมต่อกันโดยลำดับพรรษา** เว้นแต่ในขณะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้า ทำหน้าที่ผู้นำในพิธีหรือในที่ประชุมสงฆ์ หรือในขณะทำหน้าที่สั่งสอน อบรม หรือแสดงธรรม

๑.๒(ข) **ศีลสิกขา ให้หนักในศีลสังวร มีปาริสุทธิศีล ๔ ไม่ประพฤตินอกรีตนอกรอยของสมณะ อันได้แก่ อนาจาร ปาปสมาจาร และอเนสนา** เป็นต้น

ความประพฤติปฏิบัติดังต่อไปนี้ เพื่อประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาโดยส่วนรวม หรือแก่วัดหลวงพ่อสดฯ และแก่สถาบันฯ โดยอนุมัติของสงฆ์แห่งวัดหลวงพ่อสดฯ นี้ ให้กระทำได้ แต่ต้องกระทำโดยความระมัดระวังสังวร คือ การแจก ให้เปล่า หรือการแลกเปลี่ยน จำหน่ายจ่ายโอนซึ่งวัตถุสิ่งของหรือทรัพย์สินและปัจจัยต่าง ๆ อันเป็นสมบัติของสงฆ์และของวัดหลวงพ่อสดฯ นี้ แก่ผู้อื่นซึ่งมิใช่พระภิกษุและสามเณรของวัดนี้ หรือแก่ผู้มิใช่พระภิกษุสามเณรในสถาบันฯ แห่งนี้

ไม่พึงสะสมทรัพย์สินส่วนตัวได้แก่พระบูชาทุกขนาด วัตถุมงคลต่างๆ ตลอดทั้งเครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น จนเกินจำเป็น

ห้ามสะสมทรัพย์สินต่าง ๆ ได้แก่พระบูชาทุกขนาด วัตถุมงคลต่าง ๆ ตลอดทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ เป็นต้น **เพื่อการซื้อ-ขาย-แลกเปลี่ยน เพื่อเป็นผลประโยชน์ส่วนตนโดยเด็ดขาด**

ผู้ฝ่าฝืนระเบียบปฏิบัติในข้อ ๑.๒(ข) วรรคแรก และวรรคสุดท้ายนี้ นอกจากจะมีความผิดตามพระวินัยแล้ว ยังจะได้รับการตักเตือน หากไม่เชื่อฟัง จะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการสงฆ์ของวัด ว่าจะสมควรให้อยู่ในสังกัดวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามต่อไปหรือไม่ คณะกรรมการสงฆ์มีมติเช่นไรก็ให้ปฏิบัติตามนั้น

๑.๒(ค) **จิตสิกขา ให้หนักในนาถกรณธรรม ๑๐ ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนือง ๆ ๑๐ ในอภิณหปัจจเวกขณ์ ๕ และให้หนักในสัมมัปปธาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ และสัมมาสมาธิ ๔**

๑.๒(ง) **ปัญญาสิกขา ให้หนักในอิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ และในมรรคมีองค์ ๘ พร้อมทั้งให้พิจารณา บากบั่น หมั่นบำเพ็ญและเจริญบุญบารมีทั้ง ๑๐ ทัศ เป็นสำคัญ ให้ใฝ่ใจ สนใจ ต่อการปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำได้ถ่ายทอดให้ไว้**

๑.๓ **ปฏิเวธสัทธรรม มุ่งโดยตรงต่อความรู้แจ้งแทงตลอดในพระไตรลักษณ์และพระอริยสัจจ์**

๔ เพื่อกำจัดกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เพื่อลดมานะละทิฏฐิในตน เพื่อสร้างพระในใจตน และเพื่ออนุเคราะห์และสร้างพระในใจผู้อื่น ตามระดับภูมิธรรมและกำลังสติปัญญาของตน เป็นสำคัญ

๒. ระเบียบปฏิบัติพิเศษเพิ่มเติม

ให้พระภิกษุและสามเณรในสังกัดวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และพระภิกษุสามเณรในโครงการของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ที่ยังมิได้ย้ายสังกัดมาอยู่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติพิเศษเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

๒(ก) เมื่อประชุมก็ให้พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และให้พร้อมเพรียงกันช่วยเหลือกิจกรรมของวัดหลวงพ่อสดฯ และสถาบันฯ ด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังสติปัญญาและความสามารถ ไม่ทอดทิ้งหรือวางธุระเสีย

ห้ามขาดประชุมโดยไม่มีเหตุจำเป็น หรือเหตุอันสมควร

๒(ข) ให้ช่วยกันดูแลรักษาทรัพย์สินของวัดหลวงพ่อสดฯ และสถาบันฯ เสมือนหนึ่งวิญญูชนจะพึงรักษาทรัพย์สินของตนเอง

ห้ามดัดแปลง ต่อเติม ทำลาย หรือรื้อถอน เสนาสนะ อาคาร และเครื่องใช้ประจำเสนาสนะและอาคารนั้น โดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาส

๒(ค) ปัจจัยเอกลาภใดอันเกิดแก่สงฆ์และ/หรือแก่พระภิกษุและสามเณรของวัดหลวงพ่อสดฯ และของสถาบันฯ แห่งนี้ ที่ทายกทายิกามิได้มีเจตนาถวายให้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉพาะเจาะจง แก่พระภิกษุหรือสามเณรรูปใด ให้พระภิกษุหรือสามเณรผู้ได้รับปัจจัยเอกลาภนั้น ส่งปัจจัยเอกลาภนั้นเข้าเป็นสมบัติส่วนกลางของสงฆ์วัดนี้ ในทันทีที่สามารถกระทำได้ เพื่อไว้บริโภคใช้สอยร่วมกัน เช่นปัจจัยที่ได้รับจากการถวายสังฆทานทั้งจากภายในและภายนอกวัด ปัจจัยที่ได้รับถวายเนื่องแต่การรับนิมนต์หรืออาราธนาให้ประกอบศาสนกิจ มีการแสดงพระธรรมเทศนา บรรยายธรรม สอน ภาวนาธรรม ทั้งในและนอกวัด เว้นแต่ค่ายานพาหนะและค่าภัตตาหารที่ทางวัดมิได้ทดรองจ่ายให้

ปัจจัยและ/หรือทรัพย์สินส่วนตนอันมีอยู่ก่อนมาเข้าสังกัดวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม หรือสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ที่ยังไม่ได้ย้ายสังกัดอย่างเป็นทางการ รวมทั้งผลประโยชน์ หรือสิทธิ์ในทรัพย์สินอันได้มาเนื่องแต่มีความผูกพัน ในผลประโยชน์ หรือในสิทธิ์ในทรัพย์สิน ตั้งแต่เมื่อก่อนมาเข้าสังกัดดังกล่าวข้างต้น แม้ผลประโยชน์หรือทรัพย์สินเหล่านั้นจะเกิดขึ้นภายหลังก็ตาม ตัวอย่างเช่น ทรัพย์สินจากกองมรดก เงินบำเหน็จ/บำนาญ เงินปันผล ดอกเบี้ยเงินฝาก เป็นต้น ไม่อยู่ในบังคับแห่งระเบียบปฏิบัติข้อนี้

ปัจจัยเอกลาภ อันรวมเข้าเป็นสมบัติส่วนกลางของสงฆ์เหล่านี้ ให้พระภิกษุสามเณรสังกัดวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และในโครงการของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย เบิกใช้ได้ตามความจำเป็นและตามระเบียบว่าด้วยการเงินและทรัพย์สินของวัดฯ

๒(ง) ห้ามภิกษุหรือสามเณรรูปใดมีเครื่องรับโทรทัศน์และตู้เย็น ไว้ใช้เป็นการส่วนตัว

เว้นแต่จะมีเครื่องรับโทรทัศน์ไว้ดูเฉพาะข่าวและสารคดีที่น่ารู้ มีรายการธรรม เป็นต้น และตู้เย็นไว้ใช้เป็นส่วนรวมร่วมกันตามจุดศูนย์รวมพระภิกษุและสามเณรต่าง ๆ ตามแต่หมู่พระภิกษุสงฆ์ผู้บริหารของวัดจะมีมติเห็นสมควร

๒(จ) ไม่พึงเป็นผู้ชอบท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในที่อโคจร โดยไม่มีเหตุอันสมควร หากจำเป็นจะต้องไปประกอบศาสนกิจในที่เช่นนั้น ก็ให้ประพฤติปฏิบัติด้วยความสังวรระวังเป็นพิเศษ

๒(ฉ) ห้ามสะพายกล้องถ่ายรูป และทำการถ่ายรูปเองในที่สาธารณะ

๒(ช) ห้ามมีและห้ามสูบบุหรี่ ห้ามมีและเสพสิ่งเสพติดมึนเมาให้โทษ อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทในทุกที่

๒(ซ) ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด

๒(ฌ) ห้ามออกหรือใบ้หวย ห้ามพยากรณ์ในผลการปฏิบัติธรรมและพูดอวดอุตตริมนุษยธรรมแม้มีในตน เว้นแต่จะเป็นการให้การศึกษาวิชาความรู้ระหว่างครูกับศิษย์ และระหว่างเพื่อนสหธรรมิก โดยเจตนาบริสุทธิ์ มิได้เป็นไปเพื่อมุ่งหวังลาภสักการะส่วนตน

๒(ญ) ห้ามเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับสตรี โดยการพูดจาต่อสตรีโดยตรง หรือโดยทางโทรศัพท์ การติดต่อกันโดยทางจดหมาย หรือสื่ออย่างอื่น เช่น ส่ง ส.ค.ส. หรือให้รูปภาพแก่สตรียินดีรับและมีรูปภาพของสตรีหรือ ส.ค.ส. ที่สตรีส่งให้ไว้ด้วยความสัมพันธ์ฉันชู้สาว หรือคนรัก หรือโดยการบันทึกเทปส่งสื่อสารให้กันและกัน ฯลฯ เป็นต้น

๒(ฎ) ห้ามแสวงหา โดยการซื้อขาย แลกเปลี่ยน โดยการเช่าหรือยืม หรือแม้โดยการให้เปล่าเพื่ออ่าน-ดู-ฟัง-หรือสัมผัส ซึ่งเรื่องราว รูปภาพ หรือรูปเหมือน และเสียงที่เป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์และการศึกษาเล่าเรียน ได้แก่ เทปคัสเซทหรือวีดีโอเทปเพลง-ดนตรี-ภาพยนตร์ และการละเล่นต่าง ๆ อันลามกหรือไร้สาระ รูปภาพโป๊เปลือย หรือหนังสือภาพการ์ตูนแสดงเรื่องต่าง ๆ อันลามกหรือไร้สาระ หนังสือเรื่องลามกหรือนวนิยายอันกระตุ้นกามารมณ์ หรือชักนำให้เกิดราคะ โทสะ โมหะ ฯลฯ เป็นต้น

๒(ฏ) ห้ามก่อการวิวาท ชกต่อย และยุแยกให้แตกสามัคคีในหมู่พระภิกษุและสามเณรโดยเด็ดขาด

๒(ฐ) ห้ามเรียนไสยศาสตร์ ห้ามทำ ห้ามแสวงหา ห้ามมี ห้ามพกติดตัว และห้ามใช้วัตถุอัปมงคลต่าง ๆ เช่น ปลัดขิก กุมารทอง วัตถุคุณไสย-เสน่ห์ยาแฝด-ยาสั่ง และอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ

ผู้ฝ่าฝืนระเบียบปฏิบัติข้อใด ๆ ในข้อ ๒(ก) ถึงข้อ ๒(ฐ) จะได้รับการตักเตือน หากไม่เชื่อฟังจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการสงฆ์ของวัดฯ ว่าสมควรจะให้อยู่ในสังกัดวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามนี้หรือไม่ หากคณะกรรมการสงฆ์ของวัดฯ มีมติเช่นไร ก็ให้ปฏิบัติตามนั้น

ลงชื่อ พระเสริมชัย ชยมงฺคโล

(พระเสริมชัย ชยมงฺคโล)
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ผู้อำนวยการ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
วันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๔

หลักการแผ่เมตตา

ธรรมบรรยายโดย
พระราชปริยัติกวี
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๓๓

พระคุณเจ้าทุกรูป และขอเจริญพรท่านผู้สนใจในธรรมปฏิบัติทุกท่าน ที่เป็นอุบาสกและอุบาสิกา วาระนี้ก็เป็นวันที่สองที่ได้มาทำหน้าที่กล่าวธรรมบรรยายในภาคปริยัติ เพื่อเป็นการเกื้อกูลแก่ภาคปฏิบัติ ซึ่งในวันที่ ๓ ได้มากล่าวธรรมบรรยายเกี่ยวกับเรื่องสันติภาพ ซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ได้ตรัสประทานไว้นานแล้ว และหลักอันนั้นก็ยังใช้ได้ดีอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้ เป็นทั้งนิคคหะและปัคคัยหะ คือเป็นหลักของการข่มคนที่ประพฤติปฏิบัติออกนอกลู่นอกทาง และเป็นหลักที่ยกย่องสรรเสริญบุคคลผู้ประพฤติอยู่ในหลักการนั้น ถ้าเราทำได้ตามนั้น ก็เป็นการสร้างความสงบทั้งภายนอกและเป็นความสงบทั้งภายในได้

สำหรับในวันนี้ จะได้พูดถึงเรื่อง **หลักของการแผ่เมตตา** หลักของการแผ่เมตตานั้น ท่านบอกว่าต้องเอาตัวเองเป็นสักขีพยาน คือทำตนเองให้เป็นสักขีพยาน ว่าเรามีความรักตน มากน้อยแค่ไหนเป็นประการใด แล้วเราจึงจะรู้ถึงบุคคลอื่นว่า เขามีความรักตนเช่นเดียวกันกับเรา ฉะนั้นหลักของการแผ่เมตตา ต้องแผ่จากตนไปหาคนอื่น ไม่ใช่แผ่จากคนอื่นมาหาเรา มองตามหลักแล้วเป็นลักษณะการแผ่เมตตาจากข้างนอกมาหาข้างใน คือเราจะพูดดี ทำดีหรือคิดดี กับใครก็ตาม เรามองกันดูเผิน ๆ ก็เหมือนยังกับว่า เรารักเอ็นดูสงสารเขาเหล่านั้น แต่ความจริงแล้วเป็นการรักเอ็นดูตัวเราเองมากกว่า นี่หลักของการแผ่เมตตา เพราะฉะนั้นหลักของการแผ่เมตตานี้

จึงต้องทำตนเองให้เป็นต้น เป็นพยาน แล้วเราจึงจะรู้ ลักษณะของคนอื่นได้ ถ้าเราทำได้เราก็จะมีความสุขในปัจจุบัน และทั้งความสุขในอนาคต เป็นทั้งสุขที่เกิดจากโลกียะ เป็นทั้งสุขที่เกิดจากโลกุตตระด้วย

เรื่องของเมตตานี้เป็นอารมณ์ของกัมมัฏฐานส่วนหนึ่งในบรรดาอารมณ์ของกัมมัฏฐาน ๔๐ อย่าง ซึ่งอยู่ในอัปปมัญญา ในหลักธรรมะ สอนหลักนี้ว่าเป็นพรหมวิหารธรรม แต่ในหลักของกัมมัฏฐานเมตตานี้เป็นอารมณ์ของกัมมัฏฐาน คือธรรมะในพรหมวิหารธรรมนั้น เรามองดูเหมือนยังกับว่าบุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมะตัวนี้ รักคนอื่น สงสารคนอื่น เอ็นดูคนอื่น แต่ความจริงแล้ว หลักของกัมมัฏฐานนั้นคือรักตนและสงสารตน พระพุทธเจ้าจึงได้สอนไว้เป็นอารมณ์ของกัมมัฏฐานอย่างหนึ่ง คือทำให้เป็นคนใจเยือกเย็นลง อันนี้เคยพูดไว้ในหลายครั้งในสถาบันนี้ เกี่ยวกับเรื่องความประพฤติของคนเราซึ่งมีความประพฤติหนักไปอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีความประพฤติคละเคล้าผสมกันไปความว่าความประพฤตินั้น ตามหลักก็คือ **จริยะ** หรือ**จริต**นั่นเอง (ที่เขาเรียกกันว่าดัดจริต ความจริงไม่ใช่เป็นคำหยาบอะไร บางคนที่เขาเรียกกันว่าดัดจริต คือเสแสร้งแกล้งทำ คล้าย ๆ กับว่าปกติเขาไม่ได้ทำอย่างนี้ แต่อยู่ในที่ชุมชนแล้วเขาดัดจริต คือทำตรงกันข้ามกับพฤติกรรมที่เขาเคยกระทำมา นี่เขาเรียกกันว่าจริต) ที่เรียกได้ว่ามีปกติประพฤติหนักไปในทางใดทางหนึ่ง

คนเรานั้น มีความประพฤติหนักไปในทางใดทางหนึ่ง ท่านบอกว่ามีอยู่ ๖ ทาง ทางที่ ๑ คือ

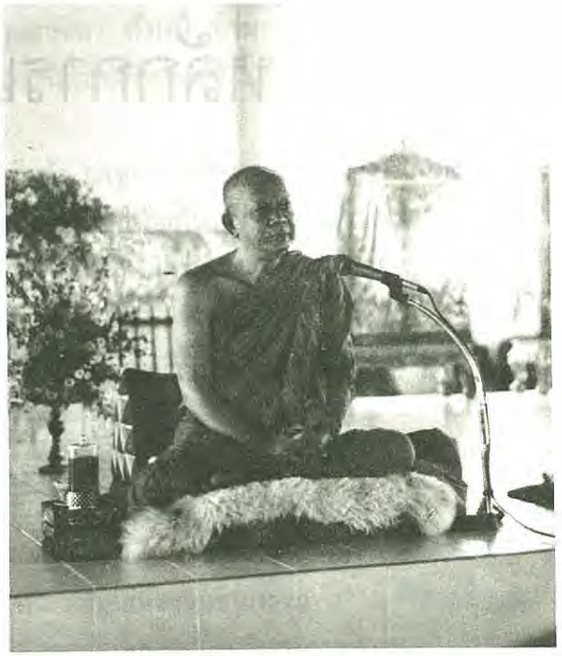

หนักไปในทางเรื่องรักสวยรักงาม ที่เรียกว่า **"ราคจริต"** บางคนหนักไปเรื่องของคนเจ้าอารมณ์ คือกระทบกระทั่งอะไรไม่ได้ มักเป็นคนที่หุนหันพลันแล่นฉุนเฉียวง่าย เขาเรียกกันว่าคน **"โทสจริต"** บางคนลมเพลมพัด ดีหรือไม่ดีไม่รู้ ชั่วหรือไม่ชั่วไม่รู้ อย่างนี้เขาเรียกกันว่า **"โมหจริต"** บางคนนั้นก็พล่าน คิดฟุ้งซ่าน หาที่สงบไม่ได้ อย่างนี้เรียกว่า **"วิตกจริต"** บางคนนั้น ถ้าใจดีหรือชอบใจ ก็เคลิบเคลิ้มหลงใหลเชื่ออย่างลืมหูลืมตาไม่ขึ้น ที่เรียกว่าขาดเหตุและขาดผล คนพวกนี้ก็พวก **"ศรัทธาจริต"** คือเป็นคนจำพวก **"จลศรัทธา"** ไม่ค่อยมั่นคงนัก โอนเอนง่อนแง่นคลอนแคลน ที่เรียกว่าลมพัดแล้วใบไม้ปลิวพัดมาทางไหนมันก็ปลิวไปทางนั้น เรียกว่าไม่อยู่ยงคงกระพัน พวกศรัทธาจริต บางคนก็มักจะอวดอ้างความรู้ของตนเอง ตีเสมอทัดเทียม หรือดูถูก พวกนี้พวก **"พุทธิจริต"** คือมามีความประพฤติมักเป็นคนโอ้อวด คือเอาจริงเข้าแล้วไม่ได้ดังที่พูดไว้ ฉะนั้นในบรรดาคนที่มีปกติประพฤติหนักไปในทางใดทางหนึ่ง หรือทุกคนบางคนอาจจะมี ๒ จริต ๓ จริต ๔ จริต หรือมีทั้งหมดเลย ๖ จริต ก็ได้ เราต้องสังเกตตัวเราเองว่า เรามีความประพฤติหนักไปในทางไหน

เขามีธรรมะเป็นเครื่องปราบ สมมุติว่าคนที่หนักไปในเรื่องรักสวยรักงาม ต้องมีอสุภกัมมัฏฐาน ๑๐ อสุภกัมมัฏฐานก็คือ พิจารณาความเป็นของไม่สวยไม่งาม เราเท่านั้นเป็นผู้รู้ใจของเราเองมันหนักไปทางไหน ส่วนคนโทสจริตนั้น ต้องใช้อัปปมัญญาคือหลักของการแผ่เมตตา เพราะทุกคนอยู่ในฐานะที่ย่อมมีอารมณ์ด้วยกันทั้งนั้น อารมณ์ที่เกิดขึ้นนี้เกิดขึ้นเพราะปรารภตนบ้าง เกิดขึ้นเพราะปรารภชาติตระกูลบ้าง เกิดขึ้นเพราะปรารภยศถาบรรดาศักดิ์บ้าง ใครกระทำอะไรไม่ถูกต้อง มักจะเอาสิ่งเหล่านี้ไปวัดไปเทียบเคียง แล้วใจก็เดือดร้อน เมื่อใจเดือดร้อนแล้วโทสะก็เข้าครอบงำ แทนที่เราจะเห็นธรรมก็ไม่เห็น เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงต้องสอน ให้คนที่หนักไปเรื่องโทสจริตนี้ต้องเจริญเมตตา ท่านบอกว่า **เมตฺตาย ภิกฺขเว เจโตวิมุตฺติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย**

การเจริญเมตตานั้นต้องค่อย ๆ ฝึก ฝึกทีเดียวไม่ได้ ต้องให้ค่อยเป็นค่อยไป การจะฝึกนั้นก็ให้ดูตัวเราเองเป็นที่ตั้ง พระพุทธเจ้าเคยสอนพระให้เจริญเมตตา พระที่ไม่เจริญเมตตานั้นย่อมถูกอารมณ์อันร้ายทำให้เกิดความฟุ้งซ่านขึ้นในใจ หรือในการสมาทานก่อนที่จะปฏิบัติธรรม หลวงพ่อท่านสอนให้เราอ้างถึงหลักบารมีทั้ง ๑๐ ทัศ ในการอ้างหลักบารมีทั้ง ๑๐ ทัศนั้นก็มีเมตตาบารมีอยู่ด้วย ก็หมายถึงว่าให้เราอ้างถึงเมตตาบารมี ที่เราเคยสั่งสมมาแต่อดีตและปัจจุบัน ก่อนที่เราจะลงมือปฏิบัติมีการขอขมาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อ้างเอาคุณครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ มารดา บิดา อ้างเอาบารมีทั้ง ๑๐ ทัศ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี ฉะนั้น เมตตาบารมีนี้ก็เป็นบารมีอีกข้อหนึ่ง ซึ่งหลวงพ่อได้เอามาให้เรากล่าวอาราธนา เมตตาบารมีนี้ได้ช่วยประคับประคองใจของเราให้หลุดพ้นจากบ่วงของกิเลส หรือเราจะดูตัวอย่างที่พระพุทธเจ้าในภาคของปริยัติ ต่อสู้กับมารคืนยันรุ่ง ปฐมยามมัชฌิมยาม และปัจฉิมยาม ยามต้น ยามกลางยามสุดท้าย ก็ต้องนึกถึงบารมี และบารมีอันนี้ก็เป็นเมตตาบารมีอยู่ด้วย จึงมาช่วยให้พระองค์นั้นหลุดพ้นจากบ่วงของมารได้ และพ้นจากอำนาจของมารได้ ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของมารทั้งหลายและพระองค์ก็ได้ตรัสรู้ พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ

นี้หลักของการแผ่เมตตานี้ เราจะต้องสร้างในโพธิปักขิยธรรม ข้อ ๑ ให้เกิดขึ้น ในโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการนั้น มี**สัทธาพละ**อยู่ข้อหนึ่ง คือ**ต้องสร้าง**

ศรัทธาความเชื่อนี้ให้มีกำลัง หรือสร้างกำลังคือศรัทธานี้ให้เกิดขึ้นในใจของเรา เราคิดว่าการปฏิบัติธรรมนี้ต้องได้มรรคได้ผล ขอให้ปักใจเชื่อลงไปอย่างนี้ แต่ว่าเมื่อเรายังไม่ประสบผล เราจะถอยหลังเสีย ถ้าถอยหลังเสียแล้ว เขาเรียกกันว่า เอาไม่จริงหรือปฏิบัติไม่จริง คนที่จะถอยหลังนั้น ลืมพิจารณาไปว่าอันบารมีของคนเรานั้นมันไม่เท่ากัน บางคนมีมาก บางคนมีน้อย คนมีน้อยจะให้เท่ากับคนมีมาก คนที่เขาสั่งสมความดีเรื่องนี้มาก่อนเขาก็มีมาก สั่งสมความดีส่วนอดีต ปัจจุบัน เขามีมาก แต่เราเพิ่งเริ่มมาสั่งสมในปัจจุบันจะเอาให้เหมือนกับคนที่เขาเห็นธรรมะหรือได้ดวงสมาธิ เมื่อเราจะเอาไปเทียบเคียงกับเขาก็ทำให้ใจของเราวุ่นวาย เราจะต้องมีสัทธาพละสร้างกำลังคือความเชื่อนี้ให้เกิดขึ้นกับตน ว่าลงมือปฏิบัติไปเถิดจะได้ผลสักวันหนึ่ง ถ้าเราไม่ลงมือปฏิบัติมันจะได้อะไร? ไม่ได้! ฉะนั้นต้องสร้างสัทธาพละความเป็นใหญ่ในเรื่องของความเชื่อนี้ให้เกิดขึ้นกับใจ ถึงเราจะไม่ได้ดวงแต่เราก็ปลูกศรัทธา ว่าการทำอย่างนี้เป็นความดี ที่เขาเรียกว่า **กัมมสัทธา วิปากสัทธา ตถาคตโพธิสัทธา** และ**กัมมสกตาสัทธา ทั้ง ๔ อย่าง เราปลูกให้เกิดขึ้นในใจของเรา เชื่อกรรม ผลแห่งกรรม เชื่อว่าธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสนี้ถูกต้องแล้ว เชื่อว่าการกระทำของเราเองนี้เป็นผลแก่ตัวเราเอง** ต้องเชื่ออย่างนี้ เราจะได้ดวงหรือไม่ได้ดวง เห็นธรรมหรือไม่เห็นธรรม ลงมือทำเรื่อยไป อย่าไปถอยหลัง ถ้าไปถอยหลังก็กลายเป็นว่าเราไม่ได้สร้างอินทรีย์หรือว่าโพธิปักขิยธรรม องค์เป็นเครื่องตรัสรู้ คือตัวศรัทธานี้ไม่มีกำลัง ฉะนั้นเราจะต้องอาศัยกำลังคือศรัทธานี้ สร้างกำลังให้มาก ต่อสู้ ถ้าเราไม่ต่อสู้เราก็แพ้มาร นี่เบื้องต้น**ในเรื่องของการที่เราจะเจริญเมตตา เราต้องปลูกศรัทธาเสียก่อน**

ที่ว่าการแผ่เมตตานั้น แผ่ตั้งแต่ตัวเราออกไปหาข้างนอก คือทำตนให้เป็นประจักษ์ เป็นสักขีพยานในหลักของการแผ่เมตตานั้น พระพุทธเจ้าได้สอนให้พระผู้ปรารภความเพียร พระที่จะไปทำความเพียรนั้น ก็เหมือนอย่างท่านและญาติโยมทั้งหลาย ไปหาที่อันสงัด ไปกันเป็นกลุ่ม ๆ จำนวน ๕๐๐ แต่ก่อนที่จะไปนั้นก็เล่าเรียนกัมมัฏฐานจากสำนักของพระพุทธเจ้าไปเสร็จเรียบร้อย เมื่อเล่าเรียนกัมมัฏฐานตั้งแต่ต้นจนกระทั่งบรรลุความเป็นพระอรหันต์ได้แล้วจนเกิดความช่ำชองในแนวทางปริยัติ ก็ถือกลดออกปฏิบัติ ที่เรียกกันว่าเดินธุดงค์ ออกรุกขมูลิกังคะ คือการถือการอยู่โคนไม้เป็นวัตร การถือการอยู่โคนไม้เป็นวัตรนี้ ก็เรียกว่าเป็นองค์เครื่องกำจัดกิเลสอย่างหนึ่ง และท่านทั้งหลายก็ได้มาอยู่ในบริเวณ

สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายนี้ ก็หาที่อันสงัดไกลจากความฟุ้งซ่าน จากบุคคลสัญจรไปมา แต่ว่าอยู่ในกลุ่มเดียวกัน การอยู่ในกลุ่มเดียวกันนั้น พระที่ท่านตั้งใจปฏิบัติจริง ๆ พอไปถึงแล้วท่านก็ประชุมกันว่าเวลาเท่านั้นเป็นเวลาที่ออกบิณฑบาต เวลาเท่านั้นเป็นเวลาที่ฉันอาหารพร้อมกัน เวลาเท่านั้นต้องแยกย้ายไปสู่สถานที่ของตน แล้วปฏิบัติธรรมะ เมื่อมีเหตุการณ์อันใด จะมีเจ้าหน้าที่ตีสัญญาณบอกเอาไว้ว่าถึงกำหนดเวลาที่ประชุมกัน เพราะมีเรื่องอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ถ้าไม่มีเรื่องก็อย่าได้คลุกคลีเป็นกายสังสัคคะ การคลุกคลีด้วยหมู่ด้วยคณะมันเป็นเหตุสร้างความวุ่นวายให้เกิดขึ้นในใจ คือเกิดความพล่านขึ้นในใจ ได้ฟังคนโน้นบ้าง เห็นคนนี้บ้าง เห็นการกระทำของคนนี้บ้าง ฟังเสียงคนอื่นบ้าง ถ้าเราฟังแล้วยึดเป็นอารมณ์ เห็นแล้วยึดเป็นอารมณ์ มันก็เข้าไปรบกวนใจของเรา ฉะนั้นถ้าไม่ฟังไม่เห็นซะเลย เราก็ตัดอารมณ์ส่วนนี้ไปได้ นี้พระท่านทำกติกากันนะ ในสมัยพุทธกาล ไม่ใช่มีในปัจจุบันนี้ เรียกว่าออกมาปฏิบัติธรรมะแล้วเราก็จะต้องปฏิบัติธรรมะจริง ๆ ท่านก็ตั้งกฎกติกาว่า ถ้าไม่เกิดความเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่มีโรคเข้ามาเบียดเบียนอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ต้องลงมือปฏิบัติธรรมะ อย่าได้ไปกันในที่แห่งเดียว ๒ องค์ ๒ รูป ท่านตั้งกฎเอาไว้ ทำไมท่านจึงบอกว่าอย่าไปในที่แห่งเดียวกัน ๒ รูป ก็เพื่อต้องการให้เกิดความสงัด ก็เพื่อต้องการจะให้มีเวลาได้บำเพ็ญสมณธรรมได้มาก คือเจริญสมาธิได้มาก ถ้าไปในที่แห่งเดียวกัน ๒ รูป ก็อาจจะเกิดความเจรจาปราศรัยกันขึ้น บางทีก็เป็นสัมผัปปลาปะ คือวาจาเพ้อเจ้อ

เรื่องการเดินธุดงค์ ผมเองก็เคยสัมผัสกับท่านผู้รู้ผู้ปฏิบัติมาแล้ว ในสมัยก่อนโน้นถ้าขึ้นธุดงควัตรแล้ว แต่นี่ท่านไม่ได้ขึ้นธุดงค์ แต่ท่านมาปฏิบัติเหมือนอย่างกับว่าออกเดินธุดงค์ **ถ้าขึ้นธุดงค์แล้ว การขึ้นธุดงค์นั้นสละหมด สละทั้งชีวิตเพื่อรักษาธรรมะ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสเอาไว้ว่า เสียทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ เสียอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต เสียทั้งทรัพย์ทั้งอวัยวะและชีวิต เพื่อรักษาธรรมะ** ฉะนั้นพระที่ออกปฏิบัติธรรม เมื่อเล่าเรียนกัมมัฏฐานจากสำนักของพระพุทธเจ้าแล้ว ต้องยึดหลักอันนี้ ไม่เสียดายทรัพย์ ไม่เสียดายอวัยวะ ไม่เสียดายชีวิต แต่เสียดายธรรมะ เพราะ **"เกิดมาแล้ว เมื่อพบแก้วแล้วไม่กำ จะเกิดมาทำอะไร"** หลวงพ่อกล่าวเอาไว้นี่ก็เหมือนกัน พระพุทธเจ้าท่านสอนเอาไว้ แล้วพระในสมัยนั้นก็ยึดหลักอันนี้ เมื่อสมควรเสียทรัพย์เสีย เพื่อรักษาอวัยวะไว้ เมื่อสมควรเสียอวัยวะ เสียเพื่อรักษาชีวิตไว้ เมื่อสมควรเสียชีวิต เสียไป เพื่อรักษาธรรมะ พระพุทธเจ้าตรัสเอาไว้ว่า แม้กระทั่งชีวิตจะแตกทำลาย อย่าให้เสียสัตย์ เสียธรรมะนั่นเอง ฉะนั้น พระในครั้งพุทธกาล ที่จะยกมาเล่านี้ก็ถือหลักอันนี้ เสียทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ เสียอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต เสียทั้งทรัพย์ อวัยวะ และชีวิต เพื่อรักษาธรรมะ เพราะว่าธรรมะที่เราได้ปฏิบัติกันอยู่นี้ เป็นของเลิศ ของประเสริฐ ของดี ของแท้ ถ้าหากว่าเรายังมัวเสียดายทรัพย์ เสียดายอวัยวะ

เสียดายชีวิต เราก็ไม่ได้ธรรมะ ฉะนั้นพระที่ขึ้นธุดงค์ท่านต้องตัดแล้ว สละแล้วซึ่งชีวิต ไม่อาลัยในชีวิต เมื่อออกปฏิบัติธรรมะแล้วก็ต้องตั้งใจปฏิบัติจริง ๆ ไม่ไปกันในที่แห่งเดียว ๒ รูป เพื่อตัดกายสังสัคคะ ความคลุกคลีด้วยกาย เพราะจะเป็นเหตุสร้างความกระเสือกกระสน วุ่นวายขึ้นในใจ เพราะใจของเรานี้มันไหวง่าย คือไหวไปตามอารมณ์ที่เห็นบ้าง อารมณ์ที่ได้ยินบ้าง ที่เรียกว่า รูปารมณ์ สัทธารมณ์ เพราะฉะนั้นท่านจึงตัดสิ่งเหล่านี้ออกไปเสีย เมื่อท่านแยกกันออกไปแล้ว ท่านก็ไปอยู่ในกลดของท่าน ปฏิบัติสรีรกิจเสร็จเรียบร้อย ก็ทำหน้าที่บำเพ็ญสมาทานธรรมต่อไป แต่ว่าพระในครั้งนั้น คงจะเป็นต้นเหตุให้มองเห็นในแง่ดีและแง่ไม่ดี แง่ไม่ดีนั้นก็มีอยู่ปะปนกัน แง่ที่ดีก็มี

ท่านกล่าวเล่าเรื่องเอาไว้ว่า เมื่อเข้าไปอยู่ในชายป่าแล้ว ใกล้กับหมู่บ้าน พอสัญจรไปบิณฑบาตภิกษาจารได้ ท่านก็แสดงเป็นลักษณะของบุคคลาธิษฐาน คือยกบุคคลขึ้นมาประกอบเรื่อง เมื่อไปอยู่แล้วได้วันสองวัน ก็ไม่เป็นไร นานเข้าเกิดความไม่ดีขึ้น พระได้เห็นอารมณ์อันน่าสะพึงกลัวต่าง ๆ **ที่คนปัจจุบันนี้มักจะกล่าวว่า นั่งธรรมะแล้วจะทำให้คนกลายเป็นคนบ้า ความจริงไม่ใช่ คนมันจะบ้าอยู่แล้ว ธรรมะไม่ได้ทำให้คนบ้า แต่ว่าไม่รู้จักรักษาอารมณ์ ไม่รู้จักปฏิบัติ ปฏิบัติผิดก็ทำให้จิตวิปริตได้** เพราะฉะนั้นก็ในครั้งนั้น ก็คงจะมีพระจำพวกนี้ปฏิบัติธรรมะไม่ถูกต้อง พระธุดงค์ที่เดินธุดงค์ในสมัยก่อนนั้น ถ้ามีสัมผัปปลาปะ พูดโดยขาดสติสัมปชัญญะ พลั้งเผลอวาจาล่วงละเมิดสิกขาบทวินัย บางทีปักกลดมดไม่รู้มาจากไหน มดดำ มดแดง เต็มกลดหมดอยู่ไม่ได้ ต้องแสดงอาบัติ บางทีก็มีสัตว์ร้าย มาก่อกวนให้เกิดความสะดุ้ง ความหวาดกลัว ความหวาดเสียว นี่เพราะมีสัมผัปปลาปะ คือพูดกล่าววาจาเลอะเลือน กล่าววาจาที่ไม่อิงอาศัยหลักธรรมะ คือเล่าเรื่องอะไร ๆ ต่าง ๆ ไปเห็นสีเขียว สีแดง สีดำ สีต่าง ๆ เป็นวิสภาคารมณ์ คืออารมณ์ที่เป็นวิสภาคเสียดแทงกันกับใจ อยู่ไม่ได้ ต้องกลับไปเฝ้าพระพุทธเจ้าว่าอยู่ไม่ได้ อยู่ในสถานที่อันนั้นไม่ได้ พระพุทธเจ้าทรงทราบพฤติกรรมของพระเหล่านั้นหมดแล้วว่า ที่อยู่ไม่ได้เพราะว่า มีความประพฤติไม่ดี พระพุทธเจ้าก็บอกว่าให้เรียนวิธี เรียนและประพฤติปฏิบัติไปตามนี้ พระองค์ก็สอน มอบอาวุธให้พระทั้ง ๕๐๐ รูปนั้นเอาไป ก็เขียนเป็นตำรับตำราไว้ ท่านทุกรูปก็คงจะสวดกันเป็นประจำ คือ **กรณียเมตตสูตร**นั่นเอง

กรณียเมตตสูตรนี้ พระพุทธเจ้าสอนว่าเป็นอาวุธชนิดหนึ่ง หลักเมตตามหานิยม คนที่เกลียดก็กลับมารัก คนที่หน่ายแหนงก็กลับเข้ามาหา คนที่ไม่เคยรู้จักก็ย่อมรู้จัก อันเกียรติศัพท์ชื่อเสียงก็พลอยกระฉ่อนไปด้วย หลักของการแผ่เมตตานั้นต้องทำที่ตัวเรา ที่ท่านกล่าวเอาไว้ว่า **กรณียมตฺถกุสเลน ยนฺตํ สนฺตํ ปทํ อภิสเมจฺจ สกฺโก** ว่า**อันบุคคลผู้ฉลาดในประโยชน์ พึงทำสิกขาทั้ง ๓ ให้เต็ม** เมื่อต้องการความสงบ พึงทำการศึกษาใน สิกขา ๓ ให้เต็ม ไตรสิกขานั้นคืออะไร ท่านทั้งหลายก็คงรู้ **คือศีลสิกขา สมาธิสิกขา และปัญญาสิกขา ต้องศึกษาในเรื่องของศีล สมาธิและปัญญา**

ศีลนั้นเราจะต้องศึกษา ศึกษาอย่างไร? ท่านเขียนมาแล้วว่า กฎต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ อาจจะว่าได้ ท่องปาฏิโมกข์ได้ นี่เขาเรียกว่าเรียนภาคทฤษฎี แต่ว่าภาคปฏิบัตินั้น ท่านจะต้องศึกษาด้วยตัวเอง ตรวจตราว่าศีลของเราบริสุทธิ์หรือเปล่า นี่เรียกว่าศึกษาให้ถ่องแท้ลงไป ต้องสำรวจตรวจตราว่าวันหนึ่งกับคืนหนึ่งนี้ เราทำเราพูดอะไรที่เป็นเหตุให้ศีลวิบัติบ้าง ศีลด่างพร้อยบ้าง เราต้องศึกษา นี้ศึกษาในเรื่องศีล เพราะฉะนั้นที่เราจะแสดงอาบัติกันบางทีก็แสดงกันลอย ๆ ต้องค้นคว้าหาสมุฏฐานให้พบ ว่าเราล่วงละเมิดสิกขาข้อนี้ด้วยเจตนาตั้งใจจะกล่าวคำเท็จ คำหยาบ คำเพ้อเจ้อ หรือกระทำกริยาอาการบีบมด บีบปลวก อะไรจำพวกนี้ ศึกษาดูตรวจตรานั่นเอง คือตรวจตราความประพฤติของเรานั่นเอง ถ้าศีลของเราบริสุทธิ์แล้ว แม้แต่อสรพิษก็ทำร้ายไม่ได้ ผมรู้จักหลวงพ่อองค์หนึ่ง ซึ่งท่านเป็นอุปัชฌาย์ตอนบวชเณรผม ท่านมีพระราชทินนามว่าพระครูอุภัยภาดารักษ์ ก็แปลว่าผู้รักษาสองพี่น้องนั่นเอง คือเจ้าคณะอำเภอสองพี่น้อง หลวงพ่อนี้นามเดิมท่านชื่อว่า จาด ซึ่งเป็นรุ่นพี่ของหลวงพ่อวัดปากน้ำเรา ท่านประพฤติปฏิบัติเคร่งครัดมาก เรื่องศีลาจารวัตรของท่านนี้เคร่งครัดมาก หน้าหนาวท่านมีโคกอยู่โคกหนึ่ง โคกนั้นมันก็เป็นที่อิงอาศัยของสัตว์ร้ายที่มันถูกน้ำท่วมมาจากที่อื่น มันก็ลอยมา ว่ายมาอาศัยขึ้นที่นั่น ท่านนั่งทำอะไรอยู่ที่โคกนั้น งูมันเลื้อยเข้ามาภายใต้ช่องขาทั้งสองของท่าน ท่านกำลังนั่งยอง ๆ อยู่ ท่านก็ก่ออิฐ ค่อย ๆ ยกเท้าขึ้นมาทีละน้อย ละน้อย จนพ้น ท่านไม่ทำอันตรายงูนั้น แล้วงูมันก็ไม่ทำอันตรายท่าน นี่พูดถึงเรื่องศีลจารวัตร หลวงพ่อพระครูอุภัยภาดารักษ์ ท่านเคร่งมาก ฉะนั้นศีลนี้ก็เป็นเครื่องกำจัดภัยได้ กำจัดศัตรูหมู่ร้ายที่เกิดจากสัตว์ต่าง ๆ ได้ พระพุทธเจ้าจึงต้องสอนให้พระนี้ ศึกษาในเรื่องศีล

เรื่อง**สมาธิ**ก็เหมือนกัน เราจะต้องตรวจตราว่าเราเป็น สัมมาสมาธิ หรือว่าเป็น มิจฉาสมาธิ สมาธิมันมี ๒ อย่าง ที่เราปฏิบัติไปนี่มันเป็น มิจฉาสมาธิหรือสัมมาสมาธิ ใจของเราตั้งถูกหรือตั้งผิด ถ้าตั้งแบบพระเทวทัตต์ มิจฉาทิฏฐิ มิจฉาสมาธิ ถ้าตั้งแบบพระอริยะทั้งหลายก็เป็นสัมมาสมาธิ ต้องศึกษาตรวจตราว่าเราพบอารมณ์อะไรบ้างเมื่อวานนี้ ที่เราปฏิบัติมาแล้ว พบอารมณ์อะไรบ้าง เรากำจัดอารมณ์อะไรออกไปได้บ้าง ต้องศึกษานะ ไม่ใช่ว่าถึงเวลาปฏิบัติเราก็ทำตามกฎเกณฑ์ ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านทั้งหลายญาติโยมทั้งหลายต้องการจะรู้ให้ถ่องแท้ ต้องตรวจ

ตราสิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติมาแล้ว ที่เรียกว่า**วิมังสา ตรวจตราดูสิ่งที่เราลงมือปฏิบัติมาแล้ว** เมื่อวานเราปฏิบัติดังนี้ นั่งอย่างนี้ ทำอย่างนี้ บริกรรมภาวนาอย่างนี้ อะไรเกิดขึ้นบ้าง ใจของเราหยุดไหม หยุดชั่วแวบเดียว เป็นอุปจาร หรือหยุดได้นานจะเข้าขั้นอัปปนา พึงตรวจตรา ถ้าหากว่าเราสอบสวนดูอย่างนี้ อันไหนที่เป็นทางถูก เราจะได้เดิน นี่ศึกษานะ

ส่วน**ปัญญาสิกขา**นั้น นี่เป็นขั้นที่จิตของเราเป็นสมาธิแล้ว จะได้รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งหลายได้

ที่ผมพูดมานี้เป็นหลักการที่พระพุทธเจ้าสอนเอาไว้ แต่ที่จะยกมานั้นก็คือว่า ผู้ต้องการความสงบหรือว่ารู้บทอันสงบแล้ว **อภิสเมจฺจ** รู้บทอันสงบแล้ว **กรณียํ** พึงกระทำ **สิกฺขาตฺตยํ** ซึ่งหมวดสามแห่ง

สิกขา หรือไตรสิกขา เมื่อทำอย่างนั้นแล้ว ที่ผมบอกว่าเมตตานั้นต้องแผ่จากเราไปหาคนอื่น ต้องทำตัวของเราให้เป็นที่รัก ทำตัวของเรานี้ให้เป็นที่นิยมยกย่อง ทั้งของมนุษย์และอมนุษย์ อมนุษย์มีไหม? ท่านทั้งหลายที่เดินทางนี้คงจะทราบว่า อมนุษย์นั้นมีแน่ มันจะเป็นพวกอทิสสมานกาย ที่ไม่ปรากฏให้เห็น แต่ว่าทำกริยาอาการต่าง ๆ ที่ทำให้ใจของเราหวาดเสียวสะดุ้งได้ เพราะฉะนั้น เทวดาก็จะคุ้มครองเรา อารมณ์ร้ายก็จะหมดไปเจอแต่อารมณ์ดี แต่ต้องสร้างหลักของเรา สร้างตัวของเรานี้ ให้เกิดเป็นเมตตามหานิยมได้

ประการหนึ่งนั้น ท่านบอกว่า**ต้องมีสักกธรรม** คือ **ความเป็นผู้องอาจ** คนเรานั้นจะองอาจได้ ไม่สะทกสะท้านเมื่อเข้าสู่สมาคมใด บริษัทใด ไม่ต้องหวาดสะดุ้ง ภายในใจของตัวเราเอง เราไปเข้าสังคมกับเขา เรามันบกพร่องศีลข้อนั้น ศีลข้อนี้ ถ้าคนเราไม่มีความบกพร่องแล้ว เข้าไปสมาคมใดก็ไม่เก้อเขิน ไม่สะทกสะท้าน ไม่หวั่นไหวทั้งนั้น นี่เรียกว่า สักกธรรม แต่ไม่ใช่เป็นคนกักขฬะ หยาบคายนะ เข้าไปในสมาคมใดไม่มีความเกรงใจ ไม่มีความเคารพ ที่เรียกว่าสังฆคารวตา เช่น อย่างเข้ามาในสมาคมนี้ จะเป็นญาติโยม จะเป็นเณร จะเป็นพระก็ตาม คนที่เข้ามาที่หลัง ถ้าไม่มีสังฆคารวตา ไม่มีความเคารพในหมู่แล้ว อย่างนี้เขาไม่เรียกว่าเป็นคนองอาจ ที่ว่าเป็นคนกล้า **คนองอาจนั้น กล้าในการทำความดี ไม่ใช่กล้าในการทำความเสีย หรือทำความชั่วร้าย** อันนี้หมายถึงความภายในใจของเรา **สักกธรรม** คือ

ความเป็นคนองอาจ เพราะเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ เรียกว่า **เป็นคนดีบริสุทธิ์ ไม่ใช่เป็นคนเลวบริสุทธิ์ คนเลวบริสุทธิ์นั้น หรือคนเลวบ้าง พอเขาพูดอะไรมามันกินใจ พอกินใจแล้วก็กลับเอาไปคิด เมื่อกลับเอาไปคิดแล้ว จิตมันก็ไม่นิ่ง จะบริกรรมภาวนาอย่างไร มันก็ไม่นิ่ง** เมื่อจิตมันไม่นิ่งแล้วอิริยาบถต่าง ๆ มันเมื่อยมันขบไปหมด นั่งมันก็ชา เลือดลมเหมือนยังกับเดินไม่สะดวก **มันเป็นเพราะอำนาจจิตของเรา พอเขาไปพูดทิ่มแทงสิ่งที่ไม่ดีหรือว่าพูดออกไปโดยไม่เจาะจง เราสำรวจตรวจตราดูใจของเราเอง มันเกิดสะดุ้งขึ้นมา** นี่พระพุทธเจ้าท่านบอกต้องสร้างสักกธรรมให้เกิดขึ้น คือต้องเป็นคนที่ศึกษาในเรื่องศีล ตรวจตราเรื่องสมาธิ ตรวจตราเรื่องปัญญาของเรา ศึกษาให้ครบให้บริบูรณ์ เมื่อต้องการความสงบหรือว่าปรารถนาอยากจะได้ความสงบ ต้องศึกษาในเรื่องนี้แล้วสักกธรรม เราจะเป็นผู้องอาจ แกล้วกล้า ไม่ต้องหวาดเสียว หวาดสะดุ้ง ใจของเราไม่ต้องหวาดเสียวหวาดสะดุ้งเกรงกลัว เราเป็นผู้บริสุทธิ์เสียอย่าง และนี่เป็นหลักการสร้างเมตตาขึ้นที่ตัวเรา ต้องทำดี

ประการต่อมา **ต้องเป็นคนปฏิบัติตรงไปตรงมา** คำว่าปฏิบัติตรงน่ะ มันตรงแค่ไหน ถ้าเราอยู่ในภาวะอะไร ภาวะเป็นพระ ก็ปฏิบัติอย่างพระ สามเณรก็ปฏิบัติอย่างสามเณร อุบาสกอุบาสิกาที่แปลว่า เข้านั่งใกล้พระรัตนตรัย ก็ต้องปฏิบัติแบบอุบาสก อุบาสิกา คือเป็นการเรียกว่า**เป็นผู้ปฏิบัติ "อุชุปฏิปทา" การปฏิบัติของเรานั้นมันตรงต่อข้อห้ามข้ออนุญาต คือข้อวินัยและข้อธรรมะของพระพุทธเจ้า อย่าใช้ "วังกปฏิปทา" วังกปฏิปทานั้นคือ การประพฤติงอกาย งอวาจา และงอใจ** ของที่งอมันก็ไม่ตรง บอกอยู่แล้ว งอกาย งอวาจา งอใจ กายมันงอยังไง แสดงให้คนอื่นเขาเห็นว่าฉันเป็นอย่างนี้ แต่ความจริงฉันไม่เคยทำอย่างนี้ พอต่อหน้าคนฉันทำอย่างนี้ เช่นอย่างพระสัมมัชชนเถระ ถ้าคนไม่มาวัด ไม่กวาดมันแล้วลานวัด แต่ถ้าคน ๒ คน เข้าวัด กวาด รีบจับไม้กวาดทีเดียว นี่เรียกว่า วังกปฏิปทา งอกาย บางทีอยู่ในที่อื่นเป็นคนวาจาที่เลอะเลือน มีวาจาที่สัมผัปปลาปะ มีผรุสวาจา มีเปสุญญะ มีทั้งคำหยาบ คำส่อเสียด แต่พออยู่ในสังคมแล้ว กลับว่าเราเป็นคนดี ตัวเราเป็นคนดี อย่างเช่นพระอุทายี ที่ว่าองค์โน้นก็เทศน์ไม่ดี องค์นี้ก็พูดมาก องค์นี้ก็พูดน้อย องค์นั้นก็พูดไม่ละเอียด พอเขาให้พูดเข้าจริงๆพูดไม่ได้ ผลัดเพี้ยนผลัดวันประกันพรุ่ง ให้พูดเช้าผลัดไปบ่าย ให้พูดบ่ายผลัดไปเย็น ให้พูดเย็นผลัดไปกลางคืน พูดกลางคืนเอาเช้าใหม่ ในที่สุดโดนปาด้วยก้อนดินขี้หมู ขี้หมา วิ่งกระเจิดกระเจิงหมด นี่เรียกว่าพูดให้ตัวเองดี และเหยียบย่ำคนอื่นเขา นี่วาจาคด เรียกว่าวาจางอ หรือว่างอวาจา แต่ต้องการที่จะให้คนอื่นเขามองเห็นว่าเราเป็นคนดี พูดดี ส่วนในด้านจิตใจนั้นมันไม่ตรงกัน ฉะนั้น**พระพุทธเจ้าจึงตรัสเอาไว้ว่า รกชัฏคือมนุษย์ (เข้าใจยาก) ส่วนสัตวเลี้ยง เช่น สุนัขนี้ตื้น (เข้าใจง่าย) สุนัขสัตว์เลี้ยงมันมีความตรง ใจของมันคิดยังไง มันก็ทำอย่างนั้น มันมีความตรง ใจของมันคิดยังไง มันก็ทำอย่างนั้น แต่มนุษย์เรานี่ ปากอย่างหนึ่ง ใจอย่างหนึ่ง** ท่าน

กล่าวไว้ว่า **อญฺเญน วาจํ วทติ กล่าวอย่างหนึ่ง อญฺเญน จินฺเตติ ใจก็คิดอย่างหนึ่ง** เพราะฉะนั้นไม่ตรง ชาติสุนัขมันเกลียดมันก็เห่า ถ้ามันรักมันก็ครางหงิง ๆ เข้าหา มันยังตรงไปตรงมา แต่ว่ามนุษย์นั้นจินตกวีเอกสุนทรภู่ท่านก็กล่าวไว้ อย่าไว้ใจมนุษย์ นี่ก็เปรียบเทียบเอาหลักธรรมะของพระพุทธเจ้ามาใช้ เพราะฉะนั้นในเรื่องของการคดใจ นี่อยู่ที่ตัวเรานะ แล้วมันจะแสดงออกมา คดกาย คดวาจา งอกาย งอวาจา แสดงให้คนอื่นเขาเห็นว่าฉันเป็นเช่นนี้ ของจอมปลอมมันเป็นสิ่งที่ไม่จีรังยั่งยืน เราจะต้องทำของที่จริงให้ปรากฏ นี่ "อุชุ" **สร้างหลักเมตตาที่ตัวเรา ด้วยการปฏิบัติ "อุชุปฏิปทา" ที่ตรงต่อคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า** พยายามปรับปรุงให้ตรงไว้ อย่าให้งอกาย งอวาจา

ประการต่อมา หลักธรรมที่ ๓ **"สุหุชู" เราจะต้องเป็นคนที่ ใจซื่อ คือใจสะอาดนั่นเอง** วิธีทำใจให้สะอาดนั้นทำอย่างไร? ก็ต้องเดินตามทางนี้ เดินตามทางนี้คือทางไหน? คือทางอันเอกนี้แหละ ทางที่ท่านกำลังเดินกันอยู่นี้ ต้องไปทางนี้ใจจึงจะสะอาดได้ ถ้าไม่มาทางนี้ใจไม่สะอาด การจะฟอกใจให้

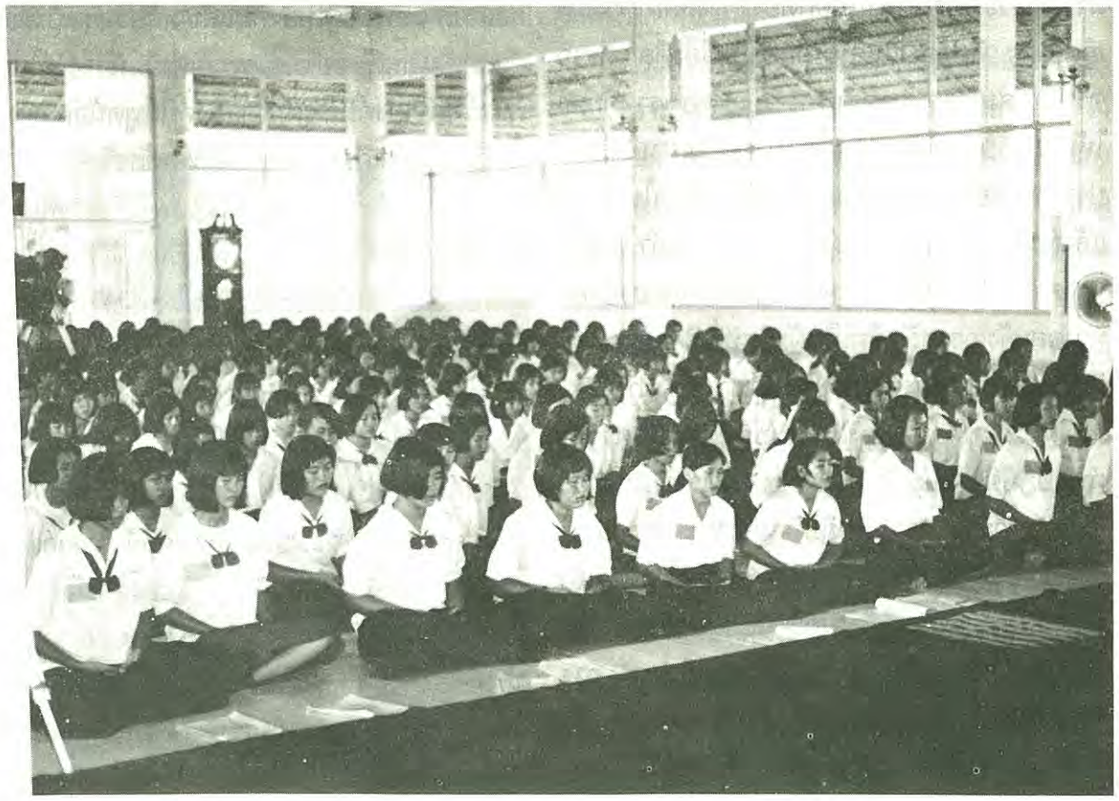

สะอาดนั้นต้องเจริญกัมมัฏฐาน ถ้าเราไม่เจริญกัมมัฏฐานใจของเราไม่สะอาด แม้แต่พระพุทธเจ้ายังจะต้องเจริญกัมมัฏฐานเพื่อทำใจให้สะอาด ใครว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้เรียนสมถกัมมัฏฐาน เรียนแต่วิปัสสนากัมมัฏฐานอย่างเดียว บางสำนักชอบโจมตีก็ไม่รู้ว่าเขาจะมีเหตุผลอะไร วัดปากน้ำสอนหลักที่พระพุทธเจ้าไม่เคยเดิน พระองค์ไม่เคยเดินพระองค์จะสอนเขาได้อย่างไร พระองค์ไม่เคยรู้แล้วพระองค์จะสอนให้เขารู้ได้อย่างไร เขาบอกว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้นั้นอาศัยหลักมหาสติปัฏฐาน วัดปากน้ำไม่ได้สอนมหาสติปัฏฐาน เขาเรียกว่าผิดถนัดนะ ผิดถนัด **หลวงพ่อสอนหมดทั้งสมถะและวิปัสสนา แต่ว่าขณะที่ ท่านสอนเบื้องต้นมันยังไม่ถึงขั้นวิปัสสนา คนที่ศึกษาการสอนธรรมะของหลวงพ่อไม่ถ่องแท้ ก็มักจะเอาแง่นั้นแสดงความโง่ของตนเอง แสดงความโง่ ศึกษาลัทธิของเขาไม่ถ่องแท้ แล้วนำเอามาโจมตี** ที่เรียกว่าโง่ บอกว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยหลักมหาสติปัฏฐานพิจารณา กาย เวทนา จิต ธรรม เหล่านี้ ความจริงแล้วพระพุทธเจ้าศึกษามาหมด มิฉะนั้นพระองค์จะบัญญัติอารมณ์ของกัมมัฏฐานมาได้อย่างไร การทำสมาธิของพระองค์นั้นแหละ และเวลาที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ พระพุทธเจ้าทรงนั่งขัดสมาธิ ขัดสมาธิเพชร มือขวาทับมือซ้าย เท้าขวาทับเท้าซ้าย และเกิดสะดุ้งพระทัยขึ้นมา เพราะมารมันเข้ามาสะกิดอย่าลืมความสุขอันเป็นโลกียะ พระองค์ก็ยกพระหัตถ์ขวามาตบพระเพลาไว้ เป็นลักษณะปางมารวิชัย นั่นแสดงว่าพระพุทธเจ้าทรงเพลินอยู่กับการบริกรรมภาวนา ศึกษาเรื่องจิต แต่บางสำนักก็มักจะกล่าวไม่รู้ว่าสาเหตุอะไร ต่างคนต่างสอนก็สอนกันไป ทำไมจะต้องมาทับถม ของข้าดีของเอ็งเสีย มันเป็นอย่างนี้นะ ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้เข้าใจไว้ด้วยว่าไม่ได้พูดเพื่อปกป้องสำนักวัดปากน้ำ แต่ว่าหลักของการสอนนั้นเขาสามารถที่จะสอนได้ จุดหมายปลายทางคืออะไร สอนให้คนทำดีปฏิบัติดี ให้หลุดพ้นจากสุขจอมปลอม ให้หาสุขที่แท้จริง คือโลกุตตรสุข ทุกคนก็สอนมุ่งหมายอย่างนั้นกันทั้งนั้น นี่เรียกว่า สุหุชู เป็นคนที่ใจสะอาด ใจสะอาดต้องเดินทางนี้ ทางเจริญกัมมัฏฐานนี้ จึงจะสะอาดได้ ศีลนั้นเป็นเครื่องชำระกายกับวาจา แต่สมาธินี้เป็นเครื่องชำระใจ ใจของเราจะสะอาดได้ต้องอาศัยเจริญกัมมัฏฐาน ต้องเป็นสัมมาสมาธิด้วยนะ ถ้ามิจฉาสมาธิไม่สะอาด เพราะฉะนั้นนี่ก็เป็นหลักธรรมอันหนึ่งที่เป็นการแผ่เมตตา ไม่ว่าเขา ไม่ยกเรา ไม่ยกเรา ไม่ว่าเขา

ประการต่อมา **ต้องเป็นคน**ที่เรียกว่า **"ว่าง่าย" เพราะอยากดี** อย่าเป็นคนว่าง่ายเพราะอยากได้ อย่างที่ท่านทั้งหลายมาในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้ ทุกคนมาเพราะว่าง่ายเพราะอยากดีทั้งนั้น ไม่ใช่มาเพราะอยากได้ อยากได้ที่พักพิงอาศัย อยากได้อาหารการขบฉันไปวันวันหนึ่ง แต่เรามาเพื่อต้องการอยากได้ความดี อยากได้ความดีนี้ เมื่อเราอยากได้ความดีเราต้องทำความดี อันนี้ก็เป็นหลักอีกอย่างหนึ่งนะ ถ้าหากว่าเราเป็นคนที่เรียกว่า หัวดื้อถือรั้น อยู่ในสมาคมใดสังคมใดเขาก็ไม่ชอบ แต่ถ้าเราเป็นคนว่าง่าย มุ่งมั่นมาแล้ว ต้องถือภาษิตที่หลวงพ่อว่า

เกิดมาแล้วเจอแก้วแล้วไม่กำจะเกิดมาทำอะไร ฉะนั้น สิ่งที่เรียกว่า**แก้วนั้นก็คือ พุทธรัตนะ ธัมมรัตนะ สังฆรัตนะ สร้างให้เกิดขึ้นในใจของเรา คือสร้างมรรค ผลให้เกิดขึ้นในใจของเรานี้ ทำสมาธิชำระจิตใจให้ผ่องใส** ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า พยายามมุ่งมั่นทำเข้าไว้ นี่เรียกว่าครูบาอาจารย์สอน สมกับที่เรามุ่งมั่นมา แล้วเราก็พยายามทำให้เกิดขึ้นนะ มันจะได้มากได้น้อยหรือไม่ได้อะไรเลย เราพยายามทำให้ถูกหน้าที่ นี่เรียกว่า ว่าง่ายเพราะอยากดีนะ มีธงอยู่ข้างหน้า เราต้องเดินไปให้ถึงธงเป้าหมาย ไม่ใช่ให้เขาเอาอาหารเอาขนมมาล่อแล้วเราก็เดินไป อย่างนี้ว่าง่ายเพราะอยากกินข้าว อยากกินกับของเขา อย่างนั้นมันไม่น่ายกย่องสรรเสริญ คนอื่นเขาก็ไม่รักเราจริง เพราะว่าเราว่าง่ายเพราะเราอยากได้ ถ้าเขาไม่ให้ของเรา เรากลายเป็นคนว่ายาก ฉะนั้น "สุวโจ" ความเป็นคนว่าง่ายนี้ มันเป็นหลักของคนสร้างเมตตา แล้วมันเกี่ยวอะไรกับการเจริญสมาธิกัมมัฏฐาน เดี๋ยวจะสรุปไว้ตอนท้าย เมื่อเทวดาก็นิยมยกย่อง พระพรหมก็สรรเสริญ มนุษย์เดินดินเห็นเข้าก็รัก ใจของเรามันสบาย เมื่อใจของเรามันสบายแล้ว เจริญกัมมัฏฐานมันก็สบาย ไม่ต้องไปวอกแวก ไม่ต้องไปฟุ้งซ่าน ไม่ต้องไปกลัว ไม่ต้องไปหวาดเสียว ว่าคนอื่นเขาจะว่าร้ายอย่างไรอะไรกับเรา เพราะฉะนั้นเรามาแล้วต้องเดินให้ถึงจุดหมาย เป้าหมาย ธงเขาปักไว้ ความสุขที่เราไขว่คว้าแสวงหาคือสันติสุข เราต้องทำให้ถึง อย่าให้เขาเอาเครื่องล่อมาล่อ เพราะอยากได้ของกินของใช้ ที่อยู่ที่อาศัย แต่ว่าเราลงมือ

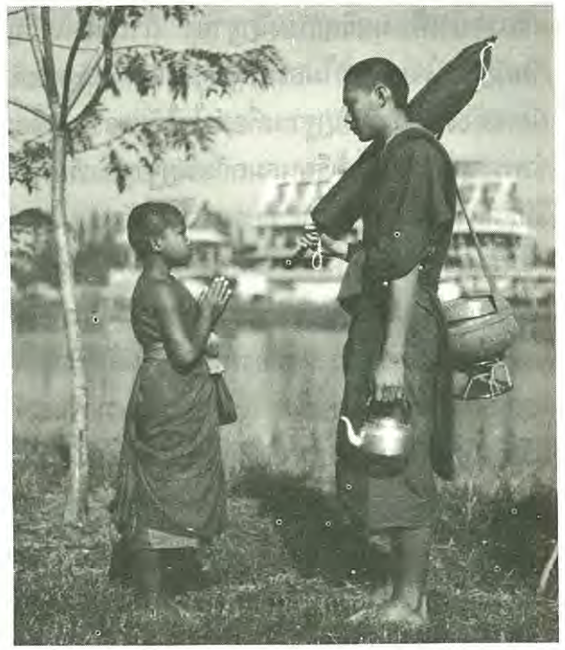

ปฏิบัติอย่างนี้ เราอยากได้ความดี ให้เกิดขึ้นกับตน นี้เป็นหลักของการสร้างเมตตา

ต่อจากนั้น **เราจะต้องมีความประพฤติอ่อนนอกแข็งใน** อ่อนนอกแข็งในก็คือเป็นคนที่เรียกว่า **มี "มุทุ" กายกับวาจานี่เราอ่อน แต่ใจต้องเข้มแข็งไว้ ไม่ใช่แข็งกระด้างนะ** ใจของเราต้องเข้มแข็งเอาไว้ **กายกับวาจารู้จักฐานะ ภาวะ พระเขาเคารพกันที่พรรษาไม่ใช่อายุ ญาติโยมก็เคารพกันที่อายุ ที่วัยแต่พระเคารพกันที่พรรษา โดยการบรรพชา** ที่ว่าเกิดในศาสนาเคารพกันแบบนั้น เพราะฉะนั้น **"มุทุ" ความประพฤติ อ่อนโยนอ่อนน้อม มันก็เท่ากับว่ามี "คารวตา" อยู่ในตัว** แต่ว่าใจของเราที่ว่าอ่อนนอกแข็งในนั้น คือใจของเราต้องเข้มแข็งเอาไว้ ต่อสู้

ความร้อนความหนาว ถ้าเราไม่สู้ความร้อนความหนาว เราก็อยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นนี่ก็เป็นหลักของการแผ่เมตตาอีกข้อหนึ่ง

อนติมานี เราอย่าทำตนเป็นคนเย่อหยิ่งจองหอง การทำตนเป็นคนเย่อหยิ่งจองหองมันก็หาเรื่องให้เราเดือดร้อนมากมาย เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงสอนพระว่า **การจะแผ่เมตตาสร้างเมตตาให้แก่ตนนั้น อย่าทำเป็นคนทะนงตน ถือตัว** การทะนงตน ถือตัวนี้มันเป็นมานะ มานะมันเปรียบเหมือนแม่ แม่ที่ให้ลูกเกิด แต่ว่าในทางภาษาธรรมะ มานะนี้เป็นฝ่ายให้กิเลสอื่นเกิด กิเลสต่าง ๆ ที่มันเกิดมาเป็นลูกเป็นหลาน เป็นเหลน นี้น่ะ กิเลสต่าง ๆ เกิดขึ้นเพราะความทะนงตัว ถือตัวเป็นใหญ่ ถือตัวเป็นคนมีอำนาจ ถือตัวเป็นคนบวชก่อน มันทำให้เกิดกิเลสขึ้น ใครที่ไม่มีอำนาจ ใครที่เกิดทีหลัง จะมาดีกว่าข้ามิได้ เพราะฉะนั้น เราจะต้องทำลายมานะนี้เสีย เขาเรียกว่าทำลายแม่ อย่างที่คนหนึ่งเขาพูดว่าพระรูปหนึ่งที่มีชื่อเสียงโด่งดังพูดว่า ฆ่าพ่อ ฆ่าแม่ไม่เป็นบาป แต่เขาไม่เข้าใจ นึกว่าฆ่าพ่อฆ่าแม่ผู้ให้กำเนิด ความหมายก็เหมือนยังกับว่า ตัดไม้ตีพระบาปไหม มันแบบนั้น ถ้าเราไม่เข้าใจ ตัดไม้ตีพระเขาอาจจะบอกว่า ไม้ที่เราไปตีพระแล้วเราก็มาตัดทิ้งก็ได้ ที่นี้คำว่า ฆ่าพ่อ ฆ่าแม่ แล้วอยู่สบาย ก็คือฆ่าอะไรละ? ฆ่ามานะนี้เสีย มานะนี้เป็นตัวให้เกิดความรัก ความหลง ความโลภต่าง ๆ มันทำให้เกิดได้ เพราะฉะนั้น ถ้าเราฆ่ามานะเสียได้ คือไม่มีมานะความทะนงตน ถือตน เข้าไปในสกุลใดก็ตาม เราไม่ชูคอเข้าไป คือหลักของโอวาทที่พระพุทธเจ้าตรัสประทานแก่พระมหากัสสปะ เพราะฉะนั้น อนติมานีก็เป็นหลักของการแผ่เมตตา

ประการต่อมา หลักของสันโดษ **ความเป็นคนสันโดษ** สันโดษในที่อยู่ที่อาศัย พอใจ เช่นท่านมาปักกลดนี้ มีที่ว่างตรงไหน เจ้าหน้าที่เขาจัดให้ยังไง ยินดีในที่อยู่ของเรา ก็เป็นสันโดษ ยินดีในไตรจีวรที่เราครองก็เป็นสันโดษ การทำใจของเราให้เกิดความพอใจในสิ่งที่เรามีได้ อย่างที่ที่ผมไป ไม่ใช่นำเอามาตำหนิติเตียน ผมไปดูแลการปฏิบัติธรรมของพระที่ได้รับเกณฑ์มานะ ไม่ได้มาด้วยความสมัครใจ เกณฑ์มาอำเภอละ ๒ รูป เจ้าหน้าที่เขาประกาศปาว ๆ พระคุณเจ้าที่ได้รับบิณฑบาตแล้ว ของแห้งเครื่องกระป๋องท่านทำอะไรไม่ได้ เก็บเอาไว้ให้แม่ครัวเขาทำอาหารให้ท่านฉันในวันพรุ่งนี้เถิด พระไม่ยอม บางรูปไม่ยอม นั่งมันกลางสนามหญ้า ยัดใส่ย่ามตุงเลย เจ้าหน้าที่บอกให้เทไว้นี่ก็ไม่ยอม นี่มันมีสันโดษไหม? ไม่ได้สร้างความนิยมชมชอบให้เกิดขึ้น กลายเป็นว่าว่ายาก หัวดื้อ กูเป็นพระมึงเป็นเป็นฆราวาส จะมาว่าอะไรกู นี่! เพราะฉะนั้นบรรดาความดื้อฆราวาสยังดื้อน้อยกว่าพระนะ พระนี่ดื้อมากที่สุดเลยนะ บอกทำอย่างนี้ กูไม่ทำเสียอย่าง จะไปเอาอาญาอะไรมาลงท่าน นิมนต์มานั่งตรงนี้ก็ไม่มา พอนั่งแล้วขี้เกียจลุก เพราะฉะนั้นเจ้าประคุณสมเด็จป๋า จึงชอบด่าพระ "ไอ้แมว" ทำไมท่านจึงด่าไอ้แมว โยมก็เห็น ท่านก็เห็นนะ ไอ้แมวมันดื้ออย่างไร ดึงหางมันตะกุยไปข้างหน้า ดึงหัวมันเอาเท้ายันไว้ ดึงหลัง

มันแอ่นท้องลงไปประกบกระดาน ดึงท้องมันโก่งหลัง ไม่ว่าพูดแล้วมันย้อนหมดนะ ฉะนั้นเจ้าประคุณสมเด็จป๋า ชอบด่าพระที่ดื้อว่า "ไอ้แมว" ถ้าถูกสมเด็จป๋าด่าไอ้แมวละก็ ซวยที่สุดนะ ท่านด่าอย่างเจ็บนะ แต่ว่าแมวมันยังดีกว่าหมา ความจริงแล้วมันดื้อที่สุด แล้วในบรรดาการดื้อ พระนี่ดื้อที่สุด ผมเองก็เคยดื้อมาแล้ว บอกนั่งตรงนี้ เมื่อกี้นี้จะดื้อกับคนที่พามา พอลงจากรถ ตื่นนอนขึ้นมา ให้โชเฟอร์ขับมา บอกขับไปเรื่อย ๆ ไม่ต้องรีบร้อน ข้าจะหลับพักผ่อนไปในรถ ตื่นขึ้นมามันก็งัวเงีย ๆ เดินเข้าไปจะไปเข้าห้องสุขา ทางนี้เข้าไม่ได้ครับของฆราวาส มันชักดื้อแล้ว ทิฏฐิมันชักเกิด เอ๊ะ! นี่ไม่รู้จักกูหรือไง นี่บอกความในใจ แต่ไม่ได้พูดกับเจ้าหน้าที่นั่นหรอก ไปที่หนึ่ง อันนี้ห้องผู้หญิงครับ แหม! มันชักฉุนขึ้นมาหน่อย ๆ เราก็งัวเงีย ๆ ขึ้นมานะ แล้วทำไม แล้วต่อจากนั้นก็ไปทางโน้น นี่แหละวิธีที่กำจัดมานะของเรา กำจัดมานะต้องค่อย ๆ กำจัด จะไปกำจัดทีเดียวไม่ได้ เราจะไปดื้อกับเจ้าหน้าที่ ฆราวาสเขาจะได้ดู

ถูกเอานะ พระเรานะ สอนคนอื่นเขา แต่ว่าพอเขาว่ามันไม่ถูกอย่างนี้ เราจะไปดื้อทำ มันไม่ถูกนะ อย่างกับสมมุติที่จะเข้าห้องน้ำ ห้องสุขา บอกไม่ใช่ครับ เราจะไปดื้อเข้า อย่างนี้เขาเรียกว่า มีอนติมานี เป็นพระที่ดื้อ ถ้าเขาด่าไอ้แมว ก็อย่าไปโกรธเขาก็แล้วกัน ฉะนั้นถ้าทำลายเสียได้ กำจัดเสียได้ มันก็ทำให้ถูกต้องทั้งหมด อยู่ในสังคมก็ไม่เดือดร้อน อย่างพระเราท่านไปเถอะ ไปสังเกตที่ไหน ท่านที่มาที่นี่ก็ล้วนแต่ว่าเป็นสมภารเจ้าวัด เป็นลูกวัดก็มี บางทีก็ไปเจอคนดื้อ ๆ อย่างนี้ ฉะนั้นเขาจึงบอกเอาไว้ว่า พระคุณเจ้าพวกเรา ๆ นี้ดื้อยิ่งกว่าญาติโยมอีก ญาติโยมเขายังมีอาญาบทลงโทษ แต่พระเราไม่มีบทลงโทษ มองให้คนอื่นเขามองเห็นว่า ไม่มีความเคารพ ไม่มีความเอื้อเฟื้อในสิกขา ในคำสั่งคำสอน ฉะนั้น **"อนติมานี" นี้ เราจะต้องลดการทะนงตน ถือตน** อย่าไปนึกว่า ข้าเป็นพระครู ข้าเป็นเจ้าคุณ ข้าจะต้องอยู่ที่ดี ๆ อย่าไปนึกอย่างนั้น **เมื่อปฏิบัติธรรมแล้วเสมอกันหมด เข้ามาสู่ศาสนานี้ให้ถือหลัก ๒ ประการ ศีลสามัญญตา ทิฏฐิสามัญญตาทัดเทียมกันโดยศีล ทัดเทียมกันโดยความเห็น** อย่าไปถือว่าข้าเป็นพระครู เป็นเจ้าคุณ เป็นพระฐานะอะไร ถือว่าเหมือนกันหมด จะได้ลดมานะความทะนงตนถือตนเสีย

"สนฺตุสฺสโก" พอใจยินดีเฉพาะของที่เราได้ "สุภโร" ความเป็นคนเลี้ยงง่าย ที่ไหน ๆ ใครก็ชอบคำว่าความเลี้ยงง่ายนี้ คือฉันได้ ใช้ปัจจัยตามที่เราได้ อาหารเราได้มาอย่างไร ฉันเพื่ออะไร ฉันเพื่อ

บำรุงร่างกายหรือ ท่านใช้บทหลัก ปฏิกูลปัจจเวกขณะ ตังขณิกปัจจเวกขณะ **ปฏิสงฺขา โยนิโส ปิณฺฑปาตํ ปฏิเสวามิ เนว ทวาย** ไม่ได้กินเพื่อเล่น **น มทาย** ไม่ได้กินเพื่อความมัวเมาในรสอาหาร **น มณฺฑนาย** ไม่ได้กินเพื่อประดับตกแต่งร่างกาย **น วิภูสนาย** ไม่ได้ทำให้ร่างกายมีทรวดทรง ส่วนสัด **ยาวเทว** เพียงเพื่อยังอิริยาบถให้เคลื่อนไหวได้ กำจัดเวทนาเก่า ไม่ให้เวทนาใหม่เกิด ให้ร่างกายของเราเคลื่อนไหวปฏิบัติธรรมะได้ แค่นี้เราถือหลักอันนี้ ฉะนั้นพระในครั้งพุทธกาล เรียกว่า **"ฉันในบาตรเดียว ฉันในภาชนะเดียว"** ที่ฉันในบาตร ขนม แกง ข้าว ปนลงไปในนั้น เข้าไปแล้วไปอยู่ในท้อง ผมจะไม่พูดอะไรมาก พูดแล้วมันก็จบยาก เพียงแต่ให้เราพิจารณาว่า "สุภโร" ความเป็นคนเลี้ยงง่าย อยู่ที่ไหนมันก็อยู่ได้ ถ้าจะเอากินโน่น จะเอากินนี่ เขาบอกอยู่แล้วนะ **ทุราวาสา ปพฺพชฺชา การบวชนี้เป็นอยู่ยาก** ไม่ใช่อยู่ง่าย บวชแล้วจะเอาไอ้โน่น จะเอาไอ้นี่ ไม่ได้! ผิดนะ ถึงแม้ว่าโยมจะเอาใจ มันก็เป็นการผิด จะกินร้อนไม่ได้ร้อน จะกินเย็นไม่ได้เย็น ฉะนั้นในเรื่องของหลักการมีมานะถือตัว กูเป็นอาจารย์ ให้เด็กมันต้มน้ำ ต้มช้าไม่สุก ให้ไปต้มใหม่ เด็กมันต้มน้ำเดือดสุกชงชาออกมานั่งเป่า มันก็ด่า เป่าหาอะไร นี่เรียกว่ากลายเป็นคนเลี้ยงยาก เขาชงมาให้อย่างนี้ จะกินอย่างโน้น พอเขาไปชงอย่างโน้น เอ้า! ว่ามันร้อนไปเป่าซะอีกแล้ว อย่างนี้ **พระเราเป็นผู้ที่เขาเลี้ยง** เรียกว่า **ปรทตฺตูปชีวี** แต่ไม่รวมกับเปรตเท่านั้นหละ เปรตนั้นอาศัยส่วนบุญของคนอื่นเขาเป็นอยู่ คือไม่มีกรรมเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง เปรตจำพวกนี้น่ะ ส่วนเปรตจำพวกอื่นนั้นมีกรรมเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง แต่ "**ปรทัตตูปชีวี**เปรต" **นั้นต้องอาศัยส่วนบุญที่คนอื่นให้** เช่นเปรตของพระเจ้าพิมพิสาร พระของเราก็จำพวกปรทัตตูปชีวี เป็นอยู่ด้วยอาศัยผู้อื่นเขา ทีนี้เมื่อเราอาศัยผู้อื่นเขา เราต้องเป็นผู้เลี้ยงง่าย

ประการต่อมา **อปฺปกิจฺโจ** ต้องเป็นคนที่เรียกว่า **ทำกิจให้เหลือน้อย สิ่งที่เราควรจะทำนั้นให้เหลือน้อย** อะไรล่ะ! **ธุระในทางศาสนาของเรา จะเป็นภาคปริยัติ ภาคปฏิบัติก็ตาม ต้องเพียรให้มันเหลือน้อยเข้า จะได้ตัดปลิโพธ ความกังวลออก** และการที่เรามีกำหนดอยู่ในที่นี้ ๑๕ วัน เราจะต้องเร่งรีบปฏิบัติ อันใดที่สงสัย ถามวิปัสสนาจารย์ ปฏิบัติอย่างนี้ มาถึงอย่างนี้แล้ว มันจะไปอย่างไร ผิดหรือถูกเป็นประการใด นี่เราพยายามทำสิ่งที่มากให้เหลือน้อย สิ่งที่เราจะต้องทำมากให้เหลือน้อย เรียกว่า **อปฺปกิจฺจ** คือ**เป็นคนที่มีกิจที่จะต้องทำเหลือน้อยแล้ว**

สลฺลหุกวุตฺติ เป็นคน**มีความประพฤติเบากายเบาใจ** คือไม่เป็นลูกตุ้มถ่วงเวลาคนอื่นเขา หลักของอปริหานิยธรรม เมื่อเข้าประชุมก็ประชุมพร้อมกัน เมื่อเลิกประชุมก็เลิกประชุมพร้อมกัน สลฺลหุกวุตฺติ ความเป็นคนมีความประพฤติ เบาทั้งกาย เบาทั้งใจ เบาอะไร? กายของเราไม่ให้หนักในเรื่องของบาป ใจของเราไม่ถูกอกุศลเข้าแทรกสิง ต้องกันต้องห้าม ระวังใจของเรา อย่าให้เข้าไปข้องแวะกับบาปอกุศลเหล่านั้น ทั้งทางกายและทางใจ นี่! "สลฺลหุกวุตฺติ"

สนฺตินฺทฺริโย หลักของการสร้างเมตตา ก็คือว่า สนฺตินฺทฺริโย **ต้องมีอินทรีย์อันสงบ** อินทรีย์สงบนี่ ถ้าจะพูดกันมันก็เรื่องมาก ก็พูดแต่เพียงรู้ว่า **เราต้องสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ** ที่ว่า "จกฺขุสํวโร" สำรวมตา เมื่อเห็นรูป อันนี้จะสำรวมอย่างไร เราก็อย่ายึดมาเป็นอารมณ์ ก็จะไม่อธิบายอะไรมาก ในประการต่อมา คือสำรวมอินทรีย์ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ **คือเห็นสักว่าเห็น ได้ยินสักแต่ได้ยิน เป็นหลักของการสร้างเมตตาอยู่ในตัวด้วย**

นิปโก เราจะต้องสร้างปัญญาตัวนี้ให้เกิดขึ้น ปัญญามีหลายชั้นนะ **"สชาติกปัญญา" ปัญญาที่มาจากชาติกำเนิด ที่เราได้เคยสะสมไว้ในอดีตชาติ และติดตัวขึ้นมา** เรียนอะไรจำได้ ท่องอะไรจำได้ นี้เป็น สชาติกปัญญา เรียนได้ จำได้ รู้ได้ **จะต้องบริหารตนให้ถูกต้องด้วย** เรียกว่า **"ปริหาริกปัญญา" ปัญญาขั้นบริหารตัว รักษาตัว** ที่เขาเรียกกันว่า คนมีความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด มันไม่มีปัญญาตัวนี้น่ะ! ยังงั้นต้องมีปัญญาตัวนี้ เราเป็นพระเป็นเณรเป็นผู้ปฏิบัติธรรมก็เหมือนกัน ต้องเอาตัวให้รอด วิธีเอาตัวให้รอดก็คืออย่าให้กายกับใจของเราไปข้องแวะกับบาปอกุศล รู้ว่าบาป บุญ คุณ โทษ มันมี บาปนั้นให้โทษ บุญนั้นให้คุณ เพราะฉะนั้น สิ่งทั้งหลายถ้าเราทำได้ ป้องกันได้ เรียกว่ามี ปริหาริกปัญญา ปัญญาขั้นคุ้มครองตนเองให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งภพนี้และภพหน้า ฉะนั้นในปัญญาขั้นนี้ เราเรียนรู้นะ พระเณรเราก็เรียนรู้มาแล้ว ญาติโยมบางท่านก็เรียนรู้มาแล้ว อะไรเป็นบาป อะไรเป็นบุญ เมื่อเรารู้แล้ว เราต้องใช้ปัญญาตัวนี้ รักษาตัวเรา ไม่ใช่ทำทั้ง ๆ ที่เรารู้ อันนี้มันเป็นบาป เอ้า! ทำลงไปแล้ว อันนี้มันเป็นบุญ เอ้า! งดเว้นไม่ทำเสีย นี่ไม่มี "ปริหาริกปัญญา" ส่วน **"นิปกปัญญา"** นั้น หรือ **"เนปกะ"** อ่านได้ ๒ อย่าง ถ้าอ่าน "นิ" มันก็คงรูปเดิม ถ้า "เน" มันก็แผลง "อิ" มาเป็น "เอ" นั่นเอง ตามภาษาไวยากรณ์ **นิปกปัญญา หรือเนปกปัญญา คือปัญญาขั้นละเอียดอ่อน** นี่ต้องได้ขั้นอุเบกขาญาณ คือ อยู่กลางสะพานแล้ว เช่น โยมจะเดินข้ามสะพาน ท่านจะเดินข้ามสะพาน ไปถึงตรงกลางโค้งพอดี นี่ตรงนี้เขาเรียกกันว่า "โคตรภู" นะ คือจุดศูนย์กลาง ว่าจะข้ามไปฝั่งโน้น หรือว่าจะถอยหลังกลับมาฝั่งเดิม แล้วเมื่อย่างเข้าก้าวข้ามไปฝั่งโน้น ที่เรียกว่า **"นิปกปัญญา" คือภูมิของวิปัสสนาแล้ว** คือ**เมื่อเรามีภูมิวิปัสสนาแล้วปัญญาตัวนี้จะเกิดขึ้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็จะรู้ รู้แจ้งในสังขารทั้งหลายได้** นี่ปัญญาตัวนี้ต้องทำให้เกิด **วิธีจะให้เกิดต้องทำเรื่อยมาตั้งแต่รักษาศีล เจริญสมาธิ จึงจะเกิดเป็นปัญญาตัวนี้** ที่ได้กล่าวหัวข้อเป็นไตเติ้ลแล้วว่า ผู้ต้องการรู้บทอันสงบแล้ว พึงกระทำสิกขาทั้ง ๓ ให้เต็ม ศีล สมาธิ แล้วปัญญา นิปกะนี้เป็นปัญญาตัวนี้ เพราะฉะนั้น ปริหาริกปัญญา เรารักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัย บาปรู้จักบาป บุญรู้จักบุญ บาปละ บุญบำเพ็ญ นี่! ปริหาริกปัญญา **เราจะอาศัย "สชาติกปัญญา" เพียงแต่ว่าเกิดมาจำได้ เรียนได้ รู้ได้ อย่างเดียวไม่ได้ ต้องอาศัย "ปริหาริกปัญญา" ด้วย ต้องบำเพ็ญจึงจะเกิดนะ** ต้องหมั่นไตร่ตรอง แล้วพยายามทำให้ได้ ห้ามใจให้ได้ **อย่าทำ อย่าประกอบบาป จงเลิกละเสียแล้วจึงจะเกิดนิปกะหรือเนปกปัญญา** ปัญญาขั้นรักษาตนให้ได้โลกุตตร ละโลกียสุข เดินเข้าหาโลกุตตรสุข นี่มันขั้นสูงขึ้นไป

อปฺปคพฺโภ อย่าเป็นคนคะนอง ขออภัย ที่เขากล่าวกันว่า หมูไม่เคยเจอรำ พอไปกินเข้าแล้วก็เกิดคึกคะนอง เหมือนอย่างคนที่กินกากเดน มันไม่ใช่ชาติอาชาไนย มันเป็นจำพวก ลาผสมพันธุ์ ถ้าม้าอาชาไนยแท้ ๆ แล้ว มันจะกินน้ำหัว มันก็ไม่เมา แต่ชาติลาแล้ว กินน้ำหาง มันยังเมา ก็เหมือนกัน **เราเป็นพระ เป็นเณร เป็นคนปฏิบัติธรรมะ ถ้าได้กินอาหารดี ๆ เกิดคึกคะนองก็เป็นชาติลา ถ้ากินอาหารไม่ดี พิจารณาได้ก็เป็นชาติอาชาไนย เป็นทั้งบุรุษอาชาไนย และอิตถี** ที่ว่าเป็น บุรุษแก้ว นางแก้วนั่นเอง เพราะฉะนั้น "อปฺปคพฺโภ" อย่าคะนอง พระพุทธเจ้าตรัสเอาไว้ว่า อย่าคะนองกาย อย่าคะนองวาจา อย่าคะนองใจ การปล่อยให้กาย วาจา ใจ ทำไปตามอำเภอ ขาดสติสัมปชัญญะ นั่นเรียกว่าเราเดินทางไปสู่อบาย เพราะฉะนั้น "อปฺปคพฺโภ" อย่าเป็นคนคึกคะนอง เมื่อได้ที่อยู่ที่นอนอันดี อย่าไปคึกคะนอง แม้ได้อาหารการกินอันดี อย่าไปคึกคะนอง เมื่อได้ที่อยู่ที่อาศัยไม่ดี ได้อาหารการกินไม่ดี ก็อย่าไปเสียใจ ไม่เกี่ยวกันกับเรื่องนั้น ปฏิบัติธรรมก็ส่วนปฏิบัติธรรม เรื่องการกินการอยู่นั้นก็เป็นเรื่องของการกินการอยู่ ฉะนั้น อปฺปคพฺโภ อย่าเป็นคนคะนอง ที่ว่าคะนองคือเล่นลิ้น พูดเล่นลิ้น บางทีทำเล่น ๆ พูดเล่น ๆ อย่างนี้เขาเรียกว่า คึกคะนอง ยามอารมณ์ดีก็คึกคะนอง จ่ายไม่อั้น ยามอารมณ์เสีย นิดหน่อยก็ขัดเคือง เพราะฉะนั้น นี่ต้องรักษารักษาทุกระดับ

กุเลสุ อนนุคิทฺโธ อย่าเป็นคนติดตระกูลนะ นี่โดยเฉพาะใครก็ตาม ถ้าติดตระกูลแล้วลำบาก เป็นพระถ้าไปติดในตระกูลใดตระกูลหนึ่งก็ลำบาก กลายเป็นพระมีเจ้าของ เพราะพระนั้นเป็นผู้ที่เขาเลี้ยง ถ้าเราเป็นคนมีเจ้าของเสียแล้ว ใครเขาจะเลี้ยง และมันเป็นเหตุ ล่อแหลมต่ออันตรายแห่งเพศภูมิภาวะของเรา **ถ้าเป็นพระที่มีเจ้าของแล้วเลี้ยงยาก ใครจะเข้าไปเจ้าของมันก็แหวเอา เหมือนอย่างสุนัขหวงรางกินก็กินไม่ได้ ใครเข้ามาก็รังควาญมันไปหมด เพราะฉะนั้นพระถ้าเป็นผู้มีเจ้าของแล้ว เป็นอยู่ลำบาก ยุ่ง**

หัวใจ เมื่อเราไม่มีเจ้าของ อย่าทำให้มี ถ้าเป็นคนมีเจ้าของเป็นคนติดตระกูลแล้ว ตระกูลนี้ทำเสีย เราเห็นใจเขา เขามีอุปการะกับเรา เอ้า! เสียก็เสีย **มันเสียหลักธรรมด้วย คนเราบางทีประพฤติตนปฏิบัติตนมานาน แต่ว่าไปติดอยู่ในตระกูล พอตระกูลนี้ทำเสียเข้า เอ้า! โอนอ่อนผ่อนโยนไป เลยกลายเป็นคนเสียหลักการ** เป็นคนเสียหลักการ**ก็ถูกตำหนิได้แล้วบางทีดีไม่ดีก็พลอยดิ่งลงเหวพร้อมกันไปกับตระกูลนั้นก็ได้**

เพราะฉะนั้นในหลักธรรมทั้ง ๑๔ ข้อนี้ ท่านลองพิจารณาดูซิว่า เมื่อเราปฏิบัติทั้ง ๑๔ ข้อนี้ได้ จะเป็นการแผ่เมตตาให้กับเราหรือเปล่า เชื่อแน่ว่ามนุษย์เดินดินเห็นเข้าก็นิยมชมชอบ เทพยดาอารักษ์มีหูทิพย์ ตาทิพย์ ก็จะปกป้องคุ้มครองรักษา และนอกจากนั้นเป็นบารมีส่วนหนึ่งที่จะบันดาลให้เราได้ประสบกับสุขอันแท้จริง ที่เรียกว่า สนฺตํ ปทํ อภิสเมจฺจ รู้ซึ่งบทอันสงบแล้ว ควรศึกษาหรือควรทำไตรสิกขาให้บริบูรณ์ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งประกอบไปด้วยธรรมะทั้ง ๑๔ ข้อ ที่ได้ว่ามานี้ เพราะฉะนั้นนี่ก็เป็นแนวทาง เมื่อเราศึกษาธรรมะทั้ง ๑๔ ข้อ แล้วปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติ พระพุทธเจ้าสอนว่า ลงมือปฏิบัติด้วยไม่ใช่ท่องได้อย่างเดียว ไม่ใช่เรียนรู้อย่างเดียว ต้องปฏิบัติให้ได้ด้วย เมื่อปฏิบัติได้แล้ว นั่นแหละ! แม้แต่ว่าสัมภเวสีต่าง ๆ ที่เรียกกันว่าวิญญาณพเนจรนะ บาลีท่านกล่าวไว้ว่า สมฺภเวสี วา คือผู้ที่ยังหาที่ใหม่เกิดไม่ได้ มันก็ไม่มาเบียดเบียนเรา ไม่มาก่อกวนเรา

แล้วนอกจากนั้น **วิเนยฺย เคธํ** สรุปสุดท้ายนะ **วิเนยฺย เคธํ ฯเปฯ ปุนเรติ กำจัดความกำหนัดในกามได้**นะ คนที่ประพฤติปฏิบัติในหลักธรรมทั้ง ๑๔ ข้อนี้ กำจัดความกำหนัดในกามได้ เมื่อละกามได้ก็หมายถึงไม่ต้องเกิดกันอีกต่อไป ก็หมายถึงว่านั่นเข้าขั้น พระอริยะ เข้าสู่กระแสแห่งพระนิพพานแล้ว ไม่ต้องมาเกิด มาเวียนว่ายตายเกิดกันอีกต่อไป **น ปุนเรตีติ** ที่กล่าวไว้ในบทสุดท้าย **เมื่อเรากำจัดความติดในกามทั้งหลายเสียได้ ไม่ต้องมากลับมาเกิดใหม่ นั่นเดินเข้าสู่กระแสของพระนิพพานแล้ว** เมื่อเข้าสู่กระแสของพระนิพพาน ก็เหมือนอย่างกับเรา เข้าสู่สูญญากาศ เมื่อเราสลัดออกไปจากโลก มันก็ขึ้นไปสู่สูญญากาศ เมื่อเราอยู่ในเกณฑ์ของโอกาสโลกมันก็ดึงเรากลับมาอีก เพราะฉะนั้นที่เรียกว่า ในทางวิทยาศาสตร์ ที่เขาส่งดาวเทียมขึ้นไป ส่งขึ้นไปนั้นพอออกจากโอกาสแล้ว สิ่งที่โลกยังมีแรงดึงดูดอยู่มันก็ดึงกลับมาได้ แต่ถ้าสลัดออกไปแล้ว ไปอยู่ในสูญญากาศ มันก็ลอยเคว้งคว้าง โลกนี้ไม่มีโอกาส

จะดึงได้ฉันใด อายตนนิพพานนี้ก็เป็นเช่นเดียวกัน **เมื่อเราปฏิบัติถึงกระแสแล้ว กระแสของอายตนนิพพานก็จะดึงเราเข้าสู่พระนิพพานได้** ดึงเราเข้าสู่พระนิพพาน แต่ว่าเราจะเดินเข้าไปสู่กระแสนั้นหรือไม่ ต้องอาศัยศรัทธาความเชื่อมั่นของเรานี้ ว่าต้องไปให้ถึงชาตินี้ไม่ถึงไปชาติหน้า แต่เราต้องสั่งสมความดีเอาไว้เรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นทุกท่านที่มานี้ ก็ต้องการอายตนนิพพาน เข้าสู่กระแสที่จะเข้าไปสู่นิพพานเป็นอายตนะดึงเราให้ไป แต่ที่เราจะดึงนั้นต้องทำตัวให้เข้าใกล้แม่เหล็กคืออายตนะด้วย ถ้าเขาทำตัวห่างไกล ปราศจากหลักธรรมทั้ง ๑๔ ข้อ ไม่ทำสิกขาทั้ง ๓ นั้นให้เต็ม เขาก็ไกลอายตนนิพพาน ก็ต้องอยู่ในโอกาสนี้ ถูกโลกมันดึงดูดอยู่เรื่อย สลัดออกไปจากโลกไม่ได้ ก็ไปสู่อายตนนิพพานไม่ได้

การถวายธรรมบรรยายในวันนี้ ก็ฝากท่านทั้งหลายผู้ได้รับฟังแล้ว จะเป็นพระคุณเจ้า หรือเป็นญาติโยมสาธุชนก็ตาม ทั้งที่เรียนรู้มาแล้วหรือได้รับฟังใหม่ แนวทางอย่างนี้ **เราต้องศึกษาทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ต้องทำตนให้เกิดเป็นเมตตาแก่ผู้อื่น ตั้งแต่ความเป็นคนองอาจ จนกระทั่งไม่ติดในตระกูลใดตระกูลหนึ่ง นี่เป็นหลักของการสร้างเมตตาที่ตัวเรา** เป็นหลักของการนึก เมื่อเรานึกว่า เราทำคุณธรรมทั้ง ๑๔ ข้อให้เกิดขึ้นมาแล้ว เราก็จะได้อาศัยหลักอันนี้เจริญอัปปมัญญา คือเป็นกัมมัฏฐานขั้นหนึ่ง ฉะนั้น **ก่อนที่เราจะเจริญกัมมัฏฐานต้องแผ่เมตตา ตั้งตนเอาไว้ให้เป็นพยานแผ่เมตตา แล้วเอาหลักเมตตาที่เราสร้างนี้มาเป็นเครื่องปรุงเครื่องปลอบ เครื่องประโลมใจให้ใจของเราอาจหาญ ร่าเริง แกล้วกล้าที่จะปฏิบัติธรรมะ เผชิญสู้กับศัตรูภายในคือกิเลส เอาชนะมันให้ได้ แล้วเราก็จะสลัดออกจากโลกียสุข ซึ่งเจือปนไปด้วยสุก ๆ ดิบ ๆ แล้วเข้าสู่โลกุตตรสุข คืออายตนนิพพานสืบต่อไป**

ธรรมบรรยายที่ว่ามาก็เห็นว่า พอสมควรแก่เวลาขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้

ในที่สุดแห่งธรรมะบรรยายนี้ กระผมขอตั้งจิตอธิษฐาน โดยอ้างเอาอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย คือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อ้างอำนาจบุญศักดิ์สิทธิ์ บารมีรัศมีกำลังฤทธิ์ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ จงดลบันดาลให้พระคุณเจ้า พร้อมด้วยท่านสาธุชนทั้งหลาย ที่ใคร่ในพระธรรมปฏิบัติมาประพฤติปฏิบัติกันอย่างเอาจริงเอาจังนี้ จงถึงซึ่งความมุ่งหมาย คือธงชัยซึ่งปักไว้ข้างหน้า คืออายตนนิพพานนั้นให้ได้ โดยทั่วหน้ากัน ทุกท่าน ทุกคน เทอญ.

■ ■ ■ ■

พระสุรศักดิ์ สุรสกฺโก.....ถอดเทป

รักษ์ให้ถูก ปลูกให้งาม

ศศิประภา ศากยบุตร

เมื่อเร็ว ๆ นี้ได้ฟังข่าวสมเด็จพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ และพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่น ในระหว่างเดินทางได้ทรงแวะชมซากุระบานสะพรั่งที่สวยงาม อันเป็นสัญญลักษณ์ของประเทศญี่ปุ่น ดอกซากุระนี้มีสีชมพูและบานพร้อมกันทั้งต้นพร้อมกับผลัดใบหมด ทำให้เห็นดอกเด่นชัดสวยงามมาก

ซากุระบาน แม้จะเป็นสัญญลักษณ์ของประเทศญี่ปุ่น แต่ก็ยังหาชมได้ในประเทศอื่น ๆ ดังเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เมืองหลวงคือ วอชิงตัน ดี.ซี. ก็มีซากุระบานเหมือนกัน ที่เรียกว่า CHERRY BLOSSOM ซึ่งมักจะเป็นระยะเวลาในเดือนพฤษภาคม

ในประเทศเราก็มีเช่นกัน ทางภาคเหนือจะพบดอกไม้สีชมพูบานสะพรั่งพร้อมกันบนเขาที่เชียงราย ดอกซากุระเมืองไทยแปลกกว่าที่อื่นหน่อยที่เป็นดอกไม้ป่า และมีกลีบน้อยชั้นกว่าซากุระญี่ปุ่น ต้นของดอกซากุระป่านี้มีเปลือกเป็นลายคล้ายเสือโคร่ง ชาวบ้านเรียกว่า "ว่านเสือโคร่ง"

ชาวบ้านนิยมกันเอาเปลือกไม้เก็บไว้ป้องกันตัวเวลาเดินป่า เชื่อกันว่าคุ้มกันภยันตรายได้

ต้นไม้มีเปลือกห่อหุ้มไว้ เพื่อป้องกันน้ำระเหยออกจากเนื้อไม้ และอมความชื้นไว้ให้ความชุ่มฉ่ำแก่ลำต้น บ่อยครั้งนักที่เปลือกว่านเสือโคร่งจะถูกเฉือนออกไป ถากออกไป ทำให้ต้นไม้ไม่สามารถที่จะเจริญงอกงามได้เต็มที่ และถ้ามีการเฉือนออกและถากออกบริเวณระดับเดียวกันจนรอบลำต้น ต้นไม้ก็จะตายไป นี้เป็นจุดอ่อนของต้นไม้ เมื่อปราศจากเปลือกห่อหุ้มก็จะเสียน้ำออกจากลำต้นและแห้งตายในที่สุด

เปรียบประดุจพุทธศาสนาของเรา ก็มีส่วนประกอบกัน ๓ ส่วน คือ แก่น, เนื้อและเปลือก **แก่น**ของพระพุทธศาสนาก็คือวิมุตติ (อันมิใช่สมมติ)

แปลว่า ความหลุดพ้น นั้นก็คือ**นิพพาน เนื้อ**ของพระพุทธศาสนาก็คือ**พระธรรม** เป็นตัวห่อหุ้มแก่นและเป็นทางเดินของน้ำและแร่ธาตุเพื่อหล่อเลี้ยงลำต้น พระธรรมนี้ได้แก่ศีล สมาธิ ปัญญา ที่พุทธศาสนิกชนควรศึกษาที่เรียกว่า "ไตรสิกขา" และที่ควรปฏิบัติคือ อริยมรรค ๘ เพื่อได้เกิดปฏิเวธ เข้าใจโดยถ่องแท้ ก็จะได้เป็นเนื้อแท้

เปลือกศาสนาคือ**พระสงฆ์** คือผู้รักษาธรรมหล่อเลี้ยงและให้ความชุ่มฉ่ำแก่ลำต้น เพื่อความเจริญงอกงาม

ปัจจุบันพุทธศาสนิกชนของเรา ก็ทำตัวประดุจผู้ทำลายเพราะเข้าไม่ถึงเนื้อ เข้าไม่ถึงแก่นของพระพุทธศาสนา จึงทำให้เป็นผู้ทำลายศาสนาไปโดยไม่รู้ตัว ที่ว่ากันว่าศาสนาเสื่อม แต่ความจริงแล้วศาสนาก็ยังคงอยู่ แต่ผู้ที่เสื่อมคือคนนั่นเอง คนจำพวกนี้แบ่งเป็น ๒ ประเภท

ประเภทที่ ๑ คือพวกที่ยึด พวกที่ติดกับบุคคล เช่น พระคุณเจ้า โดยไม่ได้พิจารณาไตร่ตรองตามความจริง กลับไปหลงงมงายติดอยู่กับเปลือก ไม่ปฏิบัติภาวนาให้เข้าถึงแก่น ครั้นเมื่อพระคุณเจ้าลาสิกขาก็เสียใจ พาลเลิกศรัทธาพระพุทธศาสนาไปเสีย อันนี้ไม่ถูกไม่ควรเพราะถ้าเราศึกษาให้ถ่องแท้แล้ว พระพุทธก็จะอยู่ที่ใจเรา และการยึดติดควรจะกระทำเพื่อจะช่วยให้เข้าถึงพระธรรมและแก่นพระพุทธศาสนา แต่จะยึดมั่นกับมันไม่ถูกต้อง

ประเภทที่ ๒ เป็นพวกที่ว่าตนเป็นผู้หวังดีประจานพระสงฆ์ที่ประพฤติมิชอบ ออกข่าวประโคม

ข่าว พวกนี้เปรียบเหมือนพวกที่ถากเปลือกว่านมาเก็บไว้กับตน ถ้าประจานกันมาก ๆ ประโคมกันมาก ๆ เปลือกก็จะถูกตัดไปโดยรอบ ต้นไม้ก็จะแห้งตายไปได้

การทำนุบำรุงพระศาสนาจึงต้องรู้ว่าศาสนาพุทธของเราเปรียบเหมือนกับซากุระป่า เพราะเกิดขึ้นมาเองตามธรรมชาติ เราไม่ต้องไปเพาะไปปลูกใส่ปุ๋ยให้ลำบากเหมือนของประเทศอื่น แต่ไฉนเราจะได้ชื่นชมให้สมใจโดยการรักษาเอาไว้ให้ครบ ทั้งเปลือก ทั้งเนื้อ ทั้งแก่น อย่ามาถากเปลือกกันคนละนิดละหน่อยเลย **"รักษ์ให้ถูก ปลูกกันให้งาม"** เสียทีเถิด กิ่งไหนเสียไม่ดีตัดทิ้งแล้ว อย่ามัวแต่ถากเปลือกกันเลย เพราะไม้จะตายทั้งต้นอย่างน่าเสียดาย รักษาพระศาสนาให้ถูก ปลูกจิตให้งาม ความสงบร่มเย็นสุขสบายจักบังเกิดกับตนเป็นแน่แท้.

■ ■ ■ ■

แวดวงธรรมกาย

วิชชาธร

ความร้อนระอุของเปลวแดดที่แผดเผาอยู่ จนอาจมองเห็นเหมือนว่ามันมีตัวตน เต้นไปมาในท้องทุ่งกว้างหรือท้องทะเลทรายอยู่ลิบ ๆ เสมอนั้น คือมายาของธรรมชาติ ที่หลอกลวงสายตาของมนุษย์ ให้มองเห็นจากระยะไกล ๆ แต่เมื่อเข้าไปใกล้มันเข้าจริง ๆ เพื่อจะจับต้องมัน มนุษย์ก็จะไม่พบอะไร นอกจากความว่างเปล่าที่แผ่คลุมอยู่ด้วยความร้อนของอุณหภูมิที่เข้มข้นเท่านั้น นี่เป็นมายาของโลกภายนอก

เช่นกันกับโลกภายในจิตใจมนุษย์ ยามเมื่อร้อนสุดขีด ก็จะสำแดงอาการออกมาให้เห็นในลักษณะของ ***โลภ โกรธ หลง*** *ที่ดูเหมือนจะสัมผัสมันได้ เพราะมันสามารถสำแดงเดชได้ต่าง ๆ นานา แต่พอจะเข้าไปจับต้องมันให้ได้จริง ๆ จัง ๆ ด้วยการเฝ้ามองเพ่งเข้าไปหา มนุษย์ก็จะไม่พบอะไร ยกเว้นแต่ความเร่าร้อนที่แผ่คลุมตกค้างอยู่ในจิต นี่เป็นมายาของกิเลส เพราะแท้ที่จริง* ***โลภ โกรธ หลง*** *ก็หาได้มีอัตตาที่แท้จริงไม่*

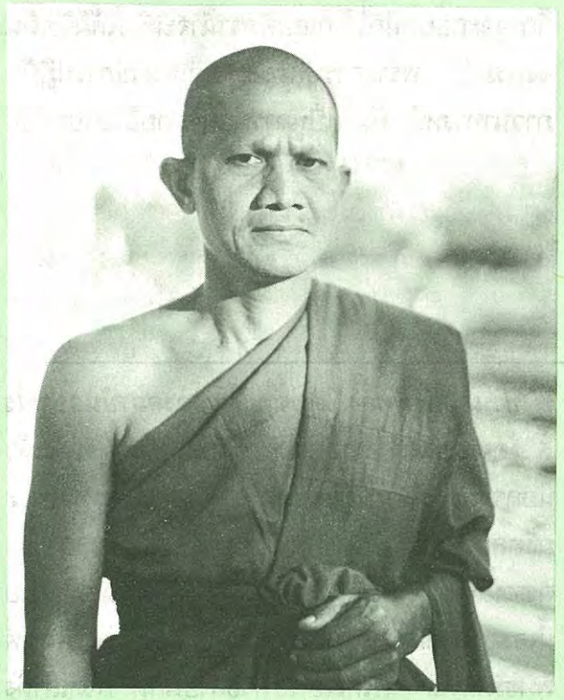

พระมหาภิญโญ ปนฺตรโต (พรรษา ๒๒)
วัดนันทาราม จ.นครศรีธรรมราช
(ประธานรุ่นที่ ๒๐)

● ***หลวงพ่อทราบข่าวการอบรมได้อย่างไร***

▲ ได้ทราบจากเอกสารที่ทางวัดส่งไป อาตมามีความสนใจในเรื่องเหล่านี้อยู่แล้ว ก็เลยตัดสินใจมาปฏิบัติ แล้วก็ช่วงนี้เป็นระยะออกพรรษาแล้วก็เลยพอจะมีเวลาว่าง

● ***ท่านเคยปฏิบัติภาวนาวิธีอื่นๆมาบ้างหรือไม่***

▲ เคยอยู่นะ ตอนนั้นทำแบบพุทโธ และที่มานี่ก็อยากจะมาทดลองดูให้รู้ด้วยตนเองว่า วิธีสัมมาอะระหังนี้ เขามีแนวปฏิบัติอย่างไร ก็จะได้ความรู้ เพราะในทางพระพุทธศาสนานั้น มีกัมมัฏฐานหลายแบบ แล้วแต่ว่าเราจะเลือกแบบไหน เพราะต่างก็มีจริตนิสัยไม่เหมือนกัน บางทีเราได้แบบโน้น อาจไม่ถูกกับจริตนิสัย มาเปลี่ยนวิธีใหม่อาจจะทำให้ดีขึ้น เลยอยากมาทดสอบลองฝึกดู

● ***ท่านมาถึงสถาบันนี่เมื่อไหร่***

▲ มาถึงนี่ก็วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ตอนเย็น ๆ

● ***นับแต่เข้ามายังสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแล้ว ท่านมีความเข้าใจในวิชชาธรรมกายอย่างไร***

▲ วิชชาธรรมกายนั้น อาตมาคิดว่าเป็นวิธีการที่ดีอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยดึงคนให้เข้าหาแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาได้

● ***ความเป็นอยู่ในสถาบันระหว่างการอบรมะป็นอย่างไรบ้าง***

▲ ก็รู้สึกว่าทุกอย่างจะสะดวกสบายสมบูรณ์ มีการเป็นอยู่ไม่ได้ลำบากอะไร อาตมารู้สึกว่าสถาบันนี้มีความพร้อมมาก ในตอนที่เข้ามาใหม่ ๆ ยังไม่ได้ลงมือปฏิบัตินั้น เพียงเห็นสถานที่ ก็ทำให้เกิดความอบอุ่นใจ มีความเย็นใจ เพราะบรรยากาศและสถานที่ช่วยในการปฏิบัติได้เยอะมาก

● ***การจัดแบ่งเวลาของกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละ***

วันเป็นอย่างไร

▲ ก็เหมาะสมแล้ว ไม่มากเกินไปและก็ไม่น้อยเกินไป แต่สิ่งที่จะให้ข้อคิดเห็นในเรื่องการฝึกภาวนาก็คืออยากจะให้แทรกการเดินจงกรมบ้าง เพราะเวลานั่งอย่างเดียว บางทีมันจะนานมากไป สำหรับคนที่เคยแล้ว อาจจะไม่มีปัญหา แต่สำหรับคนใหม่เมื่อมาเจอเข้าก็อาจจะถอยหนีก็ได้ ก็เลยคิดว่าน่าจะเพิ่มให้มีวิธีเดินจงกรมบ้าง เพราะการเดินจงกรมก็เป็นวิธีการปฏิบัติภาวนาทางหนึ่ง ทั้งยังเป็นการผ่อนคลายอิริยาบถด้วย

• • •

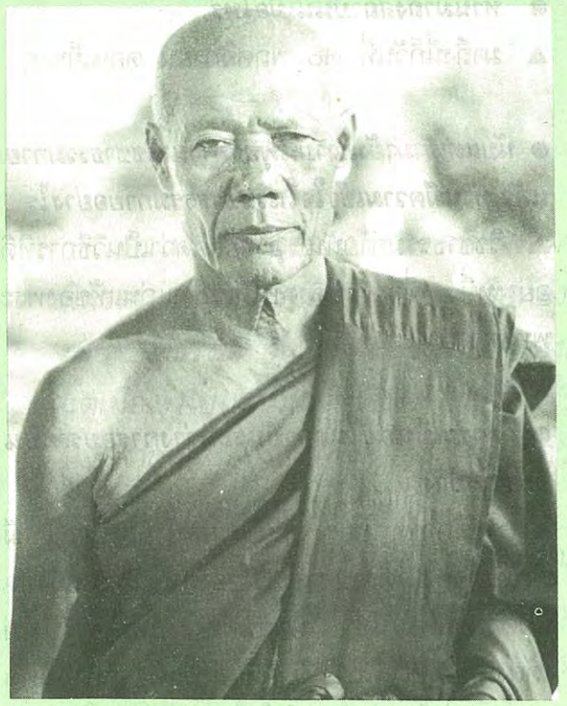

พระครูพิทักษ์ชัยเขต (พรรษา ๔๒)
วัดรัตนวราราม จ.พัทลุง
(รองประธานรุ่นที่ ๒๐ รูปที่ ๑)

● ***ท่านอยู่ถึงพัทลุง ได้ทราบข่าวของสถาบันอย่างไร***

▲ อาตมาได้รับข่าวคราวเกี่ยวกับสถาบันอยู่นานแล้ว นอกจากนั้นก็เคยได้พบกับหลวงพ่อท่านเจ้าคุณพระมงคลเทพมุนี ที่วัดปากน้ำ เมื่อราว พ.ศ. ๒๔๙๘ คราวนั้นอาตมายังเป็นพระหนุ่ม ๆ อยู่ และเมื่อปีกลายนี้เองอาตมาก็ได้เข้ามาร่วมสัมมนาพระสังฆาธิการที่พุทธมณฑล ก็ได้เจอกับพระเพื่อนกัน ก็ได้เล่าถึงวิธีปฏิบัติธรรมกายนี่ อาตมาก็เกิดความเลื่อมใส เพราะอุปนิสัยเดิมก็ชอบทางวิปัสสนากัมมัฏฐานอยู่แล้ว แต่ทีนี้มันจะหาโอกาสทำจริง ๆ จัง ๆ ได้ยาก ก็ด้วยอาตมามีภาระกิจมาก ไม่มีเวลาว่างเลย และปีนี้ก็ได้เอกสารจากทางสถาบันแจ้งให้ทราบถึงกำหนดการอบรม ก็เลยตัดสินใจเดินทางมา

● ***เมื่อเข้ามาแล้ว ท่านพอใจอะไรบ้าง***

▲ ดูอะไร ๆ ก็เรียบร้อยดีมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาตมาชอบวิธีการในการจัดการอบรมต่าง ๆ มีระเบียบเรียบร้อยดี และก็ล้วนแต่อยู่ในวินัยทั้งนั้น เฉพาะส่วนตัวอาตมานี่ก็มีรบกวนใจอยู่บ้างนิดหน่อย

ก็เรื่องของอากาศที่หนาวไปบ้างตอนนี้ เพราะเป็นคนสู้หนาวไม่ค่อยไหว

● ***อาหารการขบฉันเป็นอย่างไรบ้าง***

▲ ไม่มีปัญหาอะไร อาตมาฉันได้ เพราะได้เดินทางเข้ามาทางกรุงเทพฯ บ่อย ก็พอจะคุ้นเคยกับอาหารทางภาคกลางนี้อยู่

● ***คิดว่าแนวปฏิบัติวิชชาธรรมกาย มีความยากความง่ายอย่างไร***

▲ ต้องนับว่าเป็นวิธีที่ตรงเพี๊ยะทีเดียว ที่มุ่งไปสู่ความสงบระงับ ถ้าหากมีความเข้าใจดีอยู่แล้วหรือมีพื้นฐานอยู่บ้าง อาตมาคิดว่าคงจะได้ผลอย่างรวดเร็ว เฉพาะตัวอาตมานี่เนื่องจากยังมีจิตกังวลต่อภาระต่าง ๆ อยู่เลยยังก้าวเดินไปช้าอยู่ คงต้องการเวลาฝึกอบรมมากกว่านี้สักหน่อย เพราะได้มีแนวคิดไว้ว่า เมื่อกลับไปนี่จะแนะนำให้หมู่นักปฏิบัติญาติโยมทางโน้น ได้มาฝึกหัดทางธรรมกายนี่ เพราะเดิมที่อาตมาไปแนะนำอยู่ ก็ยังเป็นแบบพุทโธ ซึ่งก็ไม่เข้าใจจุดหลักนัก มาคราวนี้นอกจากได้รับความรู้เพิ่มเติมมากแล้ว ยังได้บุญกุศลที่ได้เข้ามาสัมผัสและร่วมในกิจกรรมคราวนี้ด้วย

• • •

สามเณรสันติ อมรฤทธิพงศ์
วัดเกษมาคม จ.กาฬสินธุ์

● ***เคยปฏิบัติภาวนาอย่างอื่นมาบ้างหรือเปล่าครับ***

▲ เคยครับ เคยฝึกภาวนามาก่อนเหมือนกัน จนบางครั้งก็เกิดความสงบสบายใจอยู่ และก็เคยได้เห็นกายของตนเองเมื่อก่อนจะมาปฏิบัติสัมมาอะระหัง

● ***ได้ทราบเรื่องการอบรมกัมมัฏฐานอย่างไร***

▲ ได้ทราบจากเอกสารที่ทางสถาบันส่งไปให้ เมื่อตอนที่ยังจำพรรษาอยู่วัดที่หนองคาย ท่านเจ้าอาวาส

เอามาให้ ก็เลยได้มา เพราะมีความตั้งใจเดิมอยู่แล้วว่าอยากจะมาเข้าอบรมบ้าง แต่ยังไม่ทราบวัน เวลาที่กำหนด พอได้รายละเอียดก็เลยได้มากัน ๒ รูป

● ***กรุณาเล่าประสบการณ์ที่ได้เห็นในขั้นตอนเจริญภาวนาเมื่อแรก ๆ***

▲ เมื่อมาฝึกตอนแรก ๆ ที่ได้เห็นขึ้นมานั้น มีลักษณะเป็นดวงสว่างคล้ายดวงดาว แล้วเริ่มสว่างออกรอบตัว และต่อ ๆ มาเมื่อภาวนาสัมมาอะระหังเข้าไปตรงกลาง แล้วพิจารณาดูตรงนิ่งอยู่ ก็ได้เห็นเป็นองค์พระพุทธรูปโปร่งใส พอเข้าไปในกลางกายนั้นมากเข้าก็เห็นกายตัวเองนั่งอยู่ในลูกแก้วอีก จากนั้นจึงได้เห็นพระองค์ที่สอง มีลักษณะคล้ายพระพุทธชินราช แล้วก็เปลี่ยนเป็นองค์พระปางสมาธิอีก มีกายโปร่งใสมาก

● ***ตอนนี้สามเณรได้ต่อ ๑๘ กายหรือยัง***

▲ ยังครับ ยังไม่ได้ต่อ ๑๘ กาย เพิ่งได้เริ่มต้น

● ***อารมณ์จิตขณะเห็นองค์พระใสเกิดขึ้นในกายเป็นอย่างไร***

▲ ตอนนั้นรู้สึกว่าจิตว่างมาก มีกำลังสมาธิมากแน่วแน่ เสียงจากภายนอก คิดว่ายังคงมีอยู่นะ แต่เหมือนกับไม่ได้ยิน เพราะไม่มีความสนใจภายนอกเลย คล้ายคนปิดทวารทั้งหมด ไม่มีความสะทกสะท้านอะไร

● ***วิธีการสอนของสถาบันฯ เป็นอย่างไร***

▲ ความจริงก็เคยปฏิบัติทางธรรมกายมาก่อนที่จะมานี่ด้วย แต่เมื่อมาเข้าอบรมที่นี่แล้ว ได้พบเห็นขั้นตอนต่าง ๆ เช่นมีการสอบอารมณ์หลังนั่งภาวนา คือมีการถามต่าง ๆ แล้วติดตามเป็นขั้น ๆ ไป จึงได้มารู้ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายนี้เองว่าการปฏิบัติวิชชาธรรมกายที่แท้นั้นมีความละเอียดลึกซึ้งเป็นขั้น ๆ ซึ่งจากการที่เคยปฏิบัติจากที่อื่นที่เป็นสายหลวงพ่อสดเหมือนกันนี่ คือที่วัดพระธรรมกาย นั่นเขาเพียงแนะนำให้ภาวนาว่าสัมมาอะระหัง แล้วเพ่งดูลูกแก้วเฉย ๆ เขาไม่ได้แนะนำไปมากลึกซึ้งเหมือนที่นี่เลย คือมาที่นี่ก็ได้รับความกระจ่างแจ้งในวิธีปฏิบัติ และขั้นตอนการปฏิบัติไปเยอะเลย

● ***ในเรื่องของอาหารเป็นอย่างไรบ้าง***

▲ การขบฉันที่นี่ก็มีอย่างเพียงพอ แต่ตัวเองก็ฉันไม่มากอยู่แล้ว เวลาไปบิณฑบาตก็จะเอาเฉพาะที่พอฉันเท่านั้น

● ***เมื่อจบการอบรมแล้ว ตั้งใจจะทำอะไรบ้าง***

▲ คือที่วัดตัวเองขณะนี้ ในทุกเย็นก็มีการสอนภาวนาแก่ญาติโยมอยู่แล้ว พอมาได้ความรู้ความก้าวหน้า มีความเข้าใจมากขึ้นอย่างนี้ ก็จะได้นำไปเป็นประโยชน์แก่การเผยแพร่สอนโยมต่อไป

■■■■

คลายปัญหาข้อข้องใจที่ว่า

นิพพานเป็นสภาพสิ้นกิเลสและกองทุกข์ เที่ยง เป็นสุข และยั่งยืน

บ.ก.

ที่ ๔๗/๒๕๓๔

๒๙ พฤษภาคม ๒๕๓๔

เรียน คุณวิทยา คล้ายรัศมี ที่นับถือ

ในนิตยสาร "สมาธิ" ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๕๗ พาดหัวข้อทัศนวิจารณ์ว่า **"หลักฐานยืนยันนิพพานเป็นอนัตตา"** และ **"ประเด็นหักล้างทัศนะนิพพานเป็นอัตตา"** โดยมีบทความของคุณวศิน อินทสระ กับของคุณสุชาติ กอไพศาล นั้น

ขอเรียนว่า **พระพุทธพจน์ที่นำมาอ้างอิงนั้น เป็นพระสัทธรรมที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติพระกัมมัฏฐานใช้เป็นแนวทางการศึกษาและปฏิบัติธรรมเสมอกันหมด แต่ความเข้าใจในพระพุทธพจน์และปัญญาหยั่งรู้ในพระธรรมอันละเอียด สุขุม ลุ่มลึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเช่นเรื่อง "พระนิพพาน" นั้นแหละที่แตกต่างกัน**

ความเข้าใจในพระพุทธพจน์ มีได้ด้วยการอ่าน การฟัง และการคิดไตร่ตรองตามเหตุผล ให้ถูกต้องตรงประเด็น ชื่อว่า**สุตมยปัญญา** และ**จินตามยปัญญา นี้เป็นความเข้าใจชั้นต้น อันจะนำไปสู่การเจริญปัญญาจากการที่ได้ทั้งรู้** (คือสุตมย-จินตามยปัญญา) **และทั้งเห็นสภาวะของธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง** (สังขตธาตุ-สังขตธรรม) และ**ธรรมชาติที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง** (อสังขตธาตุ-อสังขตธรรม) **ตามที่เป็นจริง สูงขึ้นไปถึงเห็นแจ้งในพระอริยสัจทั้ง ๔ อันเป็นไปในญาณ ๓** คือ สัจจญาณ กิจจญาณ และกตญาณ รวมเป็นมีรอบ ๑๒ ชื่อว่า **ภาวนามยปัญญา** อันเป็นปัญญารู้แจ้งสูงสุด ให้สามารถกำจัดกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย ได้ถึงซึ่งมรรคผลนิพพานที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

ขอเน้นว่า **สุตมยปัญญาและจินตามยปัญญาจากการอ่าน-ฟัง-คิด นั้นเป็นปัญญาจากความรู้**

ความเข้าใจในชั้นต้น มีโอกาสผิดพลาดได้ง่ายมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธรรมที่ละเอียด สุขุม ลุ่มลึก อย่างเช่นพระนิพพาน จึงต้องระมัดระวังในการใช้เอกสารและพยานบุคคลอ้างอิง และในการคิดไตร่ตรอง ทำความเข้าใจในพระสัทธรรมที่ละเอียด สุขุม ลุ่มลึก อย่างเรื่องพระนิพพานโดยรอบคอบให้ถูกต้องและตรงประเด็นให้มากที่สุด ต่อเมื่อเจริญภาวนาธรรมโดยทางศีล-สมาธิ-ปัญญา อันมีนัยอยู่ในอริยมรรคมีองค์ ๘ ให้เจริญขึ้นถึงเป็น อธิศีล-อธิจิต-อธิปัญญา, ปฐมมรรค-มรรคจิต-มรรคปัญญา บรรลุพระอริยมรรค-ผล และพระนิพพาน แล้ว นั้นแหละ**ภาวนามัยปัญญาด้วยการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็น** ในหลักปริยัติ ในวิธีปฏิบัติและปฏิเวธ จึงแจ้งชัดแน่นอน ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้

สรุปความว่า **ปัญญารู้แจ้ง เห็นแจ้ง ในธรรมอันสุขุม ลุ่มลึก อย่างเช่นพระนิพพานจากทั้งการอ่าน-ฟัง-คิด และการเจริญภาวนาธรรมย่อมเชื่อถือได้แน่นอนยิ่งกว่าปัญญาแต่เพียงความรู้ ความจำได้จากการอ่านและคิดคาดคะเนเอาเอง มากมายนัก**

เฉพาะแต่สุตมัยปัญญาโดยการอ่าน การฟังและความคิดเห็นจากเอกสารและพยานบุคคล เช่น ผู้แนะนำสั่งสอน ก็ยังแตกต่างกันโดยระดับภูมิธรรมและภูมิปัญญาจึงเป็นที่ยอมรับและถือเป็นหลักปฏิบัติกันในหมู่ผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรมว่า **ในการทำความเข้าใจพระพุทธพจน์นั้น พึงถืออรรถาธิบายพระพุทธพจน์ตามความสำคัญแห่งคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา** คือ

อันดับที่ ๑ **สุตตานุโลม** คือคัมภีร์ที่อรรถกถาจารย์ ดังเช่นพระพุทธโฆษาจารย์ได้รจนาขึ้นอธิบายข้อความที่ยากในพระไตรปิฎก เมื่อประมาณ ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว

อันดับที่ ๒ **อาจริยวาท** คือวาทะของอาจารย์ต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้นฎีกา อนุฎีกา และบุรพาจารย์ในรุ่นหลัง

อันดับที่ ๓ **อัตโนมติ** คือความคิดเห็นของผู้พูด ผู้แสดงธรรม ในพระพุทธศาสนา

ดังปรากฏในคำนำของมหามกุฏราชวิทยาลัย ในหนังสือพระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับพิมพ์เนื่องในวโรกาสครบ ๒๐๐ ปี แห่งพระราชวงศ์จักรีกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ.๒๕๒๕ มีข้อความตอนหนึ่งว่า

พระพุทธวจนะ คือ พระไตรปิฎก รวมเป็นศาสนธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า จัดเป็นองค์ ๙ คือ

สุตตะ ได้แก่อุภโตวิภังค์ นิทเทส ขันธกะ ปริวาร พระสูตรต่าง ๆ มีมงคลสูตรเป็นต้น...

ฯลฯ เป็นต้น

เคยยะ คือ **พระสูตรที่ประกอบด้วยคาถาทั้งหมด**

เวยยากรณะ คือ **พระอภิธรรมปิฎกทั้งหมด พระสูตรที่ไม่มีคาถา** และ**พุทธวจนะที่ไม่ได้จัดเข้าในองค์ ๘ ได้ชื่อว่าเวยยากรณะทั้งหมด**

คาถา คือ **พระธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา และคาถาล้วน ๆ ที่ไม่มีชื่อว่าสูตรในสุตตนิบาต**

อุทาน คือ **พระสูตร ๘๒ สูตร ที่พระพุทธเจ้าทรงเปล่งด้วยโสมนัสญาณ**

อิติวุตตกะ คือ **พระสูตร ๑๑๐ สูตร ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ข้อนี้สมจริงดังคำที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้**

ชาดก เป็นการแสดงเรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า มีอปัณณกชาดกเป็นต้น มีทั้งหมด ๕๕๐

อัพภูตธรรม คือ **พระสูตรที่ปฏิสังยุตด้วยอัจฉริยอัพภูตธรรมทั้งหมด**

เวทัลละ คือ **ระเบียบคำที่ผู้ถามได้ความรู้แจ้งและความยินดีแล้วถามต่อ ๆ ขึ้นไป ดังจูฬเวทัลลสูตร มหาเวทัลลสูตร สัมมาทิฏฐิสูตร และสักกปัญหสูตร** ฯลฯ เป็นต้น

พระพุทธวจนะเหล่านี้โดยสภาพแห่งธรรมแล้ว เป็นสัจธรรมที่ทรงแสดงว่า เป็นธรรมที่ลึกซึ้งรู้ได้ยาก รู้ตามเห็นตามได้ยาก สงบ ประณีต ไม่อาจจะรู้ได้ด้วยการตรึก ละเอียด เป็นธรรมอันบัณฑิตจะรู้ได้ เพราะสภาวะแห่งธรรมมีลักษณะดังกล่าว จึงจำต้องชี้แจงให้เกิดความเข้าใจทั้งโดยอรรถะ และพยัญชนะ เพื่อให้สามารถหยั่งรู้ธรรมทั้งหลายตามความเป็นจริงในเรื่องนั้น ๆ

เนื่องจากพื้นเพอัธยาศัยของคนแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ซึ่งทรงอุปมาไว้เหมือนดอกบัว ๔ เหล่า พระพุทธเจ้าจึงทรงมีวิธีในการแสดงธรรม ตามอาการสอนธรรมของพระองค์ ๓ ประการ คือ

๑. ทรงสอนให้ผู้ฟังรู้ยิ่งเห็นจริง ในสิ่งที่ควร

รู้ควรเห็น

๒. ทรงแสดงธรรมมีเหตุที่ผู้ฟังอาจตรองตามให้เห็นจริงได้

๓. ทรงแสดงธรรมเป็นอัศจรรย์ คือผู้ปฏิบัติตามจะได้รับประโยชน์ตามสมควรแก่การประพฤติปฏิบัติ

แต่เพราะพระพุทธเจ้าทรงประกอบด้วยปาฏิหาริย์ทรงฉลาดในโวหาร เพราะทรงเป็นเจ้าแห่งธรรม ก่อนจะทรงแสดงธรรมแก่ใคร ทรงตรวจสอบภูมิหลังด้านต่าง ๆ ของคนเหล่านั้นด้วยพระญาณแล้ว ผลจากการฟังในพุทธสำนักจึงไม่มีปัญหา ว่าคนฟังจะไม่เข้าใจ ผลจากการฟังธรรมสมัยพุทธกาลจึงมีความอัศจรรย์

หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ทรงตั้งพระธรรมวินัยไว้เป็นพระศาสดาแทนพระองค์ ธรรมที่ทรงแสดงไว้ยังเป็นเช่นเดิม แต่ระดับสติปัญญา บารมี ความสนใจในธรรมของคนเปลี่ยนแปลงไป ทำให้การตีความพระธรรมวินัย ตามความเข้าใจของตนเองเกิดขึ้น จนทำให้สูญเสียความเสมอกันในด้านศีลและทิฏฐิครั้งแล้วครั้งเล่า บางสมัยเกิดแตกแยกกันเป็นนิกายต่าง ๆ ถึง ๑๘ นิกาย

พระอรรถกถาจารย์ผู้ทราบพุทธาธิบาย ทั้งโดยอรรถะและพยัญชนะแห่งพระพุทธวจนะ เพราะการศึกษาจำต้องสืบต่อกันมาตามลำดับ มีฉันทะ อุตสาหะอย่างสูงมาก ได้อรรถาธิบายพระพุทธวจนะในพระไตรปิฎก ส่วนที่ยากแก่การเข้าใจ ให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้นสำหรับผู้ศึกษาและปฏิบัติ ความสำคัญแห่งคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาจึงมีลดหลั่นกันลงมา คือ

๑. **พระสูตร** คือพระพุทธวจนะที่เรียกว่าพระไตรปิฎกทั้งพระวินัยปิฎก สุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

๒. **สุตตานุโลม** คือคัมภีร์ที่พระอรรถกถาจารย์รจนาขึ้น อธิบายข้อความที่ยากในพระไตรปิฎก

๓. **อาจริยวาท** วาทะของอาจารย์ต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้นฎีกาอนุฎีกา และบุรพาจารย์ในรุ่นหลัง

๔. **อัตโนมติ** ความคิดเห็นของผู้พูด ผู้แสดงธรรมในพระพุทธศาสนา

ในกาลต่อมา มีการอธิบายธรรมประเภทอาจริยวาท คือ ถือตามที่อาจารย์ของตนสอนไว้กับอัตโนมติว่าไปตามมติของตนกันมากขึ้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะคัมภีร์พระพุทธศาสนาที่เป็นหลักสำคัญ คือพระไตรปิฎกและอรรถกถามีไม่แพร่หลาย อรรถกถาส่วนมากยังคงเป็นภาษาบาลี คนมีฉันทะในภาษาบาลีน้อยลง สำนวนภาษาบาลีที่แปลออกมาแล้วยากต่อการทำความเข้าใจของคนที่ไม่ได้ศึกษามาก่อน ขาดกัลยาณมิตรที่เป็นสัตบุรุษในพระพุทธศาสนา เป็นต้น

การอธิบายธรรมที่เป็นผลจากการตรัสรู้ของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น เป็นอันตรายมาก เพราะโอกาสที่จะเข้าใจผิด พูดผิด ปฏิบัติผิดมีได้ง่าย พระไตรปิฎกเป็นเหมือนรัฐธรรมนูญ กฎหมายทั่วไปจะขัดแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่ได้ฉันใด การอธิบายธรรมขัดแย้งกับพระไตรปิฎกพุทธศาสนิกชนที่ดีย่อมถือว่าทำไม่ได้เช่นเดียวกันฉันนั้น

เพื่อให้พระพุทธวจนะอันปรากฏในพระไตรปิฎกแพร่หลายออกมาในรูปภาษาไทย และให้เกิดความรู้ความเข้าใจพระพุทธศาสนา ตรงตามหลักที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และที่พระอรรถกถาจารย์อธิบายไว้ จะได้เกิดทิฏฐิสามัญญตา ความเสมอกันในด้านทิฏฐิ และ สีลสามัญญตา ความเสมอกันในด้านศีล ของชาวพุทธทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ มหามกุฏราชวิทยาลัยจึงได้จัดให้มีการแปลพระไตรปิฎกและอรรถกถาขึ้น

โดยเหตุนี้คณาจารย์ผู้ปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ **พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) ท่านสั่งสอนถ่ายทอดไว้ มีพระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณุตฺตโม) รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ องค์ปัจจุบัน และ**พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เป็นต้น

จึงได้ศึกษาปฏิบัติธรรม

(๑) ตามพระพุทธพจน์และอรรถาธิบายดั้งเดิมของพระอรรถกถาจารย์ ผู้ทรงภูมิธรรมและภูมิปัญญาสูง ได้แก่ของพระพุทธโฆษาจารย์เป็นต้น อันเป็นที่ยอมรับนับถือ ใช้เป็นตำรับตำราเรียนบาลีตั้งแต่ประโยค ๑-๒ ไปจนถึงเปรียญธรรม ๙ ประโยค เป็นสำคัญ

(๒) ตามคำแนะนำสั่งสอนทั้งหลักปริยัติและหลักปฏิบัติภาวนาธรรมของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ผู้ได้ศึกษาทั้งพระบาลีอันเป็นพระพุทธพจน์และอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิปัสสนาธุระ อันเป็นที่ประจักษ์แจ้งแก่ศิษยานุศิษย์ผู้ศึกษาและปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย ในวิธีการปฏิบัติและผลของการปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายนี้โดยทั่วหน้ากันอยู่แล้ว

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล นั้น นอกจากท่านจะได้พากเพียรปฏิบัติภาวนาธรรมมาประมาณ ๒๐ ปีแล้ว ท่านยังเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สำเร็จการศึกษาวิชาการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมิชิแกน แอนน์อาร์เบอร์ สหรัฐอเมริกา ทำงานเป็นนักวิจัยและประเมินผลในตำแหน่ง Research Specialist ในสำนักงานของรัฐบาลต่างประเทศแห่งหนึ่งมากว่า ๒๐ ปี และเป็นผู้บรรยายพิเศษในสาขาวิชานี้แก่นักศึกษาชั้นปริญญาตรี-โท มาตลอดชีวิตการทำงานของท่าน ก่อนบวชเป็นพระภิกษุ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙

ท่านได้อาศัยประสบการณ์จากวิชาการวิจัยซึ่งเป็นวิชาชีพของท่าน ประกอบการศึกษาพระธรรมและพระวินัย แม้เมื่อบวชเป็นพระภิกษุแล้ว ท่านก็ได้ศึกษาหลักปริยัติเพิ่มเติม สำเร็จการศึกษาชั้นนักธรรมตรี-โท-เอก และได้ศึกษาภาษาบาลีจนสำเร็จถึงชั้นเปรียญธรรม ๓ ประโยคในต้นปีนี้ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติธรรมและประกอบกับผลและประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรมของคุณครู อาจารย์ เพื่อนสหธรรมิก และของตัวท่านเอง ซึ่งแม้ส่วนตัว

ท่านจะเคยปรารภอยู่เสมอว่า ท่านมิใช่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้มีภูมิธรรมสูงหรือผู้ทรงคุณวิเศษอะไร ท่านเป็นแต่เพียงผู้ตั้งใจศึกษาและปฏิบัติพระธรรมวินัย เพื่อรักษาพระธรรมวินัย และเพื่อสืบบวรพระพุทธศาสนาให้วัฒนาถาวร ตามกำลังสติปัญญาที่ท่านพอจะทำได้เท่านั้น ก็ตาม

หากมีใจเป็นธรรมจะพิจารณาธรรมที่ท่านได้เคยชี้แจงเอาไว้ โดยเฉพาะเรื่อง "พระนิพพาน" ซึ่งแม้จะฟังดูขัดแย้งทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิในยุคปัจจุบันบางท่าน ก็ควรค่าแก่การศึกษาพิจารณาทบทวนอีกทีดังต่อไปนี้

๑. ตามพระพุทธพจน์ที่ว่า "สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา" นั้น

พระอรรถกถาจารย์ได้อรรถาธิบายไว้ มีปรากฏในหนังสือ **ธมฺมปทฏฺฐกถา (สตฺตโม ภาโค)** เรื่อง **อปรํ ปญฺจสตภิกฺขุ วตฺถุ** พิมพ์โดยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๑ หน้า ๖๒ ว่า

"ตตฺถ สพฺเพ ธมฺมาติ : ปญฺจกฺขนฺธาเอว อธิปฺเปตา" ซึ่งแปลความว่า **ในบทเหล่านั้น คำว่า ธรรมทั้งหลายทั้งปวง(เป็นอนัตตา) พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายเอา เบญจขันธ์**(อันเป็นสังขตธรรม)**เท่านั้น**

คำว่า **"ธรรมทั้งหลายทั้งปวง" พระผู้มีพระภาคเจ้ามิได้คลุมถึง "วิสังขาร" คือ "พระนิพพาน" ด้วย** ตามที่คุณวศิน อ้างถึงพระโบราณจารย์ อธิบายกันมาว่าเพื่อให้คลุมถึง วิสังขาร คือ พระนิพพาน อันนับเป็นอาจริยวาท และอัตโนมติ ของท่านเหล่านั้น **แต่ประการใด**

๒. ยังมีพระพุทธพจน์ที่ตรัสตอบปัญหาเรื่องอนัตตา ที่พระราธะทูลถาม

มีปรากฏในพระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวรรค **ว่าด้วยสิ่งที่เป็นอนัตตา เรื่องอนัตตสูตร (ข้อ๗)** อีกด้วยว่า

พระราธะทูลถามว่า **"ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ที่เรียกว่า อนัตตา อนัตตา ดังนี้ อะไรหนอเป็นอนัตตา ?"**

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า **"ดูก่อนราธะ รูปเป็นอนัตตา เวทนาเป็นอนัตตา สัญญาเป็นอนัตตา สังขารเป็นอนัตตา วิญญาณเป็นอนัตตา, ดูก่อนราธะ อริยสาวกผู้ได้สดับแล้ว เห็นอยู่อย่างนี้ ฯลฯ ย่อมรู้ชัดว่า กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้ มิได้มี ฯ"**

พระพุทธองค์ไม่ได้ตรัส ณ ที่ใดว่า วิสังขาร คือพระนิพพาน เป็นอนัตตา

๓. แม้พระพุทธวจนะที่ทรงแสดงไว้ว่า "สพฺเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสาย"

ซึ่งแปลความว่า **"ธรรมทั้งหลายทั้งปวงอันบุคคลไม่ควรยึดมั่นถือมั่น" พระอรรถกถาจารย์ก็ได้อธิบายความหมายของคำว่า "สพฺเพ ธมฺมา...ฯ" ดังนี้**

"บทว่า สพฺเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสาย นี้อธิบายว่า ขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ ชื่อว่าธรรมทั้งปวง ธรรมแม้ทั้งหมดเหล่านั้น ไม่ควร คือไม่เรียน ไม่ปรารถนา ไม่ประกอบไว้ด้วยความยึดมั่นด้วยอำนาจแห่งตัณหาและทิฏฐิ เพราะเหตุไร? **เพราะไม่ดำรงอยู่โดยอาการที่บุคคลจะถือเอาได้ จริงอยู่ธรรมทั้งหลายมีขันธ์ ๕ เป็นต้นนั้น แม้จะถือว่าเป็นของเที่ยง ความไม่เที่ยงเท่านั้นย่อมเกิดขึ้น แม้จะถือว่าเป็นสุข ความทุกข์เท่านั้นย่อมถึงพร้อม แม้จะถือว่าเป็นอัตตา อนัตตาเท่านั้นย่อมปรากฏ เพราะฉะนั้นบุคคลจึงไม่ควรยึดมั่น ..."** - (อรรถกถาจูฬตัณหาสังขยสูตร)

"ในคำว่า **สพฺเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสาย** นี้มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้ ชื่อว่า **ธรรมทั้งปวง คือขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ ธรรมทั้งหมดนั้นไม่ควร คือไม่ถูก ไม่ชอบ ไม่เหมาะที่จะยึดมั่นด้วยอำนาจตัณหาและทิฏฐิ เพราะเหตุไรธรรมจึงไม่ควรถือมั่น? เพราะธรรมเหล่านั้นไม่ตั้งอยู่โดยอาการที่จะยึดถือไว้ จริงอยู่ธรรมเหล่านั้น แม้จะยึดถือเอาว่าสังขารทั้งหลายเป็นของเที่ยงเป็นสุขและเป็นอัตตา ก็ย่อมสำเร็จผลว่าเป็นของไม่เที่ยงเป็นทุกข์และเป็นอนัตตาอยู่นั่นเอง** เพราะเหตุนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า ไม่ควรถือมั่นดังนี้" - (อรรถกถาโมคคัลลานสูตร)

นั่นก็คือ **พระพุทธพจน์ที่ทรงแสดงเรื่อง "อนัตตา"** นั้น **ทรงหมายเอาเบญจขันธ์ อันเป็นสังขารธรรมเท่านั้น** และ**พระพุทธพจน์ที่ทรงแสดงไว้ว่า "ธรรมทั้งหลายทั้งปวง เป็นอนัตตา"** ก็ดี หรือที่ทรงแสดงว่า **"ธรรมทั้งหลายทั้งปวง อันบุคคลไม่ควรยึดมั่นถือมั่น"** ก็ดี **พระอรรถกถาจารย์ล้วนอรรถาธิบายไว้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายถึง เบญจขันธ์ และ/หรือ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ ฯลฯ อันเป็นสังขารธรรมทั้งสิ้น**

ไม่เกี่ยวด้วยวิสังขาร คือพระนิพพานแต่อย่างใดเลย

ผู้ใดจะเชื่อตามพระสูตร คือพระพุทธวจนะที่ทรงตอบปัญหาแก่พระราธะ และเชื่อตามสุตตานุโลม คืออรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ หรือจะเชื่อตามอาจริยวาท คือวาทะของบุรพาจารย์รุ่นหลังและเชื่อตามอัตโนมติ คือความคิดเห็นของผู้พูด ผู้แสดงธรรมใด ก็เลือกเชื่อได้ตามภูมิธรรมภูมิปัญญาของแต่ละท่าน

ผู้ศึกษาและปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายที่ได้ผลดีตามสมควรแก่ธรรมแล้ว เห็นตามพระพุทธวจนะที่ทรงตอบปัญหาแก่พระราธะ และเห็นตามอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ ดังที่กล่าวมานี้ คือคำว่า **"ธรรมทั้งหลายทั้งปวง เป็นอนัตตา"** ก็ดี

และคำว่า **"ธรรมทั้งหลายทั้งปวงอันบุคคลไม่ควรยึดมั่นถือมั่น"** ก็ดี **ล้วนหมายถึงสังขารธรรมอันได้แก่ขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ ฯลฯ เป็นต้น เท่านั้น** มิได้หมายความรวมถึงวิสังขาร คือพระนิพพานด้วยแต่ประการใดเลย

หากจะมีปัญหาถามว่า ถ้าเช่นนั้น**เพราะเหตุไร เมื่อทรงแสดงไตรลักษณ์หรือสามัญลักษณะ คือความเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา ทรงใช้คำว่า สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา, สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขา** ซึ่งแปลว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์ **แต่พอถึง "อนัตตา" ทรงใช้คำว่า สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายทั้งปวง เป็นอนัตตา ?**

พึงศึกษาพิจารณาเทียบเคียงคำว่า **"สพฺเพ ธมฺมา"** กับคำว่า **"กิญฺจิ ธมฺมํ"** ที่ทรงใช้ในพหุธาตุกสูตร (๑๔/๒๓๔-๒๔๖) ซึ่งพระอรรถกถาจารย์ได้อรรถาธิบายไว้ในหนังสือ **อรรถกถาพหุธาตุกสูตร** อนุปทวรรค (หน้า ๓๐๗) ว่า

"ในวาระที่ว่าด้วยเรื่องตน **ไม่ตรัสว่าสังขาร ตรัสว่า ธรรมไร ๆ (กิญฺจิ ธมฺมํ)** ดังนี้ **เพื่อจะรวมเอาบัญญัติมีกสิณเป็นต้นเข้าไว้ด้วย"** หมายความว่า **ที่ทรงเปลี่ยนใช้คำว่า สพฺเพ ธมฺมา ก็ดี** หรือ **กิญฺจิ ธมฺมํ ก็ดีนั้น ก็เพื่อหมายเอาธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง (สังขารธรรม) ที่กว้างกว่าธรรมชาติที่เป็นสังขารแต่เพียงในเรื่องที่ทรงยกขึ้นปรารภ ดังเช่นเรื่องของเบญจขันธ์เท่านั้น**

๔. แม้จะมีข้อความในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๘ ปริวาร ข้อ ๘๒๖ ที่ว่า

"สังขารทั้งปวงที่ปัจจัยปรุงแต่ง ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา และบัญญัติคือ พระนิพพาน ท่านวินิจฉัยว่า เป็นอนัตตา..." นั้น

ก็มิใช่พระพุทธพจน์ และไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเป็นคำของผู้ใด เป็นคำที่ปรากฏขึ้นมาลอย ๆ ไม่มีเหตุผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำว่า **"และบัญญัติ คือพระนิพพาน" นั้น ก็ขัดแย้งกันเอง เพราะธรรมชาติที่ชื่อว่าบัญญัติ เป็นสังขารธรรม ที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ได้แก่ เบญจขันธ์เป็นต้นนั้น มีสภาวะที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แต่พระนิพพานนั้นมีสภาวะที่เที่ยง** (นิจฺจํ/สสฺสตํ) **เป็นบรมสุข**(นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ) และ**ยั่งยืน** (ธุวฏฺฐานํ) **เป็นอมตธรรม และเป็นปรมัตถธรรม** (โปรดดูอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ เรื่อง **ภิกฺขูหิ ปุฏฺฐปญฺหวตฺถุ** ในหนังสือ **ธมฺมปทฏฺฐกถา (ฉฏฺโฐ ภาโค)** พิมพ์โดยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๒ หน้า ๑๘๐ อธิบายพระพุทธวจนะที่ว่า **"เต ยนฺติ อจฺจุตํ ฐานํ ฯ** แปลความว่า **พระมุนี(พระอรหันต์)ทั้งหลาย เหล่านั้นย่อมไปสู่ฐานะ(พระนิพพาน)นั้น อันไม่เคลื่อนแล้วฯ"** ว่า คำว่า **สู่ฐานะ(พระนิพพาน) อันไม่เคลื่อน(อจฺจุตํ) นั้น คือฐานะที่เที่ยง(สสฺสตํ) ไม่กำเริบ (อกุปฺปฏฺฐานํ)** และ**ยั่งยืน(ธุวฏฺฐานํ)**

จะกล่าว**บัญญัติคือพระนิพพานว่ามีสภาวะดังเช่นสังขารอันตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ คือความเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา มิได้ เพราะพระนิพพานนั้นเป็นวิสังขาร เป็นอสังขตธรรม เป็นวิราคธาตุ วิราคธรรม เป็นอมตธรรม เป็นปรมัตถ-ธรรม หาใช่บัญญัติธรรมไม่**

ถ้าพระนิพพานเป็นอนัตตา เช่นบัญญัติธรรม คือสังขารแล้วไซร้ ไม่รู้จะปฏิบัติธรรมเพื่อให้ถึงมรรคผล นิพพาน ไปทำไม เพราะสภาวะที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา นั้น มันมีอยู่แล้วกับเบญจขันธ์ของเรานี้เอง ถ้าเช่นนั้น อยู่เฉย ๆ ไม่ต้องทำอะไรก็ถึงพระนิพพานได้กระมัง?

เพราะเหตุนี้ **ความข้อนี้คือ**คำว่า **"และบัญญัติคือพระนิพพาน เป็นอนัตตา" นี้จึงขัดแย้งกันทั้งพระพุทธพจน์ ทั้งอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ และขัดกับหลักธรรมชาติ เหมือนกับกฎหมายหรือกฎกระทรวงที่ออกมาขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ-- จึงเป็นโมฆะ**

๕. ส่วนที่คุณวศิน อ้างถึงพระพุทธพจน์อื่นๆ อีก ก็ไม่ตรงประเด็นว่า พระนิพพานเป็นอนัตตา

เช่นที่อ้างว่า ในบาลีพุทธพจน์หลายแห่งแสดงว่าพระนิพพานเป็นอนัตตาด้วย เช่น

"วิราโค เสฏฺโฐ ธมฺมานํ" แปลความว่า**บรรดาธรรมทั้งหลาย วิราคะ(พระนิพพาน) ประเสริฐที่สุด** ดังพระพุทธพจน์ในอัคคัปปสาทสูตร ว่า

"เย ภิกฺขุ ธมฺมา สงฺขตา วา อสงฺขตา วา วิราโค เตสํ อคฺคมกฺขายติ มทนิมฺมทโน วิราโค นิโรโธ นิพฺพานํฯ" แปลความว่า **"ภิกษุทั้งหลาย ธรรมเหล่าใดเป็นสังขตะหรืออสังขตะ ก็ตาม บรรดาธรรมเหล่านั้น วิราคะนับว่าเป็นเลิศ คือ การย่ำยีความเมา --- วิราคะ ความดับทุกข์ และนิพพานฯ"**

แล้ว**คุณวศินได้สรุปว่า** คำตั้งแต่การย่ำยีความเมา...จนถึงนิพพาน ล้วนเป็นไวพจน์ของนิพพานทั้งสิ้น ฉะนั้นคำว่า **นิพพาน** จึงรวมอยู่ใน **"ธรรมทั้งปวง"** นั้นเอง เมื่อธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา พระนิพพานก็ต้องเป็นอนัตตา จะเป็นอัตตาไปได้อย่างไร นั้นขอเรียนซ้ำสักนิดว่า

พระพุทธพจน์ที่ว่า **"ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา"** นั้นพระอรรถกถาจารย์ได้อรรถาธิบายว่า **พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายเอาเบญจขันธ์ อันเป็นสังขารธรรมเท่านั้น และพระพุทธองค์เองก็ได้ทรงตอบปัญหาของพระราธะว่า ธรรมที่เป็นอนัตตานั้น คือเบญจขันธ์ อันเป็นสังขารธรรม หาได้ตรัสรวมถึงพระนิพพานอันเป็นวิสังขารหรืออสังขตธรรม ด้วยไม่**

พระพุทธพจน์ที่ว่า **"วิราคะ" ความดับทุกข์และพระนิพพาน เป็นเลิศกว่าบรรดาธรรมทั้งสังขตะและอสังขตะนั้น** ก็คือว่า

(๑) **ธรรมที่เป็นสังขตะ**นั้นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นอสารํ เอาเป็นที่พึ่งถาวรไม่ได้ ส่วนพระนิพพานอันเป็นวิราคธาตุ วิราคธรรมล้วนๆ อันเป็นที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงนั้น มีสภาวะที่เป็นนิจฺจํ ปรมํ สุขํ และธุวํ ยั่งยืน (เป็นธมฺมสารํ เอาเป็นที่พึ่งได้ตลอดไป) จึงประเสริฐกว่า

(๒) **ส่วนธรรมที่เป็นอสังขตะ** ได้แก่พระนพโลกุตตรธรรมเจ้า ๙ ประการ คือ มรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ นั้น **มีสภาวะแห่งวิราคะ และความดับทุกข์** ต่างกันโดยระดับภูมิธรรม กล่าวคือ

พระอรหันต์ผู้เป็นอเสขบุคคล ซึ่งละสัญโญชน์เบื้องสูง คือ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และอวิชชา ได้โดยเด็ดขาดเป็นสมุจเฉทปหานด้วยพระอรหัตมรรคญาณ และได้บรรลุพระอรหัตผลและพระนิพพานแล้วนั้น **จึงมีสภาวะที่เป็น วิราคธาตุ วิราคธรรมล้วน ๆ และดับทุกข์ได้โดยสิ้นเชิงแล้ว**

ส่วนพระอริยเจ้าในระดับรองลงมา ยังเป็นเสขบุคคล เพิ่งละสัญโญชน์เบื้องต่ำได้ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส (พระโสดาบัน และพระสกิทาคามีบุคคล ละได้) ปฏิฆะ และกามราคะ (พระอนาคามีบุคคล ละได้) **แม้ราคะจะเบาบางและจะดับทุกข์ได้ แต่ก็ไม่ทั้งหมดสิ้นเชิง**

พระพุทธองค์จึงทรงแสดงว่า **ในธรรมทั้งหลายคือทั้งสังขตะและอสังขตะ วิราคะ ซึ่งหมายถึงพระนิพพาน อันเป็นธรรมชาติที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง** (อสังขตะ) **ที่เป็นวิราคธาตุ วิราคธรรมล้วน ๆ และเป็นสภาพธรรมที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงนั้น จึงประเสริฐกว่าธรรมชาติทั้งหลายดังกล่าวแล้ว**

ไม่เห็นจะเกี่ยวกับประเด็นที่ว่าพระนิพพานเป็นอนัตตาที่ตรงไหน **ตรงกันข้ามกลับเกี่ยวในประเด็นที่ว่า พระนิพพานมีสภาวะที่เป็นตรงข้ามกับอนัตตา** คือมีสภาวะที่

เที่ยง (นิจฺจํ/สสฺสตํ)

เป็นบรมสุข (ปรมํ สุขํ)

ยั่งยืน (ธุวํ/ตาทิ) **เป็นอมตธรรม** (อมตํ) และเป็น

ธมฺมสารํ เป็นธรรมมีแก่นสาร เอาเป็นเกาะเป็นที่พึ่งได้ตลอดไป จึงเป็นธรรมที่ประเสริฐที่สุด (เสฏฺโฐ)

ถ้าพระนิพพานเป็นอนัตตา ก็เป็นอสารํ เป็นธรรมไม่มีแก่นสาร เอาเป็นเกาะ เป็นที่พึ่งถาวรไม่ได้เหมือนกับสังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวงแล้ว จะประเสริฐอะไร?

๖. เรื่อง อตฺตา

พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้มีปรากฏใน **จักกวัตติสูตร** และใน**อัตตทีปสูตร อัตตทีปวรรคที่ ๕ ว่าด้วยการพึ่งตนพึ่งธรรม** ว่า

อตฺตทีปา ภิกฺขเว วิหรถ อตฺตสรณา นาญฺญสรณา ธมฺมทีปา ธมฺมสรณา นาญฺญสรณาฯ แปลความว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงมีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง จงมีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง อยู่ฯ

แล้ว**ทรงสอนให้เจริญสติปัฏฐาน ๔** คือ **อาศัยตน (อตฺตา) สมมุติ อันเป็นโลกียธรรมนี้ ปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน** มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิต เห็นธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายนอก และ ณ ภายในเข้าไปจนสุดละเอียด **เพื่อให้ถึงตน(อตฺตา) วิมุตติ อันเป็นโลกุตตรธรรม คือ มรรค ผล นิพพาน ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง** สมตามที่ได้ทรงแสดงไว้มีปรากฏในพระธรรมบท ขุททกนิกาย ว่า

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ
โก หิ นาโถ ปโร สิยา ฯ แปลความว่า
ตนนั้นแล เป็นที่พึ่งของตน
ใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้ ฯ

คำว่า **อตฺตทีปา อตฺตสรณา** แปลความว่า **จงมีตน(อตฺตา) เป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง** พระอรรถกถาจารย์ได้อรรถาธิบายปรากฏในสุมังคลวิลาสินี อรรถกถา ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค และในสารัตถปกาสินี อรรถกถาสังยุตตนิกาย ขันธวรรค มีข้อความคล้ายกันว่า

"ถามว่า ก็ในคำว่า อตฺตทีปา นี้ อะไรเล่า ชื่อว่าตน(อตฺตา)

แก้ว่า โลกียธรรม และโลกุตตรธรรม ด้วยเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า ธมฺมทีปา ธมฺมสรณา นาญฺญสรณา มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง ดังนี้ฯ"

นั่นก็คือว่า **พระบรมศาสดาตรัสสอนให้อาศัย**

ตน (อตฺตา) อันเป็นโลกียธรรม เป็นอัตตาสมมุติ เจริญสติปัฏฐาน ๔ เพื่อให้ละอุปาทานในเบญจขันธ์ด้วยตัณหาและทิฏฐินั้นเสีย แล้วให้เข้าถึง ให้มีให้เป็นตน (อตฺตา) อันเป็นโลกุตตรธรรม มีมรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ซึ่งเป็นอัตตาวิมุตติ เป็นธรรมสาระ เอาเป็นเกาะ เป็นที่พึ่งอันถาวรได้เพราะไม่เป็นอนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา กลับเป็น นิจฺจํ ปรมํ สุขํ และธุวํ/ตาทิ คือเที่ยง เป็นบรมสุข และยั่งยืน/คงที่

เพราะเหตุนี้ พระเดชพระคุณ**หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) **จึงได้สั่งสอนศิษยานุศิษย์ว่า วิสังขารคือพระนิพพาน นั่นแหละที่เป็นอัตตาวิมุตติ เป็นวิราคธาตุ วิราคธรรมล้วน ๆ และมีสภาวะที่ตรงกันข้ามกับสังขาร คือเป็น นิจฺจํ สุขํ และ อตฺตาแท้ ๆ (ไม่ใช่อตฺตาเทียมอย่างเบญจขันธ์)**

ตรงตามพระพุทธวจนะและอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ ทุกประการ

๗. วิธีทำนิพพานให้แจ้ง

ปัญญาหยั่งรู้พระนิพพานอันละเอียด สุขุม ลุ่มลึก จะชัดเจนถูกต้อง แน่นอน ก็แต่โดยปัจจักขสิทธิญาณของพระอริยเจ้าผู้เจริญปัญญารู้แจ้ง จากการที่ได้ทั้งรู้ปริยัติ (สุตมย-จินตามยปัญญา) และทั้งลงมือปฏิบัติให้เห็นแจ้งรู้แจ้งด้วยตน (ภาวนามยปัญญา) ลำพังแต่เพียงปัญญาโดยอนุมานสิทธิ์ อันเป็นความรู้จากการได้อ่าน ได้ฟัง และการคิดอันเป็นสุตมัย-จินตามยปัญญาเท่านั้น นับว่ายังเสี่ยงต่อการผิดพลาดมากนัก

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ประทานวิธีปฏิบัติภาวนาเพื่อทำนิพพานให้แจ้งไว้แล้ว ขอให้ทุกท่านจงตั้งใจปฏิบัติ **ให้รู้แจ้งเห็นแจ้งซึ่งพระนิพพานทั้งโดยสภาวะนิพพาน ผู้ทรงสภาวะนิพพานและทั้งอายตนนิพพาน เป็นปัจจักขสิทธิญาณ เทอญ จะได้หมดปัญหาข้อสงสัย ไม่ต้องเชื่อตามผู้ใด เพราะรู้แจ้งเห็นแจ้งด้วยตน** ดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ที่พอใจในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ, ยินดีในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ, ตามประกอบความพอใจในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ๆ, เป็นผู้พอใจในหมู่, ยินดีในหมู่, ตามประกอบความพอใจในหมู่, อยู่แล้วหนอ **เธอนั้น จักมาเป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบนั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้**

เมื่อไม่เป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบแล้ว **จักถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิต วิปัสสนาจิตได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้**

เมื่อไม่ได้ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตแล้ว **จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้**

เมื่อไม่ทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์แล้ว **จักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้**

เมื่อไม่ทำสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์แล้ว **จักละสัญโญชน์ทั้งหลายนั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้**

เมื่อไม่ละสัญโญชน์ทั้งหลายแล้ว **จักทำนิพพานให้แจ้งนั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้เลย.**

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ที่ไม่พอใจในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ, ไม่ยินดีในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ, ไม่ตามประกอบความพอใจในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ, ไม่เป็นผู้พอใจในหมู่, ไม่ยินดีในหมู่ ไม่ตามประกอบความพอใจในหมู่, อยู่แล้วหนอ **เธอนั้น จักมาเป็นผู้โดดเดี่ยวยินดียิ่งในความสงัดเงียบนั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อเป็นผู้โดดเดี่ยวยินดียิ่งในความสงัดเงียบแล้ว **จักถือเอานิมิตของสมาธิจิตและวิปัสสนาจิตได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อถือเอานิมิตของสมาธิจิตและวิปัสสนาจิตได้แล้ว **จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้แล้ว **จักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อทำสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้แล้ว **จักละสัญโญชน์ทั้งหลายได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อละสัญโญชน์ทั้งหลายได้แล้ว **จักทำนิพพานให้แจ้งได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้แล** (บาลีพระพุทธภาษิต ฉักกนิบาต อังคุตตรนิกาย ข้อ ๓๓๙ คำแปลจากหนังสือ ขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์ของคณะธรรมทานไชยา พ.ศ. ๒๔๙๙ หน้า ๒๘๕)

ด้วยความนับถือ

ธีระ เกรอต

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระ เกรอต)

รองประธานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

■ ■ ■ ■

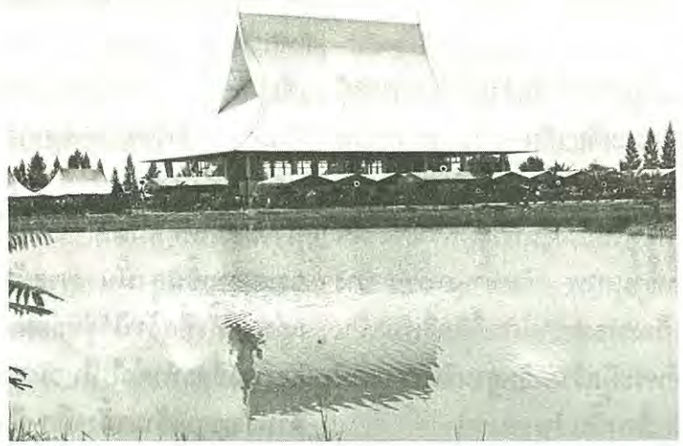

ตอบปัญหาธรรม

พระเสริมชัย ชยมงฺคโล
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ถาม ความศักดิ์สิทธิ์ ในพุทธานุภาพ ของพระวัดปากน้ำและพระตระกูลวัดปากน้ำ แต่ละรุ่นแต่ละพิมพ์แตกต่างกันหรือไม่ เห็นมีผู้นิยมแตกต่างกันมาก เพราะเหตุใด ?

ตอบ พระทุกรุ่น ทุกพิมพ์ ที่สร้างขึ้นโดยพระผู้สร้างคนเดียวกันหรือคณะเดียวกัน ย่อมทรงความศักดิ์สิทธิ์ในพุทธานุภาพ เหมือนกันหรือพอ ๆ กันทุกรุ่น ทุกพิมพ์ เว้นแต่ในบางรุ่นพระผู้สร้างจะเน้นความศักดิ์สิทธิ์ในพุทธานุภาพ ธัมมานุภาพ บางประการเป็นพิเศษ ก็จะทรงความศักดิ์สิทธิ์เพิ่มเป็นพิเศษ ในประการที่พระผู้สร้างอธิษฐานจิตขอบารมีพระพุทธเจ้าทับทวีในเรื่องนั้น ๆ เช่นว่า

พระของขวัญวัดปากน้ำรุ่นที่ ๑-๒-๓ ที่พระเดชพระคุณ**หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) เป็นผู้สร้างขึ้นเอง ย่อมทรงความศักดิ์สิทธิ์ในพุทธานุภาพเสมอกัน เพราะพระผู้สร้าง (หลวงพ่อ) ย่อมทรงภูมิธรรมและเจริญวิชชาอย่างเดียวกัน แม้จะมีผู้ตั้งปัญหาขึ้นมาว่า พระผู้สร้างยิ่งแก่พรรษาวิชชาก็ยิ่งแก่กล้าขึ้น พระที่สร้างขึ้นรุ่นหลัง ๆ น่าที่จะทรงคุณวิเศษยิ่งกว่ารุ่นแรก ๆ ดูก็น่าจะสมเหตุสมผล แต่**แท้ที่จริงแล้วการทำวิชชาธรรมกายชั้นสูงนั้น พระผู้สร้างย่อมทำวิชชาทับทวีแก่พระทั้งที่สร้างไว้รุ่นก่อน ๆ รวมมาถึงรุ่นปัจจุบันและแม้ที่จะทำต่อไปในอนาคตด้วย เรียกว่า "การคำนวณรวมเข้ามาทั้งอดีต-ปัจจุบันและอนาคต" เสมอ**

พระผงธรรมขันธ์(รุ่นที่ ๔) และ**พระธรรมกายรุ่นฉลองอายุครบ ๑๐๐ ปี ของหลวงพ่อ(รุ่นที่ ๕)**ซึ่งสร้างขึ้นโดยพระเดชพระคุณ**พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) **รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ องค์ปัจจุบัน ก็ทรงความศักดิ์สิทธิ์ในพุทธานุภาพเสมอกัน** เพราะพระที่สร้างขึ้นประกอบด้วยผงมวลสารจากพระผงของขวัญรุ่นที่ ๑-๒-๓ ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อและพระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร ผู้สร้างขึ้นก็ทรงภูมิธรรมและเจริญวิชชาตามที่ได้รับถ่ายทอดมาจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อ อย่างเดียวกันทั้ง ๒ รุ่น แม้จะมีผู้สร้างข่าวขึ้นว่า พระรุ่น ๕ มิใช่รูปแบบเดิมที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อเคยทำ แต่เป็นแบบพระธรรมกาย จึงไม่ศักดิ์สิทธิ์(ขลัง)เหมือนรุ่นอื่น ๆ ที่มีรูปแบบเหมือนพิมพ์พระของขวัญเดิมของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ก็ไม่เป็นความจริงแต่ประการใด

นี้เป็นความเข้าใจผิดอย่างมโหฬาร เพราะเหตุว่า **"ธรรมกาย" นั่นแหละเป็นหัวใจ เป็นชีวิตจิตใจของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำทีเดียว ท่านสอนศิษยานุศิษย์เป็นประจำให้ปฏิบัติภาวนาให้ถึงธรรมกาย ท่านสอนวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าจนตลอดชีวิตของท่าน** นับตั้งแต่พระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านปฏิบัติถึงธรรมกาย ถึงพระนิพพานคือธรรมกายที่บรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณของพระพุทธเจ้า ซึ่งเข้าอนุปาทิเสสนิพพานแล้วสถิตอยู่ในอายตนนิพพานนั่นแหละ **พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำท่านสอนว่า ธรรมกายนั่นแหละคือพระพุทธรัตนะ วัดปากน้ำ เจริญรุ่งเรืองมาจนบัดนี้ก็ด้วยอานุภาพของวิชชาธรรมกาย ก็รู้ ๆ กันอยู่ความจริงเป็นอย่างนี้ พระธรรมกายรุ่นที่ ๕ จะด้อยกว่ารุ่น ๔ หรือรุ่นอื่น ๆ ได้อย่างไร**

เป็นเรื่องของคนไม่รู้วิชชาธรรมกายพูดกันเลอะเทอะไป คนรู้วิชชาเขาจะไม่พูดอย่างนั้น

พระจะทรงความศักดิ์สิทธิ์ในพุทธานุภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่ที่ภูมิธรรมและการเจริญวิชชาของผู้สร้าง และขึ้นอยู่ที่ความเป็นผู้มีศีลมีธรรมของผู้มีพระไว้เคารพบูชา(ปฏิบัติบูชา)ด้วยใจศรัทธาเองเป็นสำคัญ

พระรุ่นที่ ๖ ซึ่งคณะศิษย์ผู้ทรงคุณวุฒิในพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำได้สร้างขึ้น โดยมีพระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดี เจ้าอาวาสวัดปากน้ำองค์ปัจจุบันเป็นประธาน และเป็นผู้แจกให้เป็นที่ระลึกแก่ผู้บริจาคทุนทรัพย์สร้างพระไตรปิฎกหินอ่อนและมหาวิหารที่ประดิษฐานพระไตรปิฎกนั้นก็ทรงความศักดิ์สิทธิ์ในพุทธานุภาพเสมอกันทุกพิมพ์ ไม่มีพิมพ์ไหนจะศักดิ์สิทธิ์กว่ากันเลย เพราะคณะผู้สร้างเป็นคณะเดียวกัน เจริญวิชชาเดียวกัน แม้จะมีผู้สร้างข่าวพิมพ์นิยมพิเศษขึ้น ถ้าเป็นพระที่คณะศิษย์ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกันนี้สร้างขึ้น และพระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดีผู้เป็นประธานในการสร้างเป็นผู้แจกให้แล้วก็ศักดิ์สิทธิ์เสมอกันทุกพิมพ์ไม่แตกต่างกันเลย

พระตระกูลวัดปากน้ำ ซึ่งพระเดชพระคุณ

พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม) **รองเจ้าอาวาส และอาจารย์ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ผู้สร้างขึ้น โดยมี พระเสริมชัย ชยมงฺคโล ผู้เป็นศิษย์ เป็นผู้ช่วยอำนวยการสร้างขึ้นทุกรุ่น ได้แก่**

พระผงสมเด็จธรรมกาย (พิมพ์เหรียญกลม) ซึ่งเป็นที่นิยมเรียกกันว่า "รุ่นจันทร์ลอย" ก็ดี **พระกริ่งรูปเหมือนหลวงพ่อ** ทองคำ เงิน และกะไหล่ทอง/เงิน ก็ดี **พระเหรียญภัตตาหาร** (สมบัติจักรพรรดิ) ทองคำ เงินหน้าทอง และโลหะสีเม็ดมะขาม และ **พระบูชาธรรมกาย ขนาด ๕**" ทำด้วยแก้วใส โลหะทองเหลือง กะไหล่ทอง/เงิน ก็ดี **รูปเหมือนหลวงพ่อยืน** ก็ดี ฯลฯ **เพื่อให้เป็นที่ระลึกแก่ผู้ร่วมสร้างวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และแก่ผู้ตั้งทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช เพื่อใช้ดอกผลเป็นค่าภัตตาหารและค่ารักษาพยาบาลพระภิกษุและสามเณร ผู้อยู่จำพรรษาเพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรม ณ วัดหลวงพ่อสดฯ** เหล่านี้ **ย่อมทรงความศักดิ์สิทธิ์ในพุทธานุภาพเช่นเดียวกับ**

พระผงธรรมขันธ์รุ่น ๔ และพระธรรมกายรุ่น ๕ ของวัดปากน้ำทุกประการ ด้วยว่า**เป็นพระที่สร้างขึ้นโดยพระผู้สร้างองค์เดียวกัน ผงมวลสารรุ่น ๑-๒-๓ เช่นเดียวกัน และผ่านการเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายชั้นสูงอย่างเดียวกันทุกประการ แล้วยังได้รับการเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายชั้นสูงจากศิษยานุศิษย์ ในพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ซึ่งมีทั้งพระภิกษุสามเณร ผู้อยู่ประจำ และทั้งผู้มาเข้ารับการอบรมพระกัมมัฏฐานทุกรุ่น** (ถึงปัจจุบันนี้ ๒๑ รุ่นแล้ว) **ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ใน สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เป็นประจำเสมอมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๕ จนถึงปัจจุบัน**

จะมีคุณพิเศษเป็นการเพิ่มเติมเฉพาะบางรุ่นบางพิมพ์บ้าง ก็เนื่องแต่การเน้นอธิษฐานจิตขอบารมีพระพุทธเจ้า จักรพรรดิ และพระพุทธเจ้าต้นธาตุต้นธรรม เป็นกรณีพิเศษ เช่น**พระเหรียญภัตตาหาร** (สมบัติพระจักรพรรดิ) **ก็เน้นเรื่องจักรพรรดิ รัตนะ ๗** (พระภาคผู้เลี้ยง) **เพื่อทับทวียังความสุขสมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ** (มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑) **ให้บังเกิดมีแก่ผู้มีศีลมีธรรม และมีพระนี้ไว้ในครอบครอง**

ความจริงพระทุกรุ่น ทุกพิมพ์ ก็มีพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ตามที่กล่าวนี้ด้วยกันทุกองค์

หรืออย่างเช่น **พระผงสมเด็จธรรมกาย** (พิมพ์เหรียญกลม) **ด้านหลังมีภาพธาตุ ๖. อยู่ใน**

ดวงปฐมมรรค ชื่อว่า **"พิมพ์ธาตุ ๖"** ก็เน้นเรื่องการปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย ผ่านดวงปฐมมรรคซึ่งตั้งอยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เหนือระดับสะดือสองนิ้วมือ เพื่อชำระธาตุ ธรรม เห็น-จำ-คิด-รู้ คือ "ใจ" ให้ใสสะอาดบริสุทธิ์จากกิเลสนิวรณ์ ผ่านกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม (มีสติพิจารณาธรรมในธรรม คือ นิวรณ์ ๕) เพื่อเข้าถึงธรรมกายและพระนิพพานตามรอยบาทพระพุทธองค์ **สำหรับพิมพ์ที่มีภาพปราสาททำวิชชาทางด้านหลัง** ชื่อว่า **"พิมพ์ซุ้มปราสาท" ก็เพื่อเน้นการเจริญภาวนาต่อไปให้ถึงปราสาททำวิชชาของพระพุทธเจ้าต้นธาตุต้นธรรมในอายตนนิพพานเป็น** เพื่อชำระสะสางธาตุธรรม คืออาสวะหรืออนุสัยกิเลส ต่อไปให้ถึงที่สุดละเอียด เป็นการทำนิโรธ(ดับสมุทัย)ให้แจ้ง นั่นเอง

พระเดชพระคุณ**หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) และ**คณะศิษย์ผู้ทรงคุณวุฒิได้สร้างพระวัดปากน้ำ** และ**พระตระกูลวัดปากน้ำ**ขึ้น **ก็เพื่อให้แก่ญาติโยมสาธุชนได้มีไว้ เพื่อปฏิบัติบูชา** โดยทาง**ทาน ศีล ภาวนา, ศีล สมาธิ ปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปเป็น อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา** ฯลฯ **เพื่อให้ละชั่วกระทำความดี ชำระจิตใจให้ผ่องใส เพื่อสร้างพระในใจตน ให้ได้ถึงธรรมกายและพระนิพพานเป็นสำคัญ แล้วพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณอันเกิดมีในตนโดยมีพระเป็นสื่อปฏิบัติภาวนาธรรมจะคุ้มครองผู้ทรงศีลทรงธรรมและมีพระนั้นไว้ในครอบครองเอง**

ผู้ประพฤติผิดศีลและผิดธรรม หรือผู้ประพฤติละเมิดพระธรรมและพระวินัย จิตใจเศร้าหมองด้วยตัณหา ราคะ โลภะ โทสะ โมหะ อยู่เนืองนิตย์ แม้จะมีพระรุ่นไหนไว้มากมายเพียงใด ก็ช่วยอะไรไม่ได้ คือหาความเจริญและสันติสุขไม่ได้ทั้งในปัจจุบันและในสัมปรายภพ ประตูอบายภูมิทั้ง ๔ ก็เปิดรอรับอยู่ทุกเมื่อ สิ้นบุญเมื่อใดก็จะรู้รสผลของกรรมอันเป็นบาปอกุศลเมื่อนั้น

ในปัจจุบันนี้มีผู้ทุจริตคิดมิชอบ กระทำการหลอกลวงผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพื่อกอบโกยผลประโยชน์ส่วนตัวกันมากมายหลายวิธี บ้างก็ทำพระขึ้นเลียนแบบโดยมิได้ผ่านการเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายชั้นสูงของคณะศิษย์ ผู้ทรงคุณวุฒิในพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ แอบอ้างว่าเป็นพระวัดปากน้ำหรือพระตระกูลวัดปากน้ำแท้ บ้างก็แอบอ้างหลอกลวงโดยประการอื่น หากใครหลงเชื่อก็เป็นกรรมของสัตว์โลกทั้ง ๒ ฝ่าย คือทั้งผู้บูชาและผู้ให้บูชา และทั้งยังพลอยให้กระทบกระเทือนถึงชื่อเสียงเกียรติคุณของวัดปากน้ำอีกด้วย ผู้ทุจริตคิดมิชอบเช่นนี้แหละที่เจ้าประคุณ**สมเด็จป๋า** (สมเด็จพระสังฆราช ปุณฺณสิริมหาเถร) เคยเรียกว่า "พวกเปรตเศษวัด"

เพราะเหตุนี้ ผู้ประสงค์จะมีพระตระกูลวัดปากน้ำซึ่งสร้างขึ้นโดยพระเดชพระคุณ**พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) รองเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ องค์ปัจจุบัน และช่วยอำนวยการสร้างโดย **พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล** ผู้เป็นศิษย์ เพื่อสมทบทุนสร้าง**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ในสถาบันพุทธ-

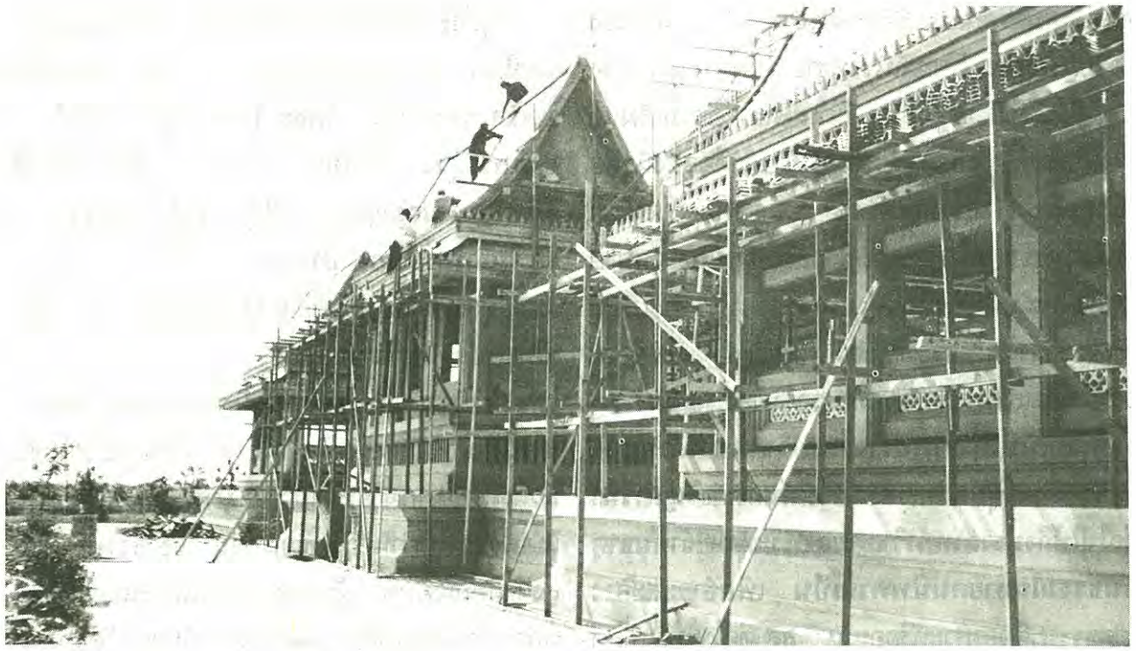

ภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ได้แก่ **พระธรรมกาย (รุ่น ๕ วัดปากน้ำ) พระผงสมเด็จธรรมกาย พิมพ์เหรียญกลม**พิมพ์ต่าง ๆ **เหรียญภัตตาหาร(สมบัติพระจักรพรรดิ)** โลหะทองคำ เงินหน้าทอง และทองแดง **พระกริ่ง** โลหะทองคำ เงิน กะไหล่ทอง/เงิน ทองแดง และ**พระธรรมกายบูชาขนาด ๕ นิ้ว** เนื้อแก้ว และโลหะ ฯลฯ ติดต่อขอทำบุญได้ ณ ที่สำนักงานดังต่อไปนี้**จะได้ของแท้** คือที่สำนักงาน

๑. โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน ชั้นล่างตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

๒. มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)

๓. ประชาสัมพันธ์วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ใน สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

๔. ธนาคาร สหธนาคาร จำกัด สำนักงานใหญ่ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ และสำนักงานสาขาทุกแห่ง

๕. ธนาคาร ทหารไทย จำกัด (สาขาสนามเป้า) ถนนพหลโยธิน และที่สำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขาอื่น ๆ

๖. ธนาคาร กสิกรไทย จำกัด (สาขาถนนสุขสวัสดิ์) และที่สำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขาทุกแห่ง

เจริญพร

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพสร้าง

วิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ซึ่งกำลังขอจดทะเบียนเป็นวัดในนาม
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
(อยู่ริมถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก แยกจากถนนเพชรเกษม ตรง ก.ม.ที่ ๘๐)

วิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าเป็นธรรมาวุธอันคมกล้าปหานกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ และเป็นวิชชาที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่ง **ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุข** แก่ผู้สนใจ ตั้งใจศึกษาและปฏิบัติด้วยอิทธิบาทธรรม**ได้จริง** เป็นที่ ประจักษ์แก่สาธุชนผู้ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรมอย่างกว้างขวาง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยมีพระเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร) เป็นผู้อำนวยการ **เป็นสำนักปฏิบัติแห่งสำคัญที่ให้การศึกษาอบรมสืบทอดวิชชาธรรมกายแก่สาธุชนพุทธบริษัทอย่างกว้างขวางแห่งหนึ่งจากวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ** และกำลังขอจดทะเบียนเป็นวัดในนาม **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** เมื่อได้รับ อนุญาตตั้งเป็นวัดแล้วก็จะได้ขอพระราชทานวิสุงคามสีมาต่อไปขณะนี้กำลังสร้างอุโบสถเสร็จแล้วประมาณ ๗๕ %

อนึ่ง **กำลังจะสร้างวิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่ระลึกและเป็นปูชนียสถานที่เคารพบูชาสักการะถึงคุณธรรมและพระคุณของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าโดยเที่ยงตรงตามพระพุทธพจน์และอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ เป็นสังฆานุสติแก่สาธุชนโดยทั่วไปในวงเงิน **ก่อสร้างประมาณ ๕ ล้านบาท**

ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างวิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำฯ นี้ ขอเชิญแจ้งความจำนงและบริจาคได้ทุกวันตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ที่

๑) เจ้าหน้าที่**โครงการธรรมปฏิบัติฯ ชั้นล่างตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ** กรุงเทพฯ

๒) สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ (วัดภูเขาทอง)** กรุงเทพฯ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๓) ประชาสัมพันธ์ **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี** โทร.(๐๓๒)๒๕๑-๖๕๐

ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพสร้างวิหารหลวงพ่อฯ ในวงเงิน ๕ หมื่นบาทขึ้นไป (นำส่งเป็นงวดได้ ในระยะเวลา ๒ ปี) ทางมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายจะจารึกชื่อของท่านไว้ ณ ที่เหมาะสมในบริเวณวิหาร

รายการสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และวีดีโอเทป
ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย

จัดทำโดย

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

สิ่งพิมพ์

๑. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น (สีส้ม)	๑๐.-
๒. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น (สีส้ม-ปอนด์)	๑๕.-
๓. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น (ภาษาจีน)	๒๕.-
๔. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น (ภาษาญี่ปุ่น)	๒๕.-
๕. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น (ภาษาอังกฤษ)	๑๐๐.-
๖. พุทธภาวนาปกอ่อน	๖๐.-
๗. พุทธภาวนา เล่ม ๒	๓๐.-
๘. พุทธภาวนา (พิเศษ)	๓๐.-
๙. โพธิปักขิยธรรม	๓๐.-
๑๐. ทางมรรคผลนิพพาน (ปกอ่อน)	๑๒๐.-
๑๑. สวดมนต์ทำวัตร	๑๕.-
๑๒. รูปหลวงพ่อสด (รูปเล็ก)	๑๐.-
๑๓. รูปหลวงพ่อสด (รูปใหญ่)	๕๐.-
๑๔. นิตยสารธรรมกาย (รวมเล่ม)	๒๕๐.-
๑๕. นิตยสารธรรมกาย	๓๐.-

วีดีโอเทป ภาคภาษาอังกฤษ

๑. ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๓ ม้วน (ระบบ NTSC ๑๘๐ นาที) ม้วนละ	๕๐๐.-
๒. ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๒ ม้วน (ระบบ VHS ๑๘๐ นาที) ม้วนละ	๕๐๐.-

เทปบันทึกเสียง

๑. ธรรมปฏิบัติ ๑	๓๐.-
๒. ธรรมปฏิบัติ ๑.๑	๓๐.-
๓. ธรรมปฏิบัติ ๒	๓๐.-
๔. หลักการเจริญภาวนา ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-
๕. สรุปสมถะ-วิปัสสนา	๓๐.-
๖. เจริญภาวนาเข้ามรรคผล ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-
๗. อานุภาพธรรมกาย ๑ ชุด ๓ ม้วน	๙๐.-
๘. ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าฯ ๑ ชุด ๓ ม้วน	๖๐.-
๙. ทำวิชชาชั้นสูง (หลวงพ่อภาวนา)	๑๐๐.-
๑๐. ธรรมเทศนาหลวงพ่อวัดปากน้ำ	๓๐.-
๑๑. ทำวิชชา (หลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล)	๓๐.-
๑๒. พระประสงค์-ให้เราผู้ปฏิบัติ	๓๐.-
๑๓. เรามาปฏิบัติธรรม-ดับเหตุแห่งทุกข์	๓๐.-
๑๔. การตั้ง/บูชาศาลพระภูมิ	๓๐.-
๑๕. พระอาการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า	๓๐.-
๑๖. บูชาบุคคลที่ควรบูชาและกตเวที	๓๐.-
๑๗. คติธรรมความจริง ๓ ประการ	๓๐.-
๑๘. วิชชาธรรมกายเป็นที่ทั้งสมถะ-วิปัสสนา	๓๐.-
๑๙. เคล็ดลับและความเข้าใจในการปฏิบัติธรรม	๓๐.-
๒๐. การบำเพ็ญบารมีเพื่อช่วยตนเอง-ผู้อื่น	๓๐.-
๒๑. พิจารณาเห็น จำ คิด รู้ และอริยสัจสี่	๓๐.-
๒๒. สู่ทางพระนิพพาน ๑ ชุด ๓ ม้วน	๙๐.-
๒๓. ทานกุศล	๓๐.-
๒๔. การป้องกันแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยธรรม ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-

ขอเชิญตั้งทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช
ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้เป็นค่าภัตตาหารและค่ารักษาพยาบาลแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งอาณาเขตส่วนหนึ่งจะได้จดทะเบียนเป็นวัดในราวปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ในชื่อ **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** ตลอดไปนั้น

(๑) **ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป**

(๒) **ได้ดอกผลมาเป็นค่าใช้จ่ายปัจจัยสี่แด่พระภิกษุ สามเณร ผู้ประพฤติธรรมและเผยแพร่ธรรมอันเป็นบุญเขตกว้างขวางไม่มีประมาณ เป็นบุญและบารมีหลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน** ให้เป็นผู้เจริญรุ่งเรือง สุข สมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยมนุษยสมบัติอันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ คุณสมบัติ และบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัยให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

(๓) **เท่ากับท่านได้ใส่บาตรทุกวัน และได้รักษาพยาบาลภิกษุอาพาธเป็นประจำ เมื่อนึกถึง "บุญเป็น" คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้** ชีวิตย่อมไม่มีตกต่ำ มีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป

(๔) ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวารณาและบริจาคตั้ง **"ทุนนิธิภัตตาหารฯ"** ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ **นี้ด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนในวันปีใหม่ของทุกปี**ได้ตามกำลังศรัทธา

ขอเชิญท่านสาธุชนปวารณาตั้งทุนได้ตามกำลังศรัทธา และจะมอบใบทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัชให้เมื่อตั้งทุนครบ ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไปแล้ว ติดต่อขอตั้งทุนได้ทุกวันตั้งแต่บัดนี้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๒. ประชาสัมพันธ์**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

๓. สำนักงาน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

เช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมให้แก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
หากส่งเงินทางธนาณัติไปรษณีย์โปรดสั่งจ่าย **ป.ณ.พลับพลาไชย** ในนาม
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม.๑๐๑๐๐

ขอเชิญสาธุชนเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน
ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคมของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒินั้น ทางสถาบันได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางสถาบันใคร่ขอสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว
สำหรับท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตนจะขอใช้กลดของสถาบันก็ได้ จะช่วยบำรุงกลดตามกำลังศรัทธา เพื่อให้สถาบันพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุด ก็ขออนุโมทนา

๔) ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่จะติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรม หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณสถาบัน เช่น ทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณสถาบัน

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับสถาบันทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔.๐๐ น. ตื่นนอน (สัญญาณระฆัง)

๐๔.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม

๐๖.๓๐ น. รับประทานอาหารเช้า

๐๗.๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต

๐๘.๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา

๐๙.๓๐ น. ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์

๑๑.๐๐ น. รับประทานอาหารแล้ว พักผ่อนตามอัธยาศัย

๑๔.๐๐ น. รับฟังธรรมบรรยาย

๑๗.๐๐ น. ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรมแล้วพักทำธุระส่วนตัว

๑๙.๓๐ น. เจริญภาวนาธรรม

๒๑.๓๐ น. ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศัย

ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๒. สำนักงานโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.๑๐๑๖๐

๓. สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

ส่งเงินโดยธนาณัติโปรดสั่งจ่ายในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง **ไปรษณีย์ พลับพลาไชย** กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ ถ้าสั่งจ่ายเงินโดยเช็คธนาคาร โปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อม ให้ในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ด้วย ขออนุโมทนา

✂- -

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ประสงค์จะ

☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งสถาบันฯ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์

☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่.....เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไป เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างพระอุโบสถ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ เป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงจำนวนพระ.....องค์ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน.....บาท

วจีสุจริต

ญาณรัตนะ *

ในชีวิตประจำวันการพูด ดูจะเป็นสิ่งที่มนุษย์เรากระทำมากที่สุด เมื่อเทียบกับการกระทำอย่างอื่น ๆ เพราะเป็นการกระทำที่ง่าย แต่ผลของการพูดออกไปนั้นมีทั้งวาจาที่น่าฟังและวาจาที่ไม่น่าฟัง ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล อุปนิสัย การฝึกฝน ระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล

การพูดวจีสุจริต เป็นการสำรวมระวังคำพูดอย่างหนึ่ง อยู่ในศีลเป็นข้อพึงละเว้นการกล่าววาจาที่เป็นโทษ แบ่งออกเป็น ๔ ประการคือ

๑. ละเว้นการพูดปด หรือพูดโกหก

๒. ละเว้นการพูดเพ้อเจ้อ ไร้สาระ

๓. ละเว้นการพูดส่อเสียด ยุยงให้แตกกัน

๔. ละเว้นการพูดคำหยาบ

สำหรับผู้ที่ปฏิบัติธรรมควรจะต้องพิจารณาการกล่าววาจาที่เป็นคุณประโยชน์ยิ่งขึ้นไป ตามแนวคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงแสดงการเลือกการกล่าววาจาไว้ดังนี้

๑. วาจาใด ไม่จริง จะเป็นโทษ เป็นเหตุให้เกิดทุกข์แก่ผู้อื่น และไม่จำเป็นต้องกล่าว พึงงดเว้นไม่กล่าว แม้นว่าจะทำให้ผู้ฟังชอบใจหรือไม่ชอบใจก็ตาม เช่น เรื่องการนินทาว่าร้ายต่าง ๆ นานา

๒. วาจาใด เป็นจริง เป็นคุณประโยชน์ เมื่อกล่าวแล้วผู้ฟังพอใจชื่นชมยินดี ควรจะกล่าว เช่น ในการกล่าวหลักธรรมข้อพึงปฏิบัติทางสู่ความสุข

๓. วาจาใดที่เป็นจริง เป็นคุณประโยชน์ แต่กล่าวแล้วผู้ฟังไม่พอใจ ก่อนจะกล่าวต้องใช้สติพิจารณาก่อนว่าการกล่าวนั้นเหมาะสมแก่กาล บุคคล ฐานะ สถานที่ ให้เหมาะสมก่อนจึงจะกล่าว

ผู้ใดรู้จักสำรวมระวัง ดังกล่าวมาแล้ว ๓ ข้อ ย่อมมีหลักการที่จะอยู่ในสังคม และเป็นผู้ได้เปรียบในการกล่าววจีสุจริต

วิธีการจะพูดวจีสุจริตนั้น นอกจากหลัก ๓ ประการแล้ว สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมที่ได้ฝึกฝนพอสมควรจะใช้สติและสัมปชัญญะพิจารณาก่อนการกล่าวสิ่งใด ๆ เท่าที่จะมีสติระลึกได้ในระยะแรกของการฝึกปฏิบัติ ต่อไปเมื่อปฏิบัติจนเป็นนิสัยแล้ว ก็จะได้ใช้สติพิจารณาโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะทำให้

** กรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา.*

โอกาสการเผลอสติลดลง สำหรับผู้ฝึกหัดปฏิบัติธรรมเป็นประจำนั้นจะมีโอกาสพิจารณาการกล่าวได้โดยอัตโนมัติมากกว่าก่อนที่จะฝึกปฏิบัติธรรม การฝึกปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย โดยมีใจอยู่ตรงศูนย์กลางกาย พยายามตรึกผ่านศูนย์กลางกายอยู่บ่อย ๆ ให้มีสติ ซึ่งศูนย์กลางกายนี้เป็นที่ตั้ง เห็น จำ คิด รู้ ของมนุษย์ ธาตุและธรรมของฝ่ายพระ ที่มีความบริสุทธิ์ กาย วาจา และใจ เป็นเหตุให้การที่จะกล่าววาจาใด ๆ ได้มีโอกาสผ่านการกลั่นกรองจากศูนย์กลางกาย **ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้** ซึ่งศูนย์กลางกายเป็นที่ตั้งของใจและสติสัมปชัญญะ เมื่อทำบ่อย ๆ จนเป็นนิสัยแล้ว การพิจารณาจะใช้เวลาสั้นมากจนไม่ต่างอะไรกับการพูดออกมาโดยปกติ จึงเป็นการเรียกได้ว่า

คิดก่อนพูด

สำหรับผู้มีอุปนิสัยในการพูดโพล่ง พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด พูดแทงใจดำ หรือพูดให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายเจ็บช้ำน้ำใจเป็นประจำ ถ้าต้องการแก้ไขตนเองขอให้ลองพิจารณาใช้สติเป็นเครื่องกลั่นกรองและใช้การปฏิบัติธรรมเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย โดยตรึกนึกถึงสติที่ศูนย์กลางกาย จะเป็นวิธีการที่จะให้เกิดสติพิจารณาคำพูดนั้นว่ามีความสมควรมากน้อยเพียงใด

การสำรวมวาจานี้จะเชื่อมโยงต่อไปถึงการสำรวมระวังทางกายและทางใจ เพราะเหตุของวาจาที่ดีย่อมมาจากจิตใจที่ดี ใจที่ดีก็ส่งผลให้เกิดการกระทำทางกายและวาจาที่ดีด้วย

ประโยชน์ของการพูดวจีสุจริตและวาจาที่ไม่เป็นโทษ จะทำให้ไม่สร้างศัตรู เป็นที่รักของบุคคลทั่วไป มีมิตรที่ดี เป็นผู้นำที่ดี เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาที่น่ารัก เป็นสมาชิกในครอบครัวที่ดี เป็นผู้ร่วมงานที่พึงปรารถนา เป็นคนที่มีความสุขในสังคม

นอกจากจะเป็นผู้รู้จักการพูดที่ดีแล้ว ในทางตรงกันข้ามก็ควรจะเป็นผู้รับฟังคนอื่นที่ดีด้วย คือเมื่อมีผู้พูดกับเราด้วยเจตนาดี มีสาระประโยชน์ แม้นจะฟังแล้วอาจจะเกิดความไม่พอใจ เช่นการได้รับฟังข้อผิดพลาดในการทำงาน อุปนิสัยอันพึงแก้ไข ควรรับฟังด้วยจิตใจที่กว้างขวาง ลดความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน หรือมานะทิฏฐิให้อภัยเมื่อมีการเข้าใจผิด ไม่มีความอาฆาตพยาบาท รับฟังด้วยเหตุและผล มีสติพิจารณาด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ด้วยสติสัมปชัญญะเช่นกัน

การอยู่ในสังคมร่วมกันนั้น การลดการกระทบกระทั่งด้วยคำพูดที่กินใจ บาดใจ สร้างความไม่พอใจหรือทุกข์ระทมใจให้บุคคลอื่น นับว่าปัญหาจะลดน้อยลงไปมาก เพราะถ้าบุคคลมีความปรารถนาดีต่อกันและกันแล้ว การที่จะได้เลือกพูดด้วยคำพูดที่เหมาะสมกับกาลเทศะ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ผู้ฟังก็ฟังด้วยจิตใจที่กว้าง ละความยึดมั่นถือมั่น ก็ทำให้สังคมอยู่กันอย่างมีความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป พร้อมทั้งพิจารณาตนเองว่าเป็นผู้ที่พูดวจีสุจริตมากน้อยเพียงใด ชื่อว่ามีสติเห็นธรรมในธรรม คือวาจาที่ดี ที่มีสาระประโยชน์ ที่เป็นบุญกุศลอีกด้วย

■ ■ ■ ■

วันที่ ๕ พ.ค. ๒๕๓๔ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายได้จัดให้มีการทอดผ้าป่าสามัคคี ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี โดยมีคุณสุดใจ แสงประชานารักษ์ เป็นประธานใหญ่ เพื่อรวบรวมทุนทรัพย์เข้าสมทบทุนการก่อสร้างวิหารหลวงพ่อสด (พระมงคลเทพมุนี) ซึ่งมีงบการก่อสร้างประมาณ ๕ ล้านบาท

พนักงานบริษัทการบินไทย จำกัด จำนวน ๑๕๐ ท่าน นำโดยคุณวัฒนา ธำรงวิทวัสพงศ์ ประธานชมรมพุทธศาสน์ การบินไทย เข้ารับฟังสัมโมทนียกถา จากพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ผู้อำนวยการสถาบันฯ และได้ทอดผ้าป่าถวายเพื่อสมทบทุนการก่อสร้างวิหารหลวงพ่อสด

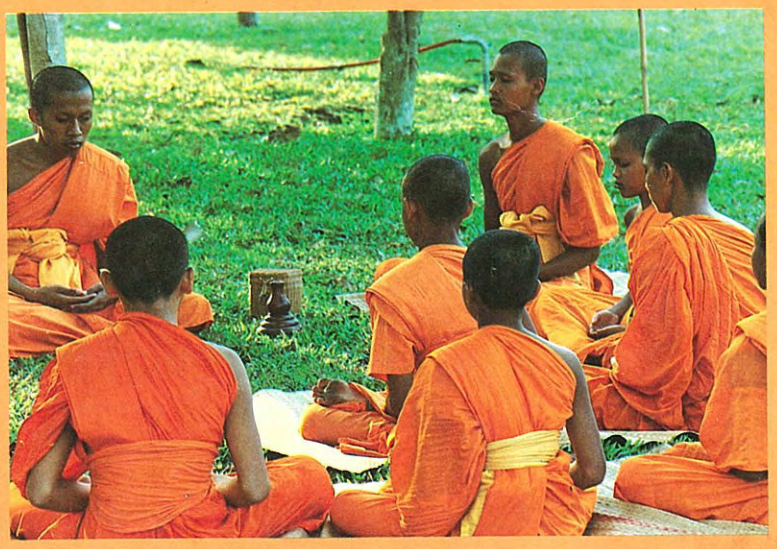
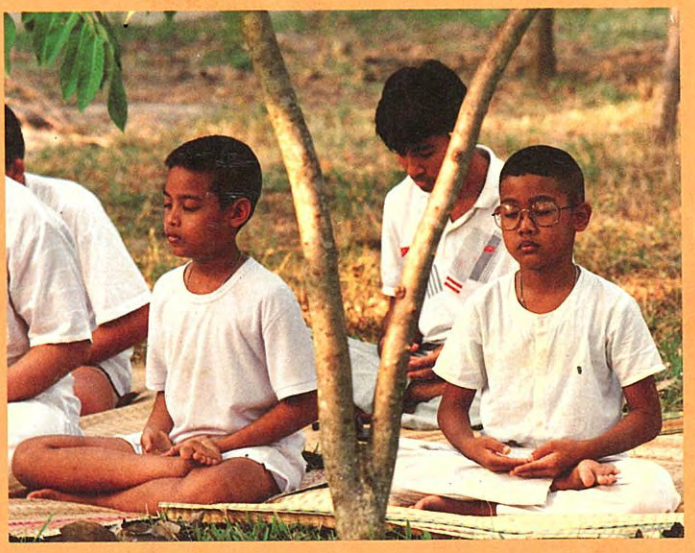
การอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน รุ่นที่ ๖ ระหว่างวันที่ ๗-๑๒ เม.ย. ๒๕๓๔ ได้มีเยาวชนทั้งชาย-หญิงเข้ารับการอบรมในเรื่องของความรู้ทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ตลอดจนจริยธรรมอันควรแก่เยาวชน และการฝึกอบรมจิตภาวนา ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชา-ธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ซึ่งจัดให้มีเป็นประจำทุกปี